

VOGELWACHT UDEN E.O.

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28 - 5401 PK Uden
Tel.: 0413-269804
- Secretaris** : José Escher
Kruisstraat 13 - 5388 CH Nistelrode
Tel.: 0412-650180
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523 - 5403 TM Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Jacques Raats en John Opdam
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, rekeningnummer: 60.99.68.254

“HET BRUUIJSEL” - nummer 1 - 2012

- Redactieleden** : Liesbeth Verkaar, Jolanda Rutten, Mignon van den Wittenboer,
Jan-Willem Hermans, John Hermans en Peter Noy.
- Typewerk + correctie:** Tineke Huijs
Plantsoen 30, Heesch
Tel.: 0412-451911
E-mail: tenphuijs@home.nl
- Tonny Vlamings
Vosseweide 8, Veghel
Tel.: 0413-365528
E-mail: pvlamings@kpnmail.nl
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186 - 5403 KD Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Drukwerk + omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Samenstelling** : Graphiset B.V. te Uden.
- Verspreiding** : Lies Schoenmakers (coördinatie), Dorien en Theo Versteegden e.v.a.

“HET BRUUIJSEL” verschijnt 4x per jaar in een oplage van 300 exemplaren (incl. links)

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047
- Website Vogelwacht** : www.vogelwachtuden.nl **E-mail:** info@vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

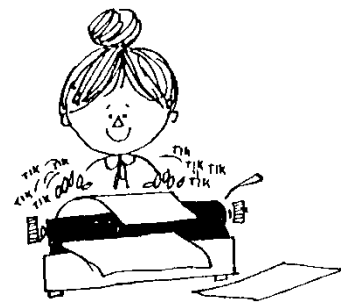
Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave	Redactie	02
Mededelingen Redactie... ..	Jolanda Rutten	03
Van de Bestuurstafel... ..	José Escher	04
In memoriam... ..	Bestuur	05
Vogelwacht Uden e.o. bedankt alle adverteerders!.....	Bestuur	06
Bijzondere Waarnemingen.....	Peter van de Braak	07
Raven in de Maashorst!.....	Leo Ballering	08
Broedvogelinventarisatie Natuurbrug Slabroek 2011.....	Arend Vermaat	10
Excursie Starrevaart en Hoek van Holland	John Hermans	12
‘De Vogelkieker...’ en de Fabeltjeskrant	Bert van Ginkel	14
VLU werkdag.....	Jan-Willem Hermans	19
Impressie Tuinvogeltelling 2012	Jolanda Rutten	20
Alle vogels tellen	Hans van Alebeek	21
Nationale Tuinvogeltelling 2012 in cijfers	Arend Vermaat	22
Ontwikkelingen in de Maashorst	Jos van der Wijst	24
Op zoek naar uilen in de Maashorst.....	John Opdam	27
Vogelwacht Uden aanwezig op de Baggemèrt	Jan-Willem Hermans	29
In gesprek met... ‘Harry Claasen’	Liesbeth Verkaar	30
IVN - Pen... (geef de pen door).....	Harrie Tielemans	34
JeugdVogelwacht... ‘Eidooier’.....	Peter van de Braak	36
Nieuw in de winkel van de Vogelwacht... ‘Plaktattoo’s’	Vogelwacht Uden e.o.	38
Interne(s)t... ‘filmpjes op YouTube’	Jan-Willem Hermans	39
Wetenswaardigheden... ..	John Hermans	40
Jaarverslag Werkgroep Stootvogels 2011.....	William van der Velden	44
Fauna te traag voor klimaatomschlag	Mignon van den Wittenboer	48
Vogel in de Maashorst... ‘de Middelste Bonte Specht’	Jan-Willem Hermans	51
Overleg IVN en Vogelwacht met Gemeente Uden.....	Joep van Lieshout	52
Voorjaarsexcursie Texel 2012 (nog enkele plaatsen vrij).....	Peter Noy	53
Midwintertelling in de Maashorst	Arend Vermaat	54
Op stap in De Maashorst met vogelaar Jos van der Wijst	Paul Verstegen	56
Klapekstertelling winter 2011 - 2012.....	Arend Vermaat	58
Voorjaar in de Maashorst.....	Peter Noy	59
Kievit in de gevaarzone.....	Peter Noy	60
Dialezing ‘eigen werk’	Jacques Raats	61
SOVON Jongerendag.....	Jeroen van Zuylen	62
VLU verjongt Hoevens Buske	Ernest de Groot	63
Vogelwacht - Winkel	Jacques Raats	64
Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?.....	Redactie	66
Advertenties	Redactie	67

Let op: Sluitingsdatum KOPIJ voor het volgende Bruujssel is op 1 juni 2012

Mededelingen van de Redactie

De hele dag heb ik dit liedje in mijn hoofd: "Lente is weer in 't land, zie de bloemetjes aan de waterkant, hé kijk daar vliegt een Pimpelmees, twiet, twiet, twiet, hij zingt want de lente is weer in 't land ..."

Het is een liedje dat ik van m'n dochter geleerd heb, zij heeft het weer van school. Echt heerlijk, met een zonnige dag als vandaag en zo'n liedje in m'n hoofd, dat kan natuurlijk niets anders dan een heerlijke dag worden! En het is ook zo treffend, de vogels zingen weer volop. Het is toch elk jaar weer een wonder dat die vogeltjes ieder op hun beurt weer beginnen met fluiten. Eerst hoorde ik de meesjes, toen de Heggenmus, direct gevolgd door de Roodborst. Een paar dagen later overal Vinken en Groenlingen en nu ook alweer de Zanglijsters. Echt een wonder is het!

En wat ik ook zo verwonderlijk vind, is dat de meeste mensen hier helemaal geen weet van hebben. Ze kijken me meewarig aan als ik enthousiast vertel over welke vogel ik nu weer heb horen fluiten. Ja, dat de vogels weer fluiten is de meeste mensen gelukkig wel al opgevallen, maar dat dan niet meteen alle vogels aan het fluiten slaan is ze volledig onbekend. Dat is dan weer het mooie van de natuur: hoe meer je er over leert, hoe meer je ziet en hoort en hoe mooier het wordt. Ik wil er nog heel veel over leren!

Middelste Bonte Specht

En daar kan ons mooie Bruujssel dan weer goed bij helpen. Zo staat er deze keer een artikel over de Middelste Bonte Specht in de Maashorst. Wow, nog een roffel die we van die andere roffels zouden moeten kunnen onderscheiden. Ehm, misschien wil ik toch niet alles leren...

Ook heb ik gelezen dat er Raven in de Maashorst gesignaleerd zouden zijn. Er wordt zelfs gesproken over een broedgeval. Dat lijkt me wel weer super gaaf om te zien, zo'n machtig grote vogel. Ik heb hem alleen nog maar gezien in het vogelasiel in Someren. Erg indrukwekkend.

Verder hebben we in dit Bruujssel weer een heleboel verslagen van tellingen en inventarisaties, zoals de Broedvogelinventarisatie natuurbrug Slabroek, de Klapkestertelling, de Nationale Tuinvogeltelling en het Jaarverslag van de werkgroep Stootvogels. En ook is er weer volop overlegd over de toekomst, ook hier hebben we verslagen van opgenomen in ons clubblad, zoals de voortgang van de Stuurgroep Maashorst en het groenoverleg met Gemeente Uden.

Dus wederom voor elk wat wils. Of je nu nieuwe dingen over de natuur wilt leren, op de hoogte wilt blijven over de locale ontwikkelingen of juist geïnteresseerd bent in wetenschappelijk onderzoek, het is allemaal te lezen op de volgende pagina's. Een dubbeldik Bruujssel, geniet ervan!

Wij zijn als redactie erg blij met de altijd overvolle kopijbus. Een teken dat de Vogelwacht een actieve en springlevende club is. Dank daarvoor!

Namens de Redactie,
Jolanda Rutten

Van de Bestuurstafel...

Als ik dit schrijf doet de lente erg zijn best om door te breken, de vogels zijn lekker actief, de bollen komen voorzichtig uit de grond, maar de zon, extra welkom na de winter, laat het helaas nog steeds behoorlijk afweten.

Goudhaantje 2011

Tijdens de afgelopen jaarvergadering is Hans van den Heuvel tot ‘Goudhaantje van 2011’ gekozen. Iedereen die Hans kent en weet wat hij allemaal voor onze vereniging doet zal hier niet verbaasd over zijn. Hij is regelmatig aanwezig bij de verschillende activiteiten, helpt mee om nestkasten te maken, stelt materiaal beschikbaar, voert (on)gevraagd reparaties uit, niets is hem teveel. Hans, langs deze weg van harte proficiat.

Thema 2012

Daarnaast heeft Jan-Willem Hermans het thema van Vogelwacht Uden voor 2012 bekend gemaakt en toegelicht: *‘Natuurgebieden in beeld’*. Dit jaar verwachten we namelijk het eindrapport van de inventarisatie van de Maashorst. Nadat eerst vele vrijwilligers, waaronder vele Vogelwachters, uren in het veld hebben doorgebracht zijn vervolgens een aantal mensen bezig gegaan met het verwerken van de resultaten. De hoeveelheid tijd die daarin is gaan zitten is werkelijk ongekend. Maar het rapport kunnen we nu al rustig een mijlpaal noemen. Helaas moeten we nog even geduld hebben voordat we het zelf kunnen bewonderen.

Giften

Als vereniging hebben we de afgelopen tijd twee giften gekregen. Eén in natura van Henk Hoogenboom. Henk is jaren lid geweest van de Vogelwacht, maar zegde zijn lidmaatschap op toen hij niet meer mee kon wandelen. Dit is een jaar of zes geleden. Nu moet hij verhuizen naar een verzorgingsflat en heeft geen plaats meer voor zijn natuurboeken. Deze boeken heeft hij cadeau gedaan aan de Vogelwacht. Er zitten prachtige exemplaren bij en we zijn er dan ook erg blij mee. Het bestuur beraad zich nog op welke manier we iedereen van deze boeken kunnen laten meegenieten. Van de familie Koopmans hebben we een gift gekregen nadat hun vader Simon is overleden. Ze kijken met dankbaarheid terug hoeveel plezier hun vader heeft beleefd aan het vogelen en de activiteiten met de Vogelwacht. Dit hebben ze tot uitdrukking gebracht in de vorm van een financiële gift. Het bestuur zal in overleg met de familie Koopmans een goede bestemming voor dit bedrag vaststellen.

Programma 2012

Voor 2012 hebben we, naast de rapportage van de inventarisatie van de Maashorst, twee leuke activiteiten op de agenda staan die we niet elk jaar voorbij zien komen. Als eerste de feestavond op 30 maart. Als vereniging hebben we een schenking gekregen die we voor deze avond zullen gebruiken. Er is geen programma dus het wordt een gezellige avond waar alle tijd is om met elkaar bij te praten of met nieuwe leden kennis te maken. Dit alles onder het genot van lekkere hapjes en drankjes. Dan wordt in de Hemelvaartweek (12 t/m 18 mei) door SOVON en de Vogelbescherming landelijk een week georganiseerd met daarin allerlei activiteiten rondom het thema vogels. De lokale verenigingen en werkgroepen is gevraagd om in hun eigen omgeving iets te organiseren. Natuurlijk gaan wij daar als Vogelwacht Uden aan meedoen en als bestuur hebben we gedacht om een ‘Vogel-4-daagse’ te organiseren. Het idee is om op maandag-, dinsdag- en woensdagavond een wandeling te organiseren en dan af te sluiten met een ochtendwandeling op Hemelvaartdag. De deelnemers die alle vier de wandelingen meelopen krijgen een leuk aandenken mee naar huis. De details moeten nog worden uitgewerkt, maar we houden jullie natuurlijk op de hoogte.

José Escher (Secretaris)

In memoriam...

Ons bereikte het droevige bericht dat de volgende leden/oud-leden zijn overleden:

Simon Koopmans ('s-Hertogenbosch)

Oud lid Simon was vanaf het begin lid van Vogelwacht Uden en vaak te zien op de excursies. De najaarsexcursies naar de wadden gingen niet door zonder Simon's aanwezigheid. Het vogelenthousiasme heeft hij ook overgebracht op zijn drie zonen, die ook regelmatig van de partij waren. Door het ouder worden gingen de scharnieren wat piepen, wat een aantal jaren opgelost kon worden door een elektrische fiets (Spartamed). Maar ook hier kwam een eind aan. We zagen Simon nog wel genieten tijdens de dia-avonden. Simon is 85 jaar oud geworden. Zijn familie heeft een schenking nagelaten aan de Vogelwacht voor de vele leuke momenten die Simon met ons beleefd heeft. We zullen als bestuur een passende invulling hiervoor zoeken.

Wim Hoefs (Uden)

Jarenlang heeft Wim alle Bruujsels in Uden rondgebracht op zijn fiets. Ook heeft hij, gedurende een lange tijd, samen met Theo Thijssen en Martin de Wit † het Bruujsel in elkaar gezet (sorteren, nieten en vouwen). Wim was bij veel excursies aanwezig en was daarnaast een trouwe gast bij de seniorenclub die altijd op maandagmorgen hun wandeling maken. Maar ook Wim kreeg gezondheidsproblemen, toch zagen we Wim nog wel overal fietsen. We zullen Wim als een rustige genietster herdenken. Wim is 82 jaar oud geworden.

Ton Schlatmann (Ravenstein)

Ton is pas op latere leeftijd bij de Vogelwacht gekomen. Hij heeft altijd interesse voor de natuur gehad en dan met name de Maashorst. Vooral watervogels trokken zijn aandacht. Hij ging daarvoor vaak naar de Maas en Waal om ze daar te spotten. Graag ging hij op de koffie bij zijn dochter en kleinkind in Zeeland. Hij werd enthousiast van een boomklever op de voedertafel. Ton woonde de ene helft van het jaar in Ravenstein de andere helft van het jaar in Frankrijk. Ook Ton was vaak bij de seniorenclub aanwezig. Ton is 83 jaar oud geworden.

Vogelwacht Uden wenst de familie sterkte bij het verwerken van het verdriet.

Jan-Willem Hermans (Voorzitter)

Ver weg (door Marian Vlamings)

*Ik hoor 't bonken van de golven,
het is 't ritme van de zee,
ik word er bijna door bedolven
en wil wel met de golven mee,*

*wil met ze mee naar verre landen
naar gebieden zonder vrees,
daar, waar niet door mensenhanden
kinderen zijn gemaakt tot wees.*

*ik wil naar de hemel, naar de zon,
naar de sterren, naar de maan,
o, wat wou ik dat het kon,
ik zou meteen met de golven gaan.*

Vogelwacht Uden e.o. bedankt alle adverteerders!

Ook voor 2012 willen wij onze adverteerders extra onder de aandacht brengen. Sinds een groot aantal jaren sponsoren zij Vogelwacht Uden door het plaatsen van een advertentie in ons prachtige clubblad. Met deze extra inkomsten kan de Redactie de drukkosten van Het Bruujsel in de hand houden. Gelukkig is iedereen bereid om ook voor het komende jaar hun steentje hieraan bij te dragen. Ondanks dat de economische vooruitzichten gematigd positief zijn, is iedereen voor 2012 hoopvol gestemd! We gaan er vanuit dat het komend jaar ook voor onze adverteerders succesvol wordt. Door er samen de schouders onder te zetten, moet dat zeker gaan lukken!

Subsponsor is Drukkerij Graphiset uit Uden, die de omslagen van het Bruujsel evenals het binnenwerk sponsort. Zij werken het clubblad verder compleet af (hechten, nieten etc.). Tevens een woord van dank aan Theo Peters Timmerwerken uit Veghel en Hans van den Heuvel Timmerwerken uit Boekel die belangeloos hout aanleveren voor de fabricage van nestkasten en voederplankjes.

Nieuwkomer voor dit jaar is 'Willemsen Tuin- en Parkmachines' (Kerkstraat 117 te Zeeland). Bedankt voor jullie steun aan Vogelwacht Uden en veel succes met het bedrijf!

Het bestuur bedankt hierbij alle adverteerders en subsponsors voor de prettige samenwerking. En voor onze leden... loop eens binnen bij onze adverteerders!

Enorm Snijders Metaal	Kapelstraat 1	5401 EC	Uden
Rijwielhandel Wim de Wilt	Kerkstraat 4	5401 BE	Uden
De Bruin Verzekeringen	Velmolenweg 87	5401 HL	Uden
Woningstofeerder Van der Heijden	Neringstraat-Oost 7-9	5401 GM	Uden
Slagerij Frans Knobbout	Drossaard 12	5403 ET	Uden
Kanters Loonbedrijf	Duifhuizerweg 8	5406 TB	Uden
Nobru Technisch Personeel B.V.	Rondweg 73	5406 NK	Uden
De Bloemenkelder	Botermarkt 7	5404 NV	Uden
Tuincentrum De Kleuter	Goorkensweg 1	5408 SC	Volkel
Cock Uland, de Fietsenwinkel	Drossaard 47	5403 ES	Uden
Atriensis B.V., Thuis in wonen	Insulindelaan 124	5613 BT	Eindhoven
Honden en Katten Speciaalzaak 4Feedt	Volkelseweg 26	5405 NA	Uden
Aannemingsbedrijf Jan Peerenboom B.V.	Volkelseweg 6	5401 NA	Uden
Boekhandel Bert van der Heijden	Mondriaanplein 12	5401 HX	Uden
Jumbo (Super de Boer)	Drossaard 14-18	5403 ET	Uden
Foto Rooijmans	Markt 10	6021 VD	Budel
Foto De Vakman	Marktstraat 10	5401 GH	Uden
Hans van den Heuvel Houtbewerking	Leurke 2a	5427 EE	Boekel
Willemsen Tuin- en Parkmachines	Kerkstraat 117	5411 CK	Zeeland

Bijzondere Waarnemingen

Hierbij de bijzondere waarnemingen van december 2011 tot en met begin maart 2012. Naast onze standaard wintergasten zoals de Klapexster, Brilduiker en het Bokje zijn er toch weer leuke bijzondere soorten gespot. Een paartje Krooneenden (zie foto) verbleef enige dagen op de Hofmansplassen, de kop van het mannetje blonk vaak uit als de zon erop scheen! Casarca's worden ook op diverse locaties gezien, voor vogelaars niet altijd zeker of dit geen ontsnapte exemplaren zijn. Maar de Middelste Bonte Specht is toch wel een erg welkome soort in de Maashorst. Deze soort preferereert oude loofbossen en is duidelijk in opmars in Nederland. Wie weet kunnen we deze soort ooit als broedvogel noteren! Wil je op de hoogte blijven kijk regelmatig op onze site; www.vogelwachtuden.nl

Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), telefoon: 0413-253586.

E-mail: petervandebraak@gmail.com

Datum	Aantal	Soort	Locatie	Waarnemer
11-12-2011	2	Krooneend	Maashorst - Hofmans Plassen	Erik Talens
17-12-2011	1	Casarca	Zeeland - Hoefkens	Jos van der Wijst
03-01-2012	4	Brilduiker	Volkel - Hemelrijk	Harry Claasen
07-01-2012	1	Casarca	Zeeland - Kreitsberg	Carlo Wijnen
10-01-2012	2	Ooievaar	Dinther - Waterzuivering	Martien van Dooren
14-01-2012	5	Bokje	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
14-01-2012	1	Middelste Bonte Specht	Schaijkse Bossen	Marjo van Kreijl
04-02-2012	2	Slechtvalk	Maashorst - Slabroek	John Hermans
05-02-2012	5	Ooievaar	Uden - Zoggel	Jan-Willem Hermans
06-02-2012	1	Bokje	Dinther - Waterzuivering	Marijn van de Braak
11-02-2012	1	Waterpieper	Dinther - Waterzuivering	Siem Dijsselbloem
11-02-2012	7	Grote Zaagbek	Veghel - Het Ham	Ton en Karin Hermans
14-02-2012	1	Bokje	Veghel - Doornhoek	Harry Claasen
15-02-2012	1	Casarca	Veghel - Melven	Marc Gottenbos
16-02-2012	1	Casarca	De Aa - Beekdal	Harry Claasen
20-02-2012	1	Smelleken	Mill - Groespeel	Jos van der Wijst
25-02-2012	2	Raaf	Berghem - Gemeentebossen	Wim Gremmen
01-03-2012	2	Bergeend	A50 - Afslag Uden-Noord	Marc Poulussen
04-03-2012	1	Slechtvalk	Boekel - Kiesbeemd	Hans van den Heuvel
04-03-2012	1	Casarca	Zeeland - Hoefkens	Carlo Wijnen
04-03-2012	2	Casarca	Uden - Moleneind	Wim van Lanen
05-03-2012	98	Kraanvogel	Maashorst - Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
05-03-2012	1	Rode Wouw	Maashorst - Bosdreef	Seniorengroep

Koppeltje Krooneenden

Raven in de Maashorst!

Voor het eerst in bijna honderd jaar!

Sinds het voorjaar van 2011 zijn er in de Maashorst regelmatig Raven gezien en wel zodanig dat er volgens de officiële richtlijnen een territorium aan toegekend mag worden met broedcode drie. Hiervan is sprake als de waarneming plaatsvindt tussen de datumgrenzen van een paar in een geschikt broedbiotoop. De meeste waarnemingen zijn gedaan door Gerard van Aalst op telpost Brobbelbies Zuid. Hij heeft geen balts gezien en mogelijk waren de vogels ook nog niet oud genoeg voor een broedpoging.

Raaf (foto Marc Gottenbos)

Ik heb heel diep moeten zoeken voor de laatste broedende Raven in Noord-Brabant. In de eerste avifauna van Noord-Brabant (1967, zie voetnoot 1) is te lezen dat in het begin van de twintigste eeuw de vogel nog standvogel was in alle provincies behalve Zeeland, maar dat deze daarna uitgeroeid is met in 1927 in Millingen het laatste bekende broedgeval in Nederland. Uit Noord-Brabant zijn vanaf 1900 nog vier broedgevallen bekend. Tot 1905 broedde jaarlijks nog een paartje in de Warande, Helmond. Rond de jaren 1914-1918 broedde er nog een paartje in Heeze. Tot 1920 broedde er een paartje in Mierlo, ten oosten van de Zuid-Willemsvaart en ook in Soerendonk. Daarna zijn er nog twee betrouwbare waarnemingen van een enkel exemplaar op 28 april 1948 in Mierlo-Hout en eind november tot half januari 1956 in Bergen op Zoom. In de periode 1969-1992 zijn circa tweehonderd Raven op de Veluwe uitgezet. Deze vogels waren afkomstig uit Sleeswijk-Holstein en Mecklenburg-Vorpommern. De soort heeft zich op de Veluwe inmiddels goed gevestigd. Het merendeel van de huidige vijfenzeventig tot negentig broedparen komt daar voor. Daarbuiten komt de Raaf in kleine aantallen voor op de Utrechtse Heuvelrug en in Salland, de Achterhoek, Drenthe en Flevoland (zie voetnoot 2). Het zou heel mooi zijn als de Raaf ook echt in de Maashorst gaat broeden. Het is dus zaak om goed op te letten en je waarnemingen met details door te geven aan Arend Vermaat, de coördinator van de Inventarisatiewerkgroep of op waarneming.nl. Waar moet je op letten volgens de inventarisatierichtlijnen (zie voetnoot 3)?

Aanwijzingen voor broedende Raven

- (baltsend) paar (mannetje groter, met diepere stem);
- roepende vogel uit bos;
- nestbouw;
- pendelvlucht (mannetjes pendelen veelvuldig in ei- en jongenfase);
- alarm (mannetje alarmeert bij betreding nestperceel, vrouwtje doorgaans stiekem van nest);
- voedseltransport (mannetje voert broedend vrouwtje op nest, pas als jongen circa 18 dagen oud zijn gaat vrouwtje volop mee voedsel zoeken);
- systematisch afzoeken van geschikte oudere dennenbossen op nesten (zie ook bij 'Broedbiologie' verderop in dit artikel);
- opletten bij alarm van andere kraaiachtigen (die reageren fel op Raven). Broedvogels zijn over het algemeen luidruchtig rond de broedplaats en agressief jegens roofvogels. Sommige broedparen zijn echter zeer zwijgzaam;
- let op: paren met jongen maken binnen enkele weken flinke omzwervingen; waarnemingen na juni zijn daarom niet bruikbaar;

- let op: niet-broedvogels zie je deels in groepjes (en gemakkelijk als zodanig herkenbaar), soms echter in paren, ('testen' diverse nestplaatsen, waardoor overschatting kan optreden).

Interpretatie

Nestindicatieve waarneming (nestbouw, transport voedsel of uitwerpselen, alarm) telt altijd. In geval van paar in broedbiotoop, zang en/of balts: moeten er twee waarnemingen zijn in de periode 15 februari tot en met 31 mei.

Documentatie

Broedgevallen buiten de bekende gebieden (Veluwe, Salland) graag goed documenteren, met hoogste broedcode per datum.

Bijzonderheden

Vesting als broedvogel kan voorafgegaan worden door een tot twee jaar durende aanwezigheid van niet-broedend paar (vogels geslachtsrijp na enkele jaren). Vliegactiviteit boven broedgebied (vliegcapriolen, balts, synchroon zeilen) neemt al in oktober-december, voorafgaand aan broedseizoen, toe. Betreedt perceel met vermoedelijke nestplaats behoedzaam en niet vaker dan strikt noodzakelijk.

Broedbiologie

Prefereert in Nederland oude bospercelen zonder tweede boomlaag of struiklaag, bij voorkeur Grove Den. Nesten: zware uitvoering Zwarte Kraaiennest, herkenbaar aan dikke kromme takken en (vrijwel altijd zichtbare) plukken wol/textiel of andere rotzooi. Nesten worden vaak jaren achter elkaar gebruikt, soms is echter sprake van diverse wisselnesten in een gebied van ongeveer 1 km². Nesten zijn niet zelden slecht verankerd, waardoor ze vaker dan bijvoorbeeld nesten van Kraai, Buizerd en Havik uit de boom vallen. Eileg vooral in maart, soms eind februari of eerste helft april. Eén broedsel per jaar, meestal twee tot zes eieren, broedduur achttien tot eenentwintig dagen, nestjongenperiode circa veertig dagen, het familieverband blijft nog lang intact, soms drie maanden.

Leo Ballering

Voetnoot:

- 1) Avifauna van Noord-Brabant van Erve *et al.* Eds. 1967 van Gorcum en Comp. pag 282-283
- 2) www.compendiumvoordeleefomgeving.nl
- 3) <http://www.sovon.nl/?id=908&euring=15720>

***Vliegende Raven
(compilatiefoto Mignon van den Wittenboer)***

Broedvogelinventarisatie Natuurbrug Slabroek 2011

Auteurs: Arend Vermaat en Bart van Kessel

In het broedseizoen van 2011 is het gebied tussen de Natuurbrug Slabroek en de Zandstraat geïnventariseerd op alle broedvogels (ook exoten) en dagactieve zoogdieren. Bart van Kessel, Jo van den Berg, Piet van Dijk en Ria van de Rakt, allen van de Vogelwacht Uden, hebben in tien bezoeken (ca. 22 uur), dit gebied onderzocht. In totaal zijn er zestig vogelsoorten waargenomen verdeeld over 802 waarnemingen. Hiervan vertoonden er vijftig soorten ook daadwerkelijk territorium indicierend gedrag. Dit resulteerde uiteindelijk in zevenenveertig soorten met een territorium. In totaal werden 180 territoria gevonden.

Soort	#	Soort	#
Aalscholver	0	Koekoek	1
Blauwe Reiger	0	Kokmeeuw	0
Boerenzwaluw	4	Koolmees	7
Bonte Vliegenvanger	0	Kramsvogel	0
Boomklever	1	Kuifmees	2
Boomkruiper	5	Kwartel	2
Boomleeuwerik	2	Merel	8
Boompieper	8	Nijlgans	1
Bosrietzanger	1	Pimpelmees	9
Buizerd	1	Putter	1
Fazant	1	Roodborst	12
Fitis	11	Roodborsttapuit	3
Gaai	3	Sijs	0
Geelgors	7	Sperwer	0
Gekraagde Roodstaart	2	Spreeuw	2
Gierzwaluw	0	Sprinkhaanzanger	1
Grasmus	4	Staartmees	2
Grauwe Gans	0	Tjiftjaf	12
Grauwe Vliegenvanger	0	Torenavalk	0
Groene Specht	1	Tuinfluter	3
Groenling	0	Turkse Tortel	1
Grote Bonte Specht	4	Vink	15
Grote Lijster	0	Wilde Eend	2
Havik	1	Winterkoning	9
Heggenmus	3	Witte Kwikstaart	1
Holenduif	4	Zanglijster	7
Houtduif	4	Zwarte Kraai	2
Huismus	6	Zwarte Mees	1
Kauw	2	Zwarte Specht	1
Kievit	6	Zwartkop	11

Buizerd
(foto John Hermans)

Tabel 1: Vogelsoort en aantal territoria volgens de SOVON-autoclustermethode

De soort met het hoogste aantal territoria in dit gebied is de Vink met vijftien territoria, gevolgd door Roodborst (twaalf), Tjiftjaf (twaalf), Fitis (elf) en Zwartkop (elf). Van alle waargenomen soorten staan er zes op de rode lijst. Dit zijn: Boerenzwaluw, Grauwe Vliegenvanger, Groene Specht, Huismus, Koekoek en Kramsvogel. Van de Grauwe Vliegenvanger en de Kramsvogel zijn er geen territoria vastgesteld, maar van de ander vier soorten wel.

Grauwe Gans

Hiervan zijn tijdens de inventarisatie vier dode exemplaren gevonden. Er leek sprake te zijn van illegale slacht. De vogels hadden allemaal een opengesneden borst.

Havik

Aan het eind van het broedseizoen werd een juveniele Havik (dus een die dit jaar is geboren) waargenomen die opvallend gedrag vertoonde. Op het moment dat het nest te dicht werd benaderd, kwam de jonge Havik krijsend aangevlogen, alsof hij zijn nest verdedigde. Dit gedrag was niet bekend bij de inventariseerders, maar ook niet bij de deskundigen van de Roofvogelwerkgroep van de vogelwacht Uden.

Boomleeuwerik

Opvallend aan deze soort, die toch altijd vrij vroeg in het seizoen al volop zingt, in deze inventarisatie pas laat (achtste ronde) zich meldde. Toch twee territoria.

Sprinkhaanzanger

Deze soort, die blijkbaar niet op de rode lijst staat, is in Oost-Brabant een zeldzame verschijning. Omdat de soort bij het pilot project van SOVON voor een nieuwe methode voor een nieuwe atlas al in dit gebied gehoord was, was er extra aandacht voor deze soort en gelukkig werd in de laatste inventarisatieronde de soort zingend gehoord.

Grauwe Vliegenvanger

Al op 21 april werd deze soort waargenomen. Dat is vrij vroeg en de waarnemers hebben de vogel (op vijftig meter afstand) goed bekeken. Helaas is de soort nadien niet meer vastgesteld, zodat er geen territorium kon worden toegekend.

Kauw

Regelmatig zijn er twee paar bij een nestboom waargenomen. Dit is ook ingevoerd, maar de software heeft er toch maar een territorium van gemaakt. Hoogstwaarschijnlijk moeten dit toch twee territoria zijn en in totaal dus drie territoria.

Geelgors

Maar liefst vijf territoria voor de Geelgors in dit gebied. Dat komt overeen met een dichtheid van (bijna) vijf per honderd hectare en dat is in vergelijking met de naastliggende Maashorst niet slecht. In 2002 werd daar een dichtheid van circa zes per honderd hectare gehaald, bij de laatste inventarisatie was dat gedaald tot circa drie per honderd hectare.

Waargenomen zoogdiersoorten

Tijdens de broedvogelinventarisatie zijn in totaal zes soorten dagactieve zoogdieren waargenomen verdeeld over vijftien waarnemingen. De Das in dit overzicht betreft een bewoonde dassenburcht, Dassen zelf zijn niet waargenomen. De vleermuissoort is tijdens de eerste en de tweede avondronde waargenomen op zicht en meer dan dat het waarschijnlijk een van de soorten dwergvleermuis is geweest, valt er niet over te zeggen.

Soort	Aantal keren waargenomen	Maximaal aantal
Das	5	1
Eekhoorn	1	1
Haas	1	1
Konijn	2	1
Ree	2	3
vleermuis spec.	2	1

Tabel 2: BMP inventarisatie Natuurbrug Slabroek - Zandstraat 2011 Zoogdierwaarnemingen.

Excursie Starrevaart en Hoek van Holland

Zondag 29 januari stond op de agenda een bezoek aan deze twee gebieden dus heb ik het volleyballen afgezegd omdat het me interessanter leek om deze gebieden een keer te bekijken. We zijn destijds al eens een keer samen met Peter Wienbelt, onze vorige voorzitter, naar Starrevaart geweest maar nog nooit hebben we Hoek van Holland bezocht. Totaal stonden we met acht personen 's morgens vroeg bij de Groenhoeve waarbij onder andere twee nieuwe leden uit Sint Oedenrode, die nog gebeld hadden of ze al mee mochten. Wij zeiden al dat ze mee mochten als het geld al was overgemaakt! ☺

Huiskraai

We hebben als eerste Starrevaart bezocht. Dit is een ondiepe waterplas in de buurt van Leidschendam die in de winter vol ligt met allerlei ganzen en eenden. Vanuit de kijkhut kwamen dichtbij de Smienten, Kieviten, Krakeenden en Canadese Ganzen voorbij gezwommen. Iets verder weg zaten: Grauwe Ganzen, Kolganzen, Pijlstaarten, Slobeenden en maar liefst vijftien tot twintig Rosse Stekelstaarten. De Rosse Stekelstaart broedt in Noord-Amerika maar de exemplaren die we in Nederland zien, zijn niet van Noord-Amerika afkomstig, maar waarschijnlijk allemaal ontsnapte exemplaren uit gevangenschap. In Spanje broedt zijn neefje de Witkopeend maar nu blijkt dat de Rosse Stekelstaart agressiever is en de Witkopeend in zijn voortbestaan bedreigt. Daarom gaan er veel stemmen op om de Rosse Stekelstaart 'uit te roeien' maar in Nederland komt de Witkopeend niet voor en vormt daardoor voor de Rosse Stekelstaart geen bedreiging. Koos en ik zagen nog een wegvliegende Roerdomp. We zijn nog naar de plaats gelopen waar we de Roerdomp zagen invallen in het riet, maar helaas.

Van Starrevaart uit zijn we binnendoor naar Hoek van Holland gereden. Werkelijk binnendoor waarbij je een groot gedeelte van de tijd langs een kanaal rijdt waar je op moet letten of je rijdt er zo in. Voor Hoek van Holland komen de kassen en uiteindelijk kom je bij de kade van Hoek van Holland uit. We troffen het, want er was net een kofferbakverkoop aan de gang dus alles stond vol geparkeerd. Maar uiteindelijk toch een plaatsje gevonden en tussen al het volk door kwamen we bij de kade aan. Hier zagen we al meteen enkele Huiskraaien. De Huiskraai is een soort die oorspronkelijk uit India stamt maar als 'verstekeling' op schepen heel veel gebieden heeft weten te bereiken.

Paarse Strandloper

Steenloper

Meestal wel wat warme gebieden zoals Israël, Oman en Saoedi-Arabië maar op de een of andere manier zijn de Huiskraaien ook met schepen meegelift die de Rotterdamse haven aandeden en hebben ze kennelijk op de kade bij Hoek van Holland een geschikt biotoop gevonden. Er vliegen zo'n vijftientig tot veertig exemplaren rond. Je ziet ze dikwijls samen met Kauwen en dan valt op dat de Huiskraai maar een klein beetje groter is dan de Kauw, dus ten opzichte van een Zwarte Kraai is de soort veel kleiner. Langs de kade heb je diverse eettentent en van het afval leven de Huiskraaien. Iets verderop had men op zaterdag de Kleine Burgemeester nog gezien maar helaas zagen wij deze zeldzame soort niet. Wel zaten er langs de kust Scholeksters, Drieteenstrandlopers, Bonte Strandlopers en een Tureluur.

Eenmaal op de kade zie je links en rechts allerlei betonblokken om het water te weren. Het ziet eruit als bij de Pier van IJmuiden. Al snel zagen we hier de Steenlopers en de Paarse Strandlopers. In Hoek van Holland scheen de zon, in tegenstelling tot Noord-Brabant, zodat we er heel mooie foto's van konden nemen. Het zijn vogels van Siberië dus geen mensen gewend waardoor je ze van dichtbij kunt benaderen. Over belangstelling hadden we niet te klagen. Honderden dagjesmensen liepen over de kade die bij het zien van enkele telescopen en grote fototoestellen allerlei vragen aan ons stelden. Dus zelfs hier hebben we weer het nodige educatieve werk verricht.

Kleine Burgemeester in de vlucht

Eenmaal weer in de buurt van het begin van de kade zagen we langs de kant een fotograaf staan. Wij er naar toe en jawel hoor, de Kleine Burgemeester zat er. Wel ver weg dus besloten we om brood in het water te gooien. Meteen kwamen er vele Kokmeeuwen op af en uiteindelijk ook onze Kleine Burgemeester. Nu konden we deze meeuwachtige prachtig bekijken waarbij vooral in de vlucht opvalt dat de vleugels spierwit zijn.

Dit is een goed kenmerk want al onze meeuwen die we regelmatig in Nederland tegenkomen hebben op de een of andere manier wel zwart op hun vleugelpunten. De Kleine Burgemeester is net iets groter dan een Kokmeeuw en dit is dan ook een mooie herkenning ten opzichte van de iets algemenere Grote Burgemeester die zelfs groter is dan een Zilvermeeuw. De Kleine Burgemeester broedt op Groenland en komt in klein aantal in de winter in Nederland voor dus we hadden geluk om de soort hier te zien. Voor mij was het in ieder geval al weer jaren geleden dat ik de Kleine Burgemeester gezien had en zeker niet van zo dichtbij. Ik heb er enkele mooie foto's van kunnen nemen die jullie in dit verslag kunnen zien. In de buurt van de auto's zagen we weer de Huiskraaien en na hier nog een kwartier bij te hebben gestaan zijn we een fritestent gaan opzoeken, want inmiddels had iedereen honger gekregen.

Kleine Burgemeester in het water

Alles bij elkaar een prachtige excursie en alle aanwezigen vonden dit ook dus ga volgende keer mee op een excursie, het is genieten!

John Hermans (tekst en foto's)

‘De Vogelkieker...’ en de Fabeltjeskrant

Kewik, kewik, kewik, klinkt het voor de zoveelste keer vlak bij mijn slaapkamerraam. Hoeh-hoeoeoe-hoe-hoeoeoe, klinkt het vervolgens een eind verderop in de straat en opnieuw wordt zijn liefdesuiting beantwoord met kewik, kewik, kewik. Van slapen komt natuurlijk niks. Ik kijk op de wekker; 03.45, in rode cijfers. Even later beginnen de kreten wat driftiger te klinken en hoor ik in de verte nog een man roepen. Zou mijn bed op de

grens van twee territoria staan? Het is inmiddels februari en na een zeer lange herfst wordt het plotseling winter. De temperatuur zakt ’s nachts tot meer dan tien graden onder het vriespunt en vanzelfsprekend breekt de Elfstedenkoorts weer uit. Voor veel water- en moerasvogels en opnieuw voor de zoveelste winter op rij de IJsvogel, breken zware tijden aan. Opnieuw hoor ik de spookachtige roep van het mannetje, iets verderop in de straat, gevolgd door de ijselijke kreet van het vrouwtje in de boom vlak voor mijn slaapkamerraam. Deze dame is nog hevig aan het flirten en zit dus nog niet op eieren, hetgeen waarschijnlijk niet lang meer zal duren; Bosuilen zijn er zeer vroeg in het jaar bij, vaak al in februari. Slapen kan ik niet, maar ik ben te lui om mijn bed uit te gaan, in een poging de uil in de boom te ontdekken. Ik trek mijn dekbed nog iets verder over me heen én...opnieuw, kewik, kewik, kewik. Gelukkig is de schreeuw helder en duidelijk en zal er iemand ver weg sterven en niet een naaste buur of goede vriend, wat het geval zou zijn bij een doffe, onduidelijke schreeuw. Vogel van de dood, monster van de nacht. Bijna zonder uitzondering hebben dichters de uil een somber schepsel gevonden. ‘Onheilsvogels, zwart en vuil, nachtkraai, vleermuis, raaf en uil’, schreef de Engelse dichter Scott ooit. Als dichters het over uilen hebben gebruiken ze alleen woorden als somber, plechtig, droevig, snikkend, jammerend, neerslachtig, triest, humeurig, maar vooral onheilspellend, spookachtig en worden ze gezien als boodschapper van de dood.

‘Toen ge geboren werd krijste de uil, een slecht voorteken.’

(Hendrik VI)

*‘Het was de uil die krijste, de dodelijke nachtwacht,
Met ’t onontkoombaarst goedenacht.’*

(Macbeth)

*‘Hagedis en uilenvlerk
Voor het oproepen van rampen,
Hellebrouwsels borrelen, dampen.’*

(Macbeth)

*‘De Schreeuwuil krijst zo luid, het lijkt de lijdende in zijn bed
als lag het lijkkleed op zijn huid.’*

(Shakespeare)

En zo zijn er nog veel meer vrolijke, poëtische verhalen. Tataren schijnen de uil te vereren als een God, omdat zij aan de vogel de redding toeschrijven van de stichter van hun rijk, Dzejngis Khan. De vorst werd met zijn kleine leger bij verrassing overvallen en door zijn vijanden op de vlucht gedreven.

Om zijn hachje te redden was hij genoodzaakt zich in een bosje te verstoppen. Vervolgens ging een uil boven hem in die struik zitten, hetgeen aanleiding voor zijn achtervolgers was, daar niet te zoeken. Het was immers onmogelijk dat er iemand verborgen zou zitten op een plaats waar die vogel was neergestreken. Vanaf die tijd beschouwden de Tataren de uil als heilig en droeg iedereen een pluim van uilenveren op het hoofd. En als je het over de angstaanjagende roep van uilen hebt; volgens een Spaanse legende zong de uil vroeger het mooist van alle vogels, totdat hij bij de dood van Jezus aanwezig was geweest. Sinds die tijd schuwt hij het daglicht en herhaalt hij alleen nog maar het woord ‘cruz, cruz’ (kruis). In veel Bijbelse verhalen komt de uil er niet echt bekaaid af. Ook de Grieken en de Romeinen konden er wat van. In de Griekse godsdienst werd de godin Athene eerst gesymboliseerd door de Kraai maar zij vond later de uil beter bij haar passen. Was zij eerst bekend als de godin van de storm en de bliksem, later werd ze de godin van de krijgshaftigheid en wijsheid. Ze wordt dan ook wel afgebeeld met een uilenkop of soms met een helm die versierd is met de afbeelding van een uil. De Steenuil (*Athene Noctua*) is natuurlijk naar Athene genoemd, en het feit dat hij in de buurt van Athene veel voorkwam is de oorsprong geweest van het spreekwoord ‘Uilen naar Athene dragen’, vergelijkbaar met ons ‘Water naar de zee dragen’. Op de vroegere Atheense munten stond aan de ene kant het hoofd van de godin en aan de andere kant een uil afgebeeld. Deze munten werden ook wel ‘uilen’ genoemd. Kwam de uil er bij de Grieken dus redelijk goed vanaf, de Romeinen hebben dat beeld later radicaal veranderd. Uil (*Striges*) komt van het Latijnse woord voor heks. Uilen betekenden slecht nieuws. Wie het krassen van een uil hoorde, wist dat er gauw iemand zou sterven. En dichters hebben daar dus vrolijk op voortgebordurd, zoals ik hierboven reeds aangaf. Nog één keer hoeh...hu hu ho...oeoeoeoe in de verte, gevolgd door kewik..., kewik, inmiddels een straat verder. Het duurt nog even maar uiteindelijk verstomt het geluid en val ik weer in slaap.

Onlangs kreeg ik een mail van Tiny van den Elsen met daarbij de Nieuwsbrief ‘Uilenbescherming in Brabant’, gecoördineerd door Landschapsbeheer bij het Brabants Landschap, in samenwerking met de Brabantse uilenbeschermers. Hoewel nog niet alle gegevens van de werkgroepen binnen waren bleek al wel dat 2011, ondanks het zeer droge voorjaar maar vooral dankzij de natte zomer een recordjaar was voor de Steenuil met nu al 567 vastgestelde broedsels. Van Tiny had ik al eerder over de goede resultaten gehoord. Bij de Kerkuilen ging het allemaal wat moeizamer maar die hadden de slechte start ruimschoots goedgemaakt in de zomer,

Bubo plastica

tot zelfs laat in de herfst, volgens dezelfde nieuwsbrief. Op het moment van het uitkomen van de brief stond de teller inmiddels op 306 broedgevallen, iets dichterbij de buurt van de resultaten in 2007. Ook werd er melding gemaakt van de landelijke uilendag in Meppel, op 8 oktober vorig jaar, waar opnieuw aandacht werd gevraagd voor roofvogelshows die er het gevolg van zouden zijn dat steeds meer mensen een uil als huisdier nemen en dat waarschijnlijk daardoor de illegale handel steeds meer toeneemt. In deze serieuze nieuwsbrief stond ook een rubriek (daar komt ie) ‘Fabeltjeskrant’, die mij als serieuze ‘Vogelkieker’ natuurlijk minder aansprak. En toch was dat onder andere de aanleiding voor de titel van dit verhaal. Wat was het geval? Enkele weken geleden kwam mijn vrouw thuis, ze was boodschappen wezen doen en wees met haar vinger naar een opgezette uil op de kast in de woonkamer. Dat is toch een Ransuil, die met die oortjes?

Na deze vraag bevestigend te hebben beantwoord, vertelde ze dat er één op een televisieantenne zat, hoog boven een woning, drie straten bij ons vandaan. Met een ‘stalen’ gezicht zei ze dat ze had gezien dat, toen zij in de richting van die uil liep, het beest met z’n rug naar haar toe zat en zich even later vervolgens omdraaide. Nadat ik mijn twijfel aan haar had kenbaar gemaakt kon ik het toch niet laten om mijn camera te pakken en mij naar de door haar aangegeven plaats te spoeden. Toen ik die straat inreed zag ik de vogel al van grote afstand zitten op een mast, hoog boven de woning, zeker tien meter boven de grond. Strategisch zette ik mijn auto tegenover genoemde woning en zag ik tot mijn verbazing dat het niet een Ransuil was maar..... een Oehoe, al is mij niet helemaal duidelijk geworden welke (onder)soort. Zo...., dacht ik, daar hoeft ik dus niet helemaal voor naar Limburg te rijden. Nou hoeft ik dat eigenlijk toch al niet, maar dat later. Nu vooral snel de rijstzak op het dak van de auto, de camera erop en schieten maar. En wat fijn is het dan dat uilen overdag zo lekker stil blijven zitten. Alleen door de wind bewoog hij af en toe. Ze hebben echt het idee dat je ze niet ziet, zelfs, zoals in dit geval, zonder de aanwezigheid van bomen, rotsen of andere camouflage. Voldaan pak ik mijn boeltje bij elkaar en ga ik huiswaarts. Om mijn echtgenote te bedanken, maar.... dat snapte je natuurlijk al wel. Kijken wie er het langst z’n gezicht in de plooi kan houden. Er zijn overigens, behalve Jan van Bergen natuurlijk, meer uilenliefhebbers in ons dorp. Ik woon op een steenworp afstand van een park waar de Ransuil elk jaar broedvogel is. En zoals ik al zei, er zijn ook nogal wat Bosuilen actief in ons dorp. Dat moet een bewoner enkele straten verderop ongetwijfeld op het idee gebracht hebben een bosuilenkast in een boom recht voor zijn huis, langs een drukke, doorgaande straat boven het voetpad, op te hangen. Ik had wederom zo mijn twijfels, maar na een aantal weken zag ik, weliswaar geen Bosuil, maar wel een Holenduif op het dak van de kast zitten. Mogelijk één van de twee, die regelmatig bij ons in de tuin op de voedertafel komen eten en daarbij voorzichtig om de vele, brutalere, Houtduiven en Turkse Tortels manoeuvreren.

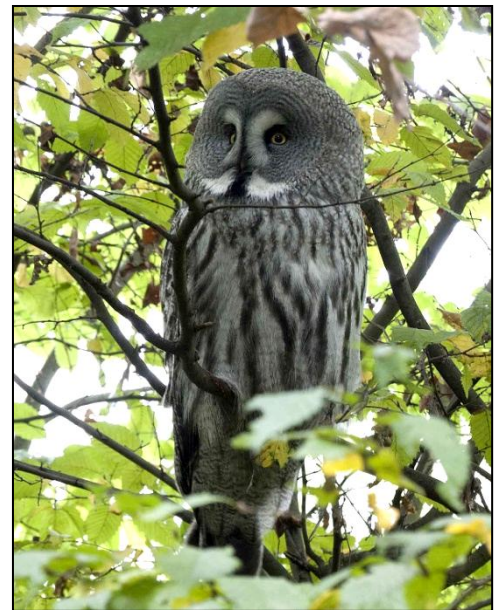
Oehoe

Waarom heeft de mens ondanks de negatieve verhalen zoveel fascinatie voor de uil? Daar is toch niet alleen mijnheer De Uil uit de Fabeltjeskrant verantwoordelijk voor lieve kijkbuis kinderen, althans voor wat betreft de generatie kleuters en volwassenen vanaf 1968, toen het programma voor het eerst op de televisie verscheen. Nee, dat zit veel dieper geworteld. Veel langer geleden al spraken uilen tot onze verbeelding. De uil is en was een opvallend populair speelgoed, al lang voordat de eerste film van Harry Potter in 2001 uitkwam; al hebben de Potterfilms waarschijnlijk wel bijgedragen aan de enorme toename van uilenliefhebbers, c.q. uilenhouders en de wildgroei aan roofvogel- en uilenshows. Zoals gezegd, ook hieraan werd gerefereerd tijdens de landelijke uilendag, volgens de rubriek in eerder genoemde nieuwsbrief.

In India schijnt de uil in het wild zelfs met uitsterven te worden bedreigd en is dat volgens de minister van milieu aldaar te wijten aan de Potterfilms. En toch blijft het een vreemd fenomeen; een uil als troeteldier. Hij behoort mijns inziens niet echt tot de teddybeerklasse, zou je zeggen. Maar wat is dan wel het succes? Nou, dat zit zo; de uil is een karikatuur van de mens. Hij heeft bepaalde kenmerken met ons gemeen, zoals een rechtopgaande houding en een plat gezicht met frontaal geplaatste grote ogen. Het belangrijkste is de rechtopgaande houding wat ook de pinguïn zo populair maakt. De menselijke houding van pinguïns, kleine heertjes die in rokkostuum rond waggelen, is overduidelijk, maar de uil is een veel boeiender geval.

Als speelgoed doet de uil het goed, maar een echte levende uil is toch het meest perfecte voorbeeld van een wolf in schaapskleren. Hij is een moordenaar en we zijn van nature toch niet zo gemakkelijk te vertederen door moordenaars. Maar, de uil verbergt zijn werktuigen onder een zacht, donzig verenkleed; de wrede klauwen verborgen onder broekveren, de wrede snavel tussen de kopveren, precies op de plaats waar de neus zou moeten zitten. In de oudheid had de uil de misplaatste reputatie van de bringer van slecht nieuws en droefgeestigheid in het algemeen, maar het is ook een magische vogel, die er zeer duidelijk in geslaagd is zijn menselijke waarnemers te betoveren; het is een vogel van tovenarij, dood en vervloeking. Echter voor mij en velen met mij is en blijft het een fascinerende vogel.

Bestaat de uilenfamilie wereldwijd uit 177 soorten, bij ons komen alleen de Kerkuil, Ransuil, Bosuil, Velduil, Steenuil, Oehoe, Sneeuwuil en Ruigpootuil voor, waarbij de laatste drie soorten als zeldzaam en/of dwaalgast moeten worden beschouwd. En nu komt het. Wat ben ik toch een bevoorrecht mens dat ik in mijn eigen tuin nota bene niet alleen een Oehoe, maar ook nog eens een Laplanduil heb mogen verwelkomen. Nou is dat van die Oehoe niet zo heel bijzonder natuurlijk, die broeden al een aantal jaren niet zo ver bij ons vandaan in de ENCI-groeve in Zuid-Limburg, maar een Laplanduil is wel heel uniek in Nederland. Ik heb er dan ook bewust voor gekozen hieraan geen ruchtbaarheid te geven. Dit om te voorkomen dat van heinde en verre vogelaars met telescopen en teletoeeters met hun auto's de doorgang in onze wijk totaal onmogelijk zouden maken. Klinkt misschien wel heel egoïstisch maar ik heb natuurlijk ook met de buurtbewoners rekening te houden.

Laplanduil in Sint Oedenrode?

En dan wat betreft 'mijn' Oehoe. Die gaat misschien wel op zoek naar een partner en een broedpoging wagen op één van de hogere gebouwen in ons dorp, zoals in Finland is gebeurd bijvoorbeeld. Daar hebben Oehoes midden in een grote stad gebroed. Ze hebben zelfs jongen groot gebracht op een gebouw. Op een gegeven moment gingen de jongen over de daken aan de wandel waarbij het af en toe mis ging en ze vanaf het dak naar beneden tuimelden en tussen het winkelend publiek terecht kwamen. Later gebeurde het bijna dagelijks dat de politie de jonge uilen weer terug moest zetten op hoger gelegen plaatsen. Echt waar! Er vliegen in Nederland trouwens veel Oehoes rond die ontsnapt zijn uit gevangenschap; het zou om enkele tientallen exemplaren gaan. Deze vallen zo af en toe zelfs wandelaars lastig, vooral die met honden. Voor wat betreft 'mijn' Laplanduil, die zal inmiddels al wel weer richting noordoost zijn vertrokken. 'Mijn' uilen waren overigens niet voorzien van potringen, voor zover dat natuurlijk onder de broekveren zichtbaar is en dus waarschijnlijk echt wilde vogels.

Tot zover enkele van mijn meest spectaculaire winterse belevenissen. Ik zal het hier maar niet hebben over mijn avontuur met een Sneeuwuil onlangs. Ik kan niet wachten tot dit Bruujssel uitkomt, naar ik hoop op de dag die daarvoor gepland staat, de 'eerste van de vierde maand'. O ja, nog even een reactie op hoe makkelijk mensen met dieren, in dit geval uilen, omspringen. Het betreft hier weliswaar een oud bericht op een Belgische valkenierssite, maar zou evengoed ook nu nog en in ons land voor kunnen komen. Vooral nu het steeds riskanter wordt om, sinds de oprichting van onze 'Nationale Caviapolitie' een 'marmot' als huisdier te nemen kun je net zo goed een uil nemen; dat is uiteraard ook nog eens veel interessanter.

Citaat:

'Hallo, ik heb vandaag van men tante een schreeuwuil gekregen. Zij hadden deze gekocht enkele weken geleden, maar ze zijn er nu pas achter gekomen dat dit niets voor hun is! Zelf heb ik ook heel wat vogels, maar een uil is me totaal onbekend terrein. Nu zit ik met deze, hij is enkele maanden oud, en heeft nog wat dons. Hij is ook gesekest. Zij gaven hem voornamelijk meelwormen als hoofdvoedsel. Heb al liggen googlen, en heb ook al het oudere topic op dit forum doorgelezen, maar ben nog niet veel wijzer geworden. Ik zou graag willen weten hoe ik dit beestje het best verzorg (huisvesting, voedsel, etcetera). Alvast bedankt', Niels.

Natuurlijk werd deze topic vervolgd met goede, welgemeende adviezen maar werd er ook minder positief gereageerd. De gedachten binnen onze vereniging laten zich raden. En ook in Nederland is het makkelijk om uilen te houden. Vooraf, eventueel, voor slechts €150,- p.p. all-in, een geheel verzorgde dag, oh nee, workshop, op kasteel Baexem en niemand houdt je meer tegen. En voor dat geld mag je zelfs de valkeniershandschoen die je tijdens de roofvogelworkshop hebt gebruikt, mee naar

huis nemen, als aandenken of als start van een nieuwe hobby. Nee, de valkerij is niet alleen voor sportievelingen; het is een levensstijl, een edel ambacht. Het motto van birds@word: "Geef deze workshop eens cadeau aan bijvoorbeeld een vriend, die alles al heeft."

Tot slot; onze oude Vogelwet uit 1936 was zo slecht nog niet. Het is er, inmiddels al weer een aantal jaren, met de For- en Faunawet niet beter op geworden en het wordt nog veel slechter met het vooruitzicht van mogelijk weer een nieuwe wet, de Wet Natuurbescherming (hoezo bescherming?), die in concept al klaar is en alleen nog door onze Staatssecretaris (van economische zaken?) door de Kamer moet worden gelooft. En..., wat heel bijzonder is, Bleker erkent dat er geen visie over natuurherstel aan het wetsvoorstel ten grondslag ligt; de staatssecretaris is niet van visies, hij is een man van daden, aldus zijn betoog tijdens één van de bijeenkomsten met de verschillende (alle?) natuurbeschermingsorganisaties (Nieuwsbrief Vogelbescherming Nederland van 30 januari 2012). Het schuttersgilde in Nederland is de lachende derde. Er komen meer bejaagbare soorten en worden straks onder andere mogelijk twee- of driehonderdduizend (geen typefout) Kolganzen afgeschoten. Zeker weten dat dit niet valt onder 'levensstijl' of 'edel ambacht' maar gewoon onder schietsport. Alhoewel sport?

Dank aan een ieder die mij, meest ongewild, tot het schrijven van dit stukje heeft geïnspireerd. Klets, research en foto's,

Bert van Ginkel

VLU werkdag

Op zaterdag 11 februari 2012 stond op de agenda een VLU werkdag rond het bosje van de Groenhoeve. Geweldig gepland, het was zo koud dat de takken bijna aan de handen vastvroren. Toch weerhield dit zo'n dertig deelnemers niet om de handen uit de mouwen te steken. Het bosje wordt de komende tijd flink opgeknapt. Destijds bij het bouwen van de Groenhoeve hebben we ervoor gekozen om door dit bosje een educatieve wandelroute aan te leggen die van buitenaf toegankelijk is. Hiervoor zijn een aantal nestkasten geplaatst, is er een vlinderweide, stenen muur en een onderkomen voor bijen en wespen aangelegd. Het duurde echter niet zo lang voordat de eerste kastjes en informatiebordjes waren verdwenen. We hebben nu een nieuw plan gemaakt, er komt een wandelroute door het bosje en over het terrein van de Kinderboerderij. Dit pad wordt alleen toegankelijk ten tijde van de opening van de Kinderboerderij. Van de gemeente hebben we subsidie gekregen om een deugdelijk hekwerk aan te brengen. Maar ook het bosje wordt nu opgeknapt. Vrijdag 10 februari jl. heeft de gemeenteploeg, met dank aan Huub van Boxmeer, al het voorwerk gedaan. Een aantal grote bomen zijn omgezaagd. Er moet meer licht komen op de vlinderweide, terwijl er tevens een mooie struiklaag moet komen. Het ziet er nu eventjes kaal uit, maar dit is tijdelijk. Tijdens de Nationale Boomplantdag van 21 maart 2012 zullen er vele struikjes, vooral besdragende!, aangeplant worden en zien we over enkele jaren een mooie dichte begroeiing met veel meer vogels en andere beestjes. Er is een werkgroepje gevormd die ervoor zorgt dat er allerlei leuke zaken komen langs het wandelpad. Heb je interesse neem dan contact op met Peter van de Braak.

Terug naar de werkdag, het zonnetje kwam rond tien uur door, waardoor het werk iets aangenamer werd. De kleine takjes werden ter plekke weer op een ril gezet en het grote hout werd versleept naar de parkeerplaats. Op het moment dat de kou begon te wenen, werd er 'koffie' geroepen en gingen we met z'n allen naar de Groenhoeve. Ook de koek maar vooral de warme koffie ging er goed in. Na deze pauze moest er toch nog even flink doorgewerkt worden. Van alle kanten kwamen de aanhangertjes aangereden om gevuld te worden met stookhout. Om half een was de grootste klus geklaard en we zouden de volgende werkdag het verdere hout uit het bosje sjouwen. Ik hoor echter dat Huub met zijn mensen dit al voor ons gedaan heeft. Maar er blijft nog genoeg werk over, vandaar een oproep om bij de volgende werkdag aanwezig te zijn. Het groene terrein rondom De Groenhoeve zal zo ook ons visitekaartje moeten worden.

Jan-Willem Hermans

VLU werkdag rond het bosje van de Groenhoeve

Tuinvogeltelling 2012

In het weekend van 21 januari was het weer zover: de Nationale Tuinvogeltelling! Onze dochter Lotte, van acht jaar oud, keek er al lang naar uit. Sinds vorig jaar kent ze de vogels zo'n beetje allemaal bij naam en ze vindt het fantastisch om dan samen met mamma 'echt vogels te tellen'. Toen ik zaterdag beneden kwam zat ze al met het invulformulier van de website van vogelbescherming Nederland voor het raam en stonden er al twaalf Koolmezen, tien Pimpelmezen, zes Merels en nog een aantal losse vogels aangestreept. Toen ben ik begonnen met goed uit te leggen dat niet elke vogel die ze ziet een streepje oplevert. Pas als ze vier Koolmezen tegelijk ziet mag ze er vier opschrijven. Dat geldt zo bij alle vogels, alleen bij een Merel of een Vink kun je er nog opletten of de eerste die je ziet een mannetje of een vrouwtje is, als je dan daarna het andere geslacht ziet mag er toch een streepje bij omdat je dan met zekerheid weet dat het twee verschillende vogels zijn geweest. Dat was duidelijk, maar wel jammer natuurlijk, na een minuut of tien zijn de vele Kool- en Pimpelmezen ineens niet meer interessant, want om er meer dan vijf tegelijk in het vizier te hebben, dat is best lastig, ook al vliegen ze echt met tientallen door de tuin. Dat is dan meteen weer het nadeel van zo'n grote tuin... Maar goed, ondanks dat de normale meesjes niet meer interessant waren bleef het tellen toch heel leuk. Er kwamen een paar Turkse Tortels op de grond scharrelen, twee verliefde Houtduiven in de boom. Ook de Heggemus, Roodborst en Vink lieten zich zien, dus al een mooi lijstje met vogelsoorten. En als klap op de vuurpijl zagen we aan het eind van ons half uurtje aan de andere kant van het huis, voor het keukenraam, de Kuifmees aan een pindanetje hangen! Echt super, deze vogel hadden we de dag ervoor ook al gezien en we hadden dus al gehoopt dat hij terug zou komen. Gelukkig maar, nu konden we ook een vakje met 'vul zelf in' van het formulier gebruiken. En dat is natuurlijk wel héél speciaal! Ondertussen had ik van Opa en Oma een mailtje gekregen dat er bij hen geen vogel te zien was. Echt vreemd, normaal is het daar ook een drukte van jewelste. De volgende dag werd duidelijk wat hier waarschijnlijk de oorzaak van geweest is. Er zat een Sperwer op de schutting! Tja, dan zijn de zangvogeltjes natuurlijk snel gevlogen...

Onze echt 'vul zelf in...' Kuifmees

De volgende dag hebben we gewoon weer mee gedaan. Er staat in het reglement niet echt duidelijk beschreven of dit nu wel of niet mag. Dus zijn wij zo vrij geweest om dat gewoon wel te doen. Wederom hadden we toen de Kuifmees bij het keukenraam en op onze vaste stek hing zomaar heel even een Grote Bonte Specht aan de pinda's. Echt super toevallig, hij hing daar toen we begonnen met tellen en daarna hebben we hem de hele dag niet meer gezien. Verder de gewone soorten, iets minder dan zaterdag, maar wederom leuk om ze intensief gade te slaan. Tussendoor via SMS en Facebook nog contact gehad met vrienden en vriendinnen die ook aan het tellen waren. Dit jaar waren de meesten minder enthousiast over de gespotte soorten. Het bleef een beetje bij de gewone vogels en zelfs die lieten zich niet allemaal zien. Wij zijn dus bofkonten met onze echte 'vul zelf in...'.

Jolanda Rutten

Alle vogels tellen

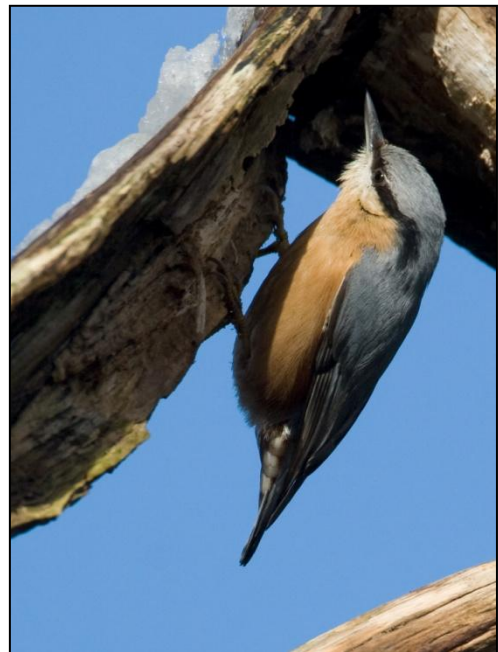
Omdat Buurter nog geen Kierewiet van een Tureluur kan onderscheiden, ging hij voor de Nationale Vogeltelling van afgelopen weekeinde graag op bezoek bij een echte kenner: Jolanda Rutten uit Zeeland. En niet te vergeten haar 8-jarige dochter Lotte de Vink (“mooie achternaam heb ik, hè?”) die voor een meisje van die leeftijd verbluffend veel van vogels weet.

In de huiskamer zit Lotte al de hele zaterdagochtend met de officiële lijst op schoot in de immense achtertuin te turen en te tellen, mooi verstopt achter een enorme kamerplant om geen vogels af te schrikken. Het mag duidelijk zijn: hier is sprake van ervaring.

De fraaie tuin bij buurtschap 't Oventje is alles bij elkaar maar liefs 2.100 vierkante meter groot en hangt tjokvol met pindanetjes, vetbollen, potten pindakaas (“daar staan de vogeltjes voor in de file, echt waar”) en stukjes appel. Geen wonder dat het hier stikt van de vogels en vogeltjes. Koolmeesjes, Merels, Houtduiven, Pimpelmeesjes, Turkse Tortels, het duizelt Buurter bijna van zoveel vogeltjes. Moeder en dochter hebben het er maar druk mee. Officieel mag je maar een half uurtje tellen, maar volgens Jolanda en Lotte komt dat niet zo spits. Het belangrijkste doel van de vogeltelling is dat op deze manier de verschillende soorten vogels per regio goed in kaart gebracht worden. De in de Randstad bijvoorbeeld veel voorkomende Halsbandparkiet (een ontsnapte exoot die daar voor heel veel nakomelingen heeft gezorgd) wordt in Brabant bijvoorbeeld amper (nog) gezien. En zo heeft elke regio zijn eigen winnaar. Ander probleem: hoe weet je, met zo veel rondfladderend spul, of je een vogel al niet eerder hebt geturfd? Da's vooral een kwestie van heel kritisch kijken en streepjes zetten. De twee Turkse Tortels die parmantig op het terras blijven terugkeren en rondhupsen komen maar één keer op de lijst. “Maar mijn buurvrouw bijvoorbeeld had vorig jaar werkelijk elke vogel geteld”, lacht Jolanda. Maar goed dat Lotte dat niet mag, want dan had ze aan tien velletjes nog niet genoeg gehad. Haar mooiste vogeltje, de Boomklever (“want die heeft zo'n mooie blauwe rug”), laat zich deze ochtend niet zien. Bij het afscheid hangt echter wel de Kuifmees in het pindanetje te pikken. En da's ook een heel bijzondere. Of Buurter dus voorzichtig wil zijn bij het weggaan, vragen de dames vriendelijk doch dringend. Oké dan. Moeder en dochter gaan weer aan het werk.

Uit: De Buurter, Brabants Dagblad, 27 januari 2012

Auteur: Hans van Alebeek (Brabants Dagblad)

Boomklever (foto Marc Gottenbos)

Tuinvogeltelling 2012 in cijfers

Niet de beste tuinvogeltelling, die van 2012. Maar dit jaar heb ik van eenentwintig tellingen de gegevens gekregen en die zijn samen toch nog goed voor zesentwintig soorten. In totaal 573 vogels en als meest talrijke ook bij ons de Huismus. Die zat alleen maar in elf van de eenentwintig tuinen, de helft dus. De Merel ontbrak maar in een tuin. Opvallend is de tweede plaats van de Pimpelmees met maar een exemplaar minder dan de Huismus. Leuke soorten vind ik de Grote Bonte Specht, de Kuifmees en de Sperwer en Staartmezen vind ik altijd leuk. Opvallend schaars in te tellingen is de Winterkoning, met maar één exemplaar. De tuin met de meeste soorten had er vijftien verschillende en de tuin met de minste had maar een soort en maar een vogel. Dat laatste moet volgend jaar natuurlijk kunnen worden verbeterd.

Soort	Totalen	Aantal tuinen
Boomklever	2	1
Boomkruiper	1	1
Ekster	13	9
Groenling	17	6
Grote Bonte Specht	2	2
Heggenmus	15	10
Houtduif	26	13
Huisumus	88	11
Kauw	22	5
Kokmeeuw	33	1
Koolmees	83	19
Kuifmees	4	3
Meerkoet	1	1
Merel	43	20
Pimpelmees	87	17
Ringmus	5	2
Roodborst	15	14
Sperwer	2	2
Spreeuw	17	3
Staartmees	9	2
Turkse Tortel	18	9
Vink	44	16
Waterhoen	2	1
Wilde Eend	14	1
Winterkoning	1	1
Zwarte Kraai	9	5
Totaal	573	21

Winterkoning (foto Ron van Rossum)

Tabel 1: Aantal per soort en aantal tuinen waarin soort voorkomt

In de tweede tabel maak ik een vergelijking met vorig jaar en met landelijk. De Pimpelmees doet het dus goed bij ons, zelfs een tweede plek, maar die ene tuin met drieëntwintig Pimpelmezen is natuurlijk ook wel een uitschieter. Verder is het allemaal wat minder, maar er waren ook minder tuinen waar ik de gegevens van heb. Landelijk komt de Merel op de derde plek en in de begeleidende tekst staat dat het de soort is die in 83% van de tuinen wordt gemeld. Ook landelijk dus de soort die je het makkelijkst tegenkomt, maar nooit in grotere aantallen.

Bij de website van de landelijke telling staan ook reacties van tellers. Een van de tellers had en zaterdag en zondag geen enkele vogel geteld! Over het algemeen vond iedereen dat de aantallen lager waren dan de jaren daarvoor en dat komt natuurlijk door het weer. Vorig jaar was het al echt winter geweest en waren er veel vogels naar de dorpen getrokken. Dit jaar was het regenachtig en winderig en dan zijn er gewoon minder vogels actief.

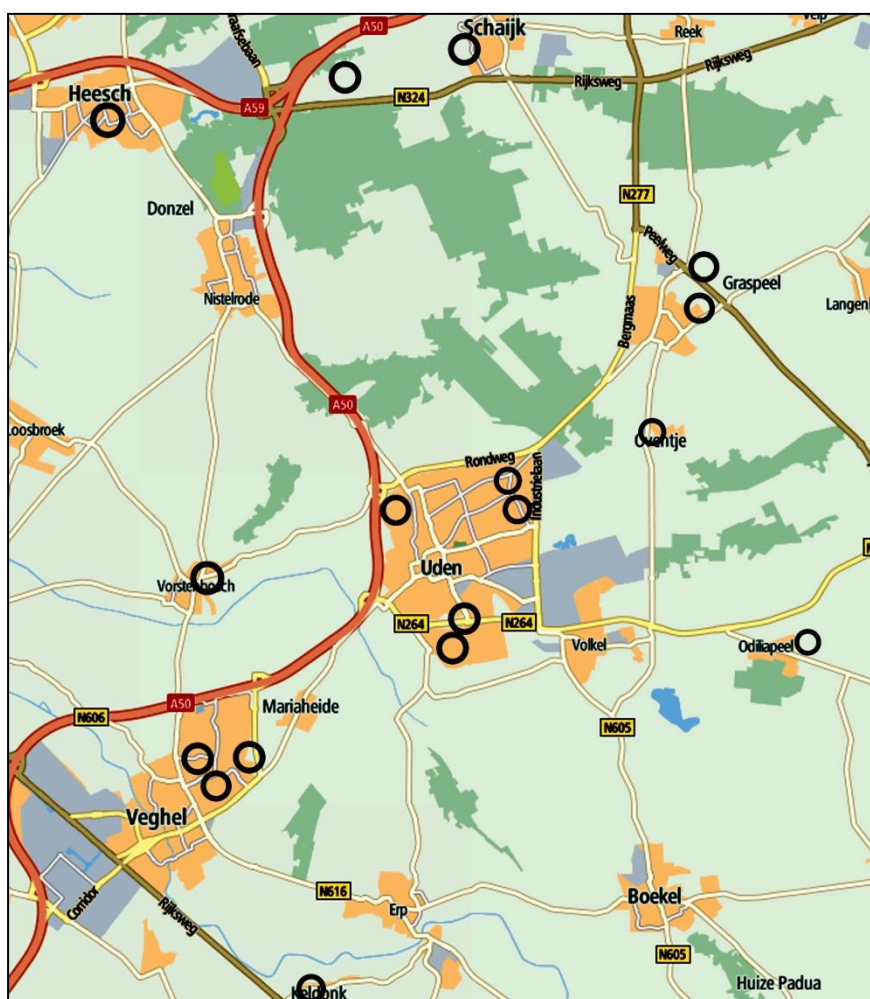
	Uden 2012		Uden 2011		Landelijk 2012	
Aantal vogels	573		888		> 700.000	
Top 3	Huismus	88	Huismus	150	Huismus	145.799
	Pimpelmees	87	Koolmees	111	Koolmees	79.726
	Koolmees	83	Pimpelmees	79	Merel	60.705
Soorten	26		33		?	

Tabel 2: Vergelijking met vorig jaar en landelijk

Tot slot nog een kaartje waarop te zien is dat onze tellers verspreid zitten over het hele gebied van de Vogelwacht. Misschien dat niet alle punten exact staan, maar daar gaat het ook niet om.

Volgend jaar graag weer je telling ook aan mij doorgeven en je mag dus twee keer tellen, op zaterdag en op zondag.

Arend Vermaat

Ontwikkelingen in de Maashorst

Op veler verzoek hebben we op 23 januari jongstleden een informatieavond belegd voor alle leden van de natuur- en milieuorganisaties uit de omgeving. Doel was een beeld te schetsen van alle lopende ontwikkelingen in Natuurgebied de Maashorst. De opkomst was met circa veertig mensen prima. Als vertegenwoordiger van de Natuur- en milieuorganisaties in de stuurgroep Maashorst heeft Jos van der Wijst een presentatie gehouden waarin een beeld is geschetst van de ontwikkelingen in het 4.000 hectare grote Maashorstgebied. Het gebied is het groene hart van de regio en heeft enorme potenties voor ecologie en plattelandseconomie en biedt recreatie- en rustruimte voor mensen uit de regio. Na de presentatie zijn er verschillende vragen gesteld en beantwoord en was er gelegenheid voor discussie.

Logo van de Maashorst

Zoals bekend is in de Maashorst sinds 2005 een stuurgroep actief die zich bezighoudt met de ontwikkeling van het gebied. In de stuurgroep zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd: de wethouders van de vier betrokken gemeenten (Oss, Uden, Bernheze en Landerd), een bestuurder van waterschap Aa en Maas en vertegenwoordigers van Recron (de recreatiesector), de regio VVV, de ZLTO, de Maashorstboeren, Natuurcentrum Slabroek, Staatsbosbeheer en de Natuur- en milieuverenigingen.

Jos van der Wijst vertegenwoordigt sinds het begin de natuurorganisaties in de stuurgroep. Van december 2007 tot april 2010 heeft Albert van Rosmalen deze rol overgenomen (in die periode was Jos stuurgroep lid als wethouder van Landerd). De volgende negen organisaties behoren tot de gezamenlijke natuur- en milieuverenigingen De Maashorst: 1. IVN afdeling Bernheze, 2. IVN afdeling Oss, 3. IVN Uden, 4. Stichting Dassenwerkgroep Brabant, 5. Stichting landschapsbeheer Oss, 6. Stichting de Groene Zone Oss, 7. Stichting Natuur & Milieu Landerd, 8. Vrijwillig landschapsbeheer Uden en 9. Vogelwacht Uden e.o. Bij elkaar meer dan duizend leden! Vertegenwoordigers van deze organisaties overleggen regelmatig in de Groenhoeve over de vorderingen en ontwikkelingen in de Maashorst.

Onder regie van de Stuurgroep is vorig jaar een Uitvoeringscommissie opgericht die maandelijks aan de hand van begrotingen, projectbeschrijvingen en voortgangsrapportages de vorderingen van de projecten volgt, bijstuurt en stimuleert. Als vertegenwoordiger van de

natuur- en milieuorganisaties zit Jos in deze Uitvoeringscommissie. De stuurgroep vergadert tegenwoordig nog maar vier keer per jaar. Sinds vorig jaar wonen wij als natuurorganisaties ook de vergaderingen van de ambtelijke werkgroep en het beheerdersoverleg bij. Dit wordt door Nico Ettema gedaan.

Sinds de start van de Stuurgroep zijn veel ontwikkelingen in gang gezet. Daarvoor ging dat een stuk moeizamer. De naam Maashorst is pas veelvuldig gebruikt sinds het verschijnen van het proefschrift van Hendriks in de jaren '70. De geschiedenis van het gebied is rijk. Gelegen op de kop van de hoge Peelhorst ontwikkelde zich een nat gebied waar het grondwater in natte periodes moeilijk weg kon. De naam 'Brobbelbies' is misschien wel de best bekende gebiedsnaam die hier aan refereert. Op de flanken van de Horst ontstonden diverse gehuchten en door de potstalcultuur ontwikkelden zich heidegebieden en zandverstuivingen. Vanaf de kern van het gebied stroomden beekjes naar de lager gelegen slenken.

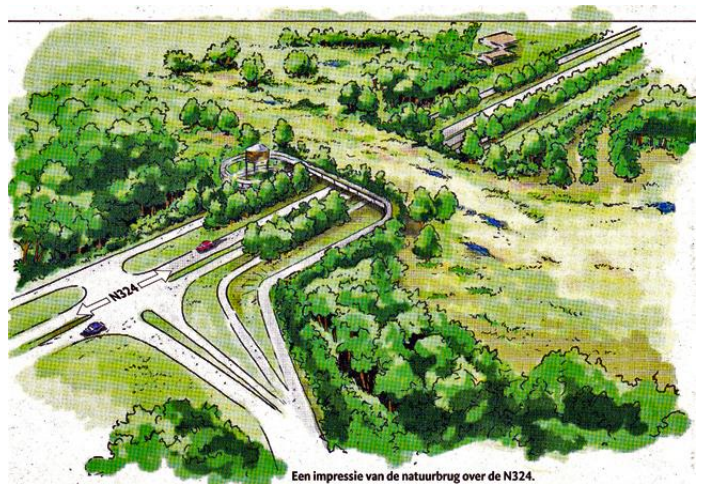
Stromend grond- en oppervlaktewater werden op de flank van het gebied geconfronteerd met breuklijnen die zorgden voor boeiende wijstverschijnselen. In de twintigste eeuw wordt de invloed van de mens geleidelijk groter, woeste grond wordt ontgonnen en er wordt in het begin van de vorige eeuw veel bos aangeplant voor de mijnbouw. In de jaren tachtig start in het gebied een grootschalige ruilverkaveling. Naast schaalvergroting in de landbouw wordt via de ruilverkaveling een middengebied ingericht voor natuur (het begrazingsgebied). In 1990 wordt het middengebied van de Maashorst grotendeels opgenomen in de nationale Ecologische HoofdStructuur (EHS). Vanaf dat moment gaat het hard met de ontwikkeling van de natuur. In de jaren negentig wordt gestart met bosomvorming en in 2004 wordt een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd in het gebied Grensweg. Ook wordt de natuurcompensatie van de A50 voor een groot deel in de Maashorst gerealiseerd. In 2005 worden natuurlijke grazers geïntroduceerd in het gebied.

Natuurontwikkeling rondom de Grensweg

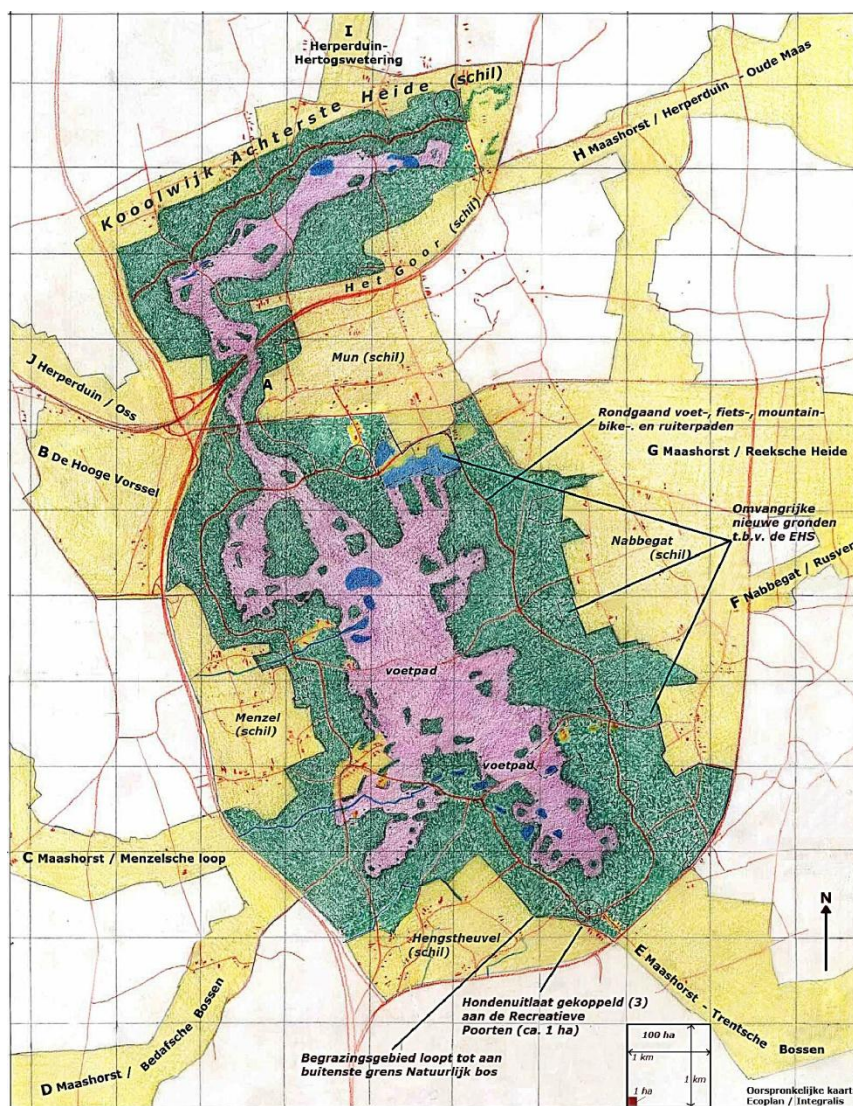
In 2005 start ook de Stuurgroep en er worden diverse projecten opgestart zoals de Streekfair, een website en nieuwsbrief, maar er wordt ook een ontsnipperingsplan, een anti-verdrogingsplan en een natuurplan opgesteld. Deze plannen worden ondergebracht in het zogenaamde Maashorstmanifest dat in 2010 wordt vastgesteld door alle deelnemende partijen. In deze periode wordt de Maashorst ook aangewezen als één van de drie Provinciale Landschappen.

Een greep uit de diverse uitgevoerde en nog uit te voeren projecten toont aan dat er veel beweging is: de ontwikkeling van recreatieve entrees, verdere bosomvorming en heideherstel, uitplaatsen van de MOB-complexen, aanleg robuuste verbinding tussen de Maashorst en Herperduin (met twee ecoducten), profilering van het gebied via streekfair, nieuwsbrieven en een website (www.demaashorst.nl), uitvoeren van anti-verdrogingsmaatregelen in de beekdalen en het begrazingsgebied, ontwikkeling en realisatie van een eenduidige huisstijl en eenduidige bebording, de ontwikkeling van streekproducten, (grootschalige) bosomvorming en heideontwikkeling, uitbreiding van het begrazingsgebied, ontwikkelen van nieuwe (gebiedsgerichte) lespakketten voor Natuurcentrum Slabroek, aanleg van een nieuwe fietsroute in de noordoostflank, vier wijstprojecten en ingrepen ter bevordering van de Biodiversiteit (het Grauwe Klauwierproject). Op zich een breed spectrum aan kansrijke ontwikkelingen die de Maashorst verder op de kaart zetten als natuurgebied en Provinciaal Landschap.

Impressie van de natuurbrug over de N324

Toch zijn er ook negatieve ontwikkelingen. In 2011 wordt onder druk van de economische crisis door het rijk de aankoop van de Ecologische Hoofdstructuur stop gezet. De benodigde omvorming van landbouwgebieden naar natuur stagneert hierdoor. In de Maashorst is maar liefst 240 hectare nog niet gerealiseerde EHS. De hoop is nog gevestigd op de mogelijkheid dat de provincie een deel van de vrijkomende Essentgelden wil inzetten voor de ontwikkeling van de zogenoemde 'Landschappen van Allure'. De gelden zullen naar verwachting maar voor een deel aan natuur besteed worden. De gehele ontwikkeling van de EHS wordt hiermee dus deels op de lange baan geschoven en de gewenste robuuste natuurlijke eenheid en de voor de natuur benodigde vernatting schuiven hiermee eveneens vooruit. De in het Manifest gestelde doelen zullen hierdoor naar verwachting pas later gehaald worden.

Streefbeeld de Maashorst 2018
(Bron: Natuurplan Ecoplan, bewerkt door Mignon Wittenboer)

Deze laatste teleurstelling werd gedeeld door de aanwezigen bij de informatieavond. Het beleid van minister Henk Bleker en het zittende kabinet op dit punt werd door velen sterk veroordeeld. Toch waren er ook veel positieve geluiden. De lopende projecten zetten de Maashorst als natuurgebied meer en meer op de kaart. Gelukkig zijn er nog volop projecten in voorbereiding die tot een verbetering van de kwaliteit van natuur en landschap in de Maashorst leiden. In de tweede helft van dit jaar wordt eindelijk gestart met de bouw van de ecoducten, de bos- en heideomvorming gaan door en het begrazingsgebied wordt verder uitgebreid. Er is een Biodiversiteitsproject uitgevoerd voor de Grauwe Klauwier met maatregelen waar ook andere soorten van kunnen profiteren. Ook is budgetruimte voor herstel van vier wijstgebieden beschikbaar. Wellicht kan met de provinciegelden alsnog een deel van de natuur in het hart van het gebied worden gerealiseerd, zodat de gewenste aaneengesloten natuurlijke eenheid (een aaneengesloten groot begrazingsgebied van Herperduin tot Uden) toch binnen afzienbare tijd gerealiseerd kan worden. Dat de kwaliteit van de natuur op verschillende fronten toeneemt zal binnenkort blijken als de serie natuurinventarisatierapporten van de Maashorst verschijnt. Het heeft een tijdje geduurd voordat deze afgerond konden worden, maar binnenkort kunnen we eindelijk het actuele natuurbeeld van de Maashorst presenteren.

Naast de deelrapporten komt er een integraal Maashorstrapport. Hierin wordt een grote serie aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van de Maashorst op een rij gezet. Dit moet helpen om richting te geven aan de keuzes die gemaakt worden. Ook is door Nico Ettema en ondergetekende een monitoringsplan geschreven dat tegelijk met de andere rapporten zal verschijnen.

De toekomst zal uitwijzen hoe de Maashorst zich verder ontwikkelt. Als vertegenwoordiger van een grote achterban nemen Nico en ondergetekende onze taak uiterst serieus en zetten ons vol in voor de ontwikkeling van het prachtige Maashorstgebied. Meedenken wordt zeker op prijs gesteld.

Jos van der Wijst

Kalfjes van Schotse Hooglander vermaken zich tijdens uitvoeringswerkzaamheden op de Brobbelbies

Op zoek naar uilen in de Maashorst

Vrijdag 27 januari 2012 stond er weer een uilenwandeling voor leden op het programma. De belangstellenden konden zich verzamelen op de parkeerplaats bij het Natuurcentrum Slabroek en om 21.00 uur zouden we van start gaan. Bij aankomst stonden er al verschillende mensen te wachten. De weersomstandigheden waren redelijk tot goed te noemen. Het was droog, er stond nagenoeg geen wind en de temperatuur lag zo rond de vijf graden. Prima wandelweer. Even voor negenen kregen we nog een telefoontje met het verzoek om nog even te wachten, Jan-Willem en John Hermans waren nog onderweg, maar zouden er ieder ogenblik kunnen zijn en dat was ook zo. Ondertussen hadden twee dames uit de groep bekend dat zij eigenlijk illegaal waren. Zij waren nog geen lid van de Vogelwacht maar zouden wel graag mee wandelen. Natuurlijk werden de dames direct met de nodige humor op de korrel genomen en werd er vooraf al flink gelachen.

Bosuil (foto Marc Gottenbos)

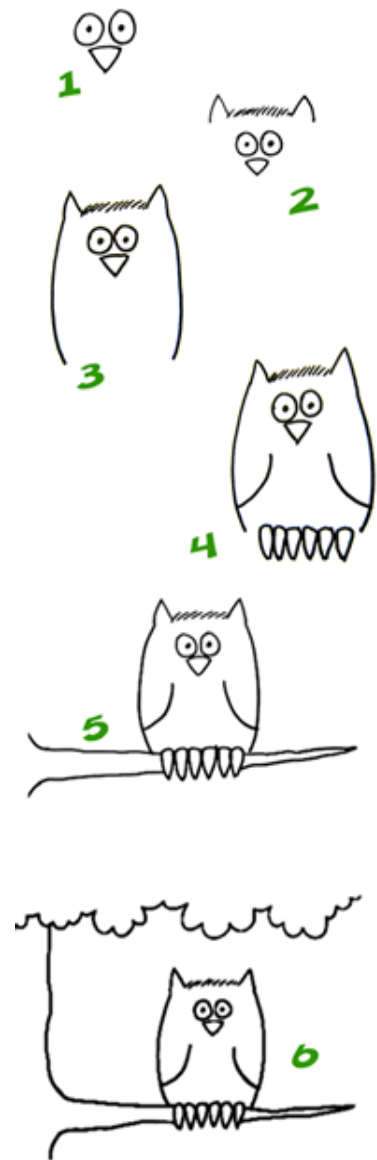
We zijn gaan wandelen en via de Karlingerweg zijn we rustig richting het Beekdal gewandeld. Aan de Karlingerweg zijn verschillende steenuilloccaties bekend, dat waren dus ideale locaties om roepende Steenuilen te horen. Op een aantal momenten hebben we even stil gestaan en de oren gespitst. Ons geduld werd beloond! In de verte klonk een aantal keren de roep van een Steenuil. Helaas was het roepen maar van korte duur, maar we hadden hem gehoord. En ze zaten er dus nog. Hopelijk wordt het dit jaar ook weer een goed steenuilenjaar en breidt de populatie zich verder uit binnen ons werkgebied.

Ondertussen waren we ter hoogte van het Beekdal aangekomen en verlieten we de verharde weg. Hier gaan we naar rechts, werd er van achter uit de groep geroepen. De twee illegale dames die voorin meeliepen reageerden gelijk met de opmerking: “dat meent hij toch niet”! “Ik ben er bang voor”, werd er als antwoord terug gegeven aan de dames. Het zandpad waar zij naar keken, was veranderd in een baggerpad met diepe sporen en veel water en modder. Hierdoor ontstond er toch iets van twijfel bij beide dames, maar toen de groep toch echt het pad inliep verdween de twijfel en sloten zij toch weer netjes aan. Er werd natuurlijk weer dankbaar gebruik gemaakt van de reactie die de dames hadden gegeven en de nodige humor ging over en weer. Dat maakt de wandelingen ook leuk om aan mee te doen. Luchtige gesprekken, kennis is niet vereist maar kun je zeker wel opdoen tijdens de wandeling, voldoende humor en voldoende gelegenheid om mooie dingen te zien en te horen.

Bij het binnenlopen van het Beekdal hebben we met geluid geprobeerd de Bosuil tot een reactie te verleiden. In het verleden was dit altijd een van de plaatsen waar we eigenlijk altijd succes hadden. Deze keer bleef het stil, misschien was het nog te vroeg? De bewolking was inmiddels grotendeels verdwenen en er waren veel sterren aan de hemel te zien. Daar hebben we dus ook even naar staan staren. In een rustig tempo zijn we verder gewandeld via de Vijverweg naar de Udense Dreef. Ondertussen hebben we op verschillende plaatsen nog geluid afgespeeld, maar ook hier bleef het stil. Bij de Udense Dreef aangekomen zijn we richting het begrazingsgebied gewandeld en onderweg hebben we hier ook weer een poging met geluid gedaan. Deze keer was wel succesvol en hoe! Binnen een mum van tijd waren er drie Bosuilen in onze directe omgeving aan het terugroepen. We hebben verdere acties met geluid direct gestaakt om onrust te voorkomen. Twee Bosuilen vlogen een aantal rondjes om de groep en gingen steeds in een andere boom zitten roepen, hopen op een reactie waarschijnlijk. Inmiddels waren er in de verte ook Bosuilen te horen. We konden nu met zekerheid vijf verschillende Bosuilen onderscheiden.

Nadat we ongeveer een half uur hebben geluisterd naar de Bosuilen, zijn we verder gewandeld richting het begrazingsgebied. Daar aangekomen hebben we van het uitzicht staan genieten. Er stond op dat moment weer veel water op de vlakte en met de grote hoeveelheid sterren aan de hemel leverde dat mooie beelden op. In een tijdsbestek van ongeveer vijftien minuten werden er zes vallende sterren gezien door verschillende mensen. Zelf heb ik er twee van gezien en die hadden ook nog even een mooie staart tijdens het vallen. De wandeling was een groot succes, we hebben Steen- en Bosuilen horen roepen. Sommigen hebben zelfs de Bosuil zien vliegen, het weer was prima en we hebben vallende sterren gezien! Wat wil je nog meer. Van het begrazingsgebied zijn we via de kunstgalerie terug gewandeld naar de parkeerplaats. De ‘illegale dames’ hadden genoten van de wandeling en bedankten de groep dat ze mee mochten lopen. Volgens mij zijn ze later zelfs lid geworden van de Vogelwacht. Zoals al eerder gezegd, de wandelingen zijn echt leuk en kennis is geen vereiste! Doe vooral mee en onderweg leer je vanzelf een hoop dingen. En dat gaat niet op een schoolse manier, maar tussen de luchtige gesprekken en humor door. Een aanrader dus, tot de volgende keer!

John Opdam

Vogelwacht Uden aanwezig op de Baggemèrt

Alweer voor de derde keer waren we als Vogelwacht Uden aanwezig op de jaarlijkse Baggemèrt die carnavalsmaandag in Uden werd gehouden. De 'drie Hanen' zijn ervaren vogelaars uit de regio en stammen af van de bekende TV-presentator, Nico de Haan. Het vrolijke trio, bestaande uit Peter de Haan, John de Haan en Jan-Willem de Haan zijn de hele dag in touw geweest. Het thema van carnavalsclub de Knoerissen was dit jaar 'laot oew eige zien'. We hebben daarom een grote nestkast gemaakt, met een grote opening. De deelnemers konden in de nestkast staan en werden door Vogelgraaf Peter de Haan op de gevoelige plaat vast gelegd. Jan-Willem de Haan proeerde de deelnemers in de nestkast te krijgen, waarna ze na afloop een drieluikfolder kregen, gesponsord door Nobru Technisch Personeel (bedrijf van Peter Noy, waarvoor dank), waarop alle publieksactiviteiten van Vogelwacht en IVN te zien zijn. Daarnaast kregen ze van John de Haan nog 'zoad vur d'n heul straat'. Om de foto te bekijken moeten de deelnemers naar www.vogelwachtuden.nl, waar onder het kopje 'Baggemèrt' de foto's te zien zijn.

We kregen veel leuke reacties, waarbij de Vogelwacht op een ludieke manier onder de aandacht van een groot publiek werd gebracht. Kijk maar eens op de site, maar liefst 345 foto's, van sommige deelnemers een dubbele foto, maar ik denk dat we zeker 330 personen hebben vastgelegd. De vogelkast zullen we in de toekomst nog wel eens vaker gebruiken. Tot ziens tot volgend jaar op de Baggemèrt 2013.

Jan-Willem, Peter en John de Haan (zie foto, vlnr)

De drie Hanen op de Baggemèrt

In gesprek met... 'Harry Claasen'

Harry is een Vogelwachtlid van het eerste uur. Hij is zelfs nog van de tijd van vóór de afsplitsing van het IVN Uden en dat is in februari 2012 al negenentwintig jaar geleden. Hij heeft al meer dan dertig jaar in de werkgroep nestkasten gezeten, maar gaat daar nu mee stoppen. Dat is toch wel een interview waard dacht ik!

Vogels, zowel in de vrije natuur als in gevangenschap

Bovenstaande zin kon ik gewoon al weer gebruiken, want door de jaren heen heb ik al heel veel Vogelwachtliden geïnterviewd die ook vogels in kooien thuis hebben. Blijkbaar is de fascinatie voor vogels niet alleen voor vogels in de vrije natuur, maar ook het verzorgen van vogels in kooien geeft voldoening. Als ik bij Harry en Irene de woonkamer binnenstap, wordt me door zijn vrouw Irene gelijk al koffie aangeboden. Lekker, want het is bar koud buiten. Achterin de kamer, helemaal in het licht van de glazen uitbouw, staan twee grote kooien met volop zingende vogels. Het is wel een gezellig geluid. In één van de kooien zit behalve enkele Kanaries een Valkparkiet en Harry vertelt dat deze altijd gelijk reageert als er een stootvogel langs komt vliegen. Hij hoort het aan de manier van alarmeren en Harry hoeft alleen maar zijn kijker te pakken om te zien wat er voorbij komt. Zijn tuin grenst aan het Mellepark, dus er komen best veel verschillende soorten (stoot)vogels voorbij. Het is een soort trekroute en hij heeft al veel verschillende vogels gezien, zoals; Putters, Sijzen, Ooievaars, Rode en Zwarte Wouw, Kiekendieven, Wespendienven en zelfs Kleine Zwanen. Als er bijvoorbeeld een Blauwe Reiger of Aalscholver voorbij vliegt, maakt de Valkparkiet een ander geluid dan als er een stootvogel voorbij vliegt. Zo'n verhaal hoorde ik ook al eens van Ron van Rossum, die heeft een Papegaai die ook gelijk reageert als er een stootvogel voorbij komt. Harry maakt dan foto's van de vogels en zet ze op waarnemingen.nl. Zo heeft hij al veel verschillende stootvogels gezien vanuit zijn huiskamer. Dat is nog eens relaxed vogelen!

Al meer dan dertig jaar nestkasten controleren

Harry heeft al zijn hele leven interesse in vogels, maar ook in de natuur. Voor zijn werk is hij altijd met groen bezig geweest. Hij heeft in de Bommelerwaard als beheerder de verschillende gemeentes geadviseerd en in het veld de mensen aangestuurd. Vooral in de natuurgebieden van Staatsbosbeheer en Gelders Landschap was het goed toeven met weer heel andere vogels in deze watergebieden dan in Uden en omgeving. Voordat de Vogelwacht zich afsplitste van het IVN in februari 1983, was er binnen het IVN een werkgroep vogels. Daar maakte Harry ook deel van uit. Enkele leden die daar ook bij hoorden zijn onder andere: Jan-Willem en John Hermans, Jan Verhoeven, Chris van Lieshout, Wim Janssen en Joop Bergsma. Hij heeft in die tijd ook vele publiekswandelingen mee gelopen, die toen niet zoveel mensen trokken als tegenwoordig. In die tijd heeft Harry nog de jeugdafdeling van het IVN Uden mee opgezet en begeleid. Dan hebben we het over eind jaren zeventig en begin jaren tachtig. Hij heeft nog met Hub Janssen samen gewerkt, die is nu erelid bij het IVN Uden, maar woont tegenwoordig in Cuijk. Bij het afsplitsen ging hij mee naar de Vogelwacht, want bij de vogels lag en ligt toch zijn passie. Voor het IVN-Jeugdwerk had hij geen tijd meer, in verband met zijn drukke werkzaamheden.

Jonge Boomklevers (foto Harry Claasen)

Dat heeft hij een jaar of drie gedaan. Hij ging wel door met de werkgroep nestkasten. Samen met zijn vrouw Irene heeft hij al die jaren het gebied ten zuidwesten van het Slingepad gecontroleerd. Het is een behoorlijk groot gebied en ze waren daar al snel drieëneenhalf tot vier uur mee bezig. En dat om de tien tot veertien dagen van half maart tot eind juni, een hele klus! In de tijd dat hij nog werkte, hij is nu tweeëneenhalf jaar thuis, nam hij soms een halve vrije dag om te gaan controleren. Hij ging niet graag in het weekend controleren, want dan is het een stuk drukker in het bos en daar houdt hij niet van. Hij houdt van rust in de natuur. Er hangen ongeveer vijfenzeventig kasten in zijn gebied. Die kasten maakte hij allemaal zelf, dat doen de meeste leden van de werkgroep veelal in de winter als er weinig activiteiten zijn. Het hout ervoor sprokkelde hij bij elkaar. Vanzelfsprekend kwam mijn vraag: “Wat vind je nu zo interessant aan nestkasten controleren, dat moet op een gegeven moment toch saai worden; weer een kast met tien jonge Koolmezen?”

Gelijk antwoord Harry: “Het onverwachte! Je weet nooit van te voren wat je aan zult treffen in de kast en dat houdt het altijd spannend. Hoeveel eieren zal je vinden en van welke vogel? Zullen de jongen allemaal uitvliegen?” Alle gegevens worden genoteerd en doorgestuurd naar Sovon. Nu gaat dat allemaal digitaal, maar vroeger moest alles op nestkaarten ingevuld worden en opgestuurd. In al die jaren heeft hij natuurlijk allerlei coördinatoren meegemaakt. Eerst was Harry zelf de coördinator, daarna heeft de werkgroep een tijdje op non-actief gestaan. Henk van

Vrouwje Bonte Vliegenvanger (foto Harry Claasen)

de Akker heeft het toen tijdelijk overgenomen, maar helaas voor korte tijd. Hij was gedemotiveerd geraakt door het vele vandalisme wat zich voordoet, vooral in de buurt van de Slabroekseweg. Kasten worden nogal eens voor de lol vernield of gewoonweg meegenomen. Jos Welte heeft ook nog een tijdje meegedraaid, maar helaas zijn er toen veel nestkastgegevens verloren gegaan, erg jammer. Harry van Dijk, de oom van Jan-Willem en John Hermans is nog een tijdje coördinator geweest, hij moest wegens gezondheidsproblemen afhaken. Leden die ook al heel lang meedraaien met de werkgroep zijn onder andere Willy Bergmans, Rien de Mol, Jan Nijhof en Leo Ballering. Leo heeft het coördinatorschap overgenomen tot op heden, sinds hij dit doet draait de werkgroep als een tierelier. Leo heeft het geweldig aangepakt en de werkgroep weer helemaal op de rails gezet. Er zijn regelmatig bijeenkomsten met de werkgroep in de Groenhoeve om de vinger aan de pols te houden. En het werkgebied breidt zich nog steeds uit.

Wat is er veranderd?

Ook wil ik graag weten of er in die ruim dertig jaar nou veel veranderd is. Dat is natuurlijk het voordeel als je iets zo lang doet in hetzelfde gebied, dan kun je gaan vergelijken. Opvallende veranderingen zijn bijvoorbeeld de Boomklever, de Bonte Vliegenvanger en de Grote en Kleine Bonte Specht, die komen nu veel meer voor dan vroeger. Dit komt vooral omdat het bos ouder is geworden. Vroeger was de Boomklever een zeldzame waarneming, nu niet meer en hoor je ze zelfs in de parken en de straten. Als er boomschors in de nestkast ligt, weet je al snel dat je met de Boomklever te maken hebt. De Zwarte Mees kwam vroeger meer voor dan nu. Het is een echte insecteneter van naaldbomen. Maar de hoofdmoot is toch de Koolmees en de Pimpelmees gebleven. De Gekraagde Roodstaart is duidelijk afgenomen in aantallen in de kasten, die hebben baat bij het ouder worden van de bossen, waardoor ze meer natuurlijke nestgelegenheid vinden.

Ook waren er vroeger veel meer tweede broedsels dan nu. Toen was Harry wel bezig tot half juli om ook de vele tweede broedsels te controleren. Dat is nu bijna niet meer. Daar tegenover staat dat de broedsels tegenwoordig wel groter geworden zijn. Twaalf tot veertien eieren in de kast is geen uitzondering. Je kunt je afvragen hoe die nog in zo'n klein kastje passen op het laatst. Dat is wel erg dringen dan. Ik vraag: "Heb je ook veranderingen gezien in het tijdstip van starten met broeden?" Je hoort nogal eens dat door het opwarmen van de aarde de vogels steeds vroeger gaan broeden. Harry zegt dat dit afhankelijk is van de voedselpiek. Ze zullen nooit gaan broeden als er niet voldoende voedsel is voor de jongen. Wel heeft hij gemerkt dat

Zanglijster (foto Harry Claasen)

het tijdstip van broeden wat vroeger in het jaar is komen te liggen. Soms slaat het weer om en wordt het koud en nat. Dan vindt hij veel dode jongen in de kast. Meestal blijven die gewoon in de kast en de vogels bouwen een nieuw nest bovenop de dode jongen. Als hij dode jongen vindt, maakt hij de kast schoon. Hij heeft ooit een Zanglijster in de nestkast gehad (zie foto), heel bijzonder, want die maken altijd een nestkom gevoerd met klei. In de eerste jaren vond hij ook nogal eens Spreeuwen in de kast, tegenwoordig bijna niet meer. Officieel is Harry per 01-01-2012 gestopt met de werkgroep nestkasten. Folkert Nijboer gaat zijn gebied overnemen. Wel zal hij de eerste tijd nog met Folkert meelopen, zodat hij de route goed kent. Voor Harry is dit natuurlijk gesneden koek na meer dan dertig jaar, maar voor Folkert zal het even wennen zijn. Ook is er nogal verschil tussen de eerste ronde en de laatste ronde. Op de eerste ronde zit er nog geen blad aan de bomen en zijn de kasten nog redelijk gemakkelijk te vinden. Na half april wordt dat veel moeilijker, omdat de kasten vaak verscholen liggen tussen het gebladerte. Een moeilijkheidsfactor om rekening mee te houden.

Wat nu?

Wat gaat hij nu doen, nu hij met de werkgroep nestkasten gestopt is? Volgens mij heeft hij geen moeite met zijn tijd invullen, want die is zeer goed gevuld met andere hobby's. Op de telpost bijvoorbeeld is hij in 2011 erg veel geweest. Het is een soort nieuwe ontdekking, hij vindt het erg leuk om te achterhalen welke vogels er voorbij vliegen. Het liefst ging hij er iedere ochtend naar toe, vier maanden lang. Maar er zijn ook nog andere verplichtingen. Zijn vrouw Irene is al anderhalf jaar ziek en ze is sindsdien ook niet meer mee geweest met nestkasten controleren. Ondanks haar ziekte zijn ze beiden erg positief en proberen alles uit het leven te halen. Andere hobby's zijn bijvoorbeeld tennissen. Dat doet hij wel drie keer in de week met veel plezier. Verder doet hij aan fitness, mountainbiken en fotograferen. Een andere hobby is duiken. Dat doet hij graag in warme landen zoals Egypte, Indonesië, Nieuw Guinea of Mexico. Egypte is niet het land waar je het eerste aan denkt om nu naar toe te gaan met al die ongeregeldeheden en machtswisselingen. Maar hij gaat naar een gedeelte waar het rustig is, hij zit in tentenkampen langs de zee en de politiek is daar ver weg. Het is er meestal mooi weer en het is er prachtig duiken.

Alleen op pad

Bij groepsactiviteiten zul je Harry niet zo snel aantreffen. Veel leden zullen hem dan ook niet kennen. Het liefst gaat hij alleen vogelen, met fototoestel en verrekijker, dan zie je immers het meest. En dan na de tocht zet hij zijn waarnemingen op waarneming.nl. Hij heeft een pda (personal digital assistant) om zijn waarnemingen in op te slaan.

Voor zichzelf maakt hij een lijst en houdt alles bij wat hij ziet. Als hij bijzondere vogels ziet op internet, gaat hij ook wel kijken. De telpost en de bijzondere waarnemingen vindt hij nu leuker dan het nestkasten controleren. Verandering van spijs doet eten, zeggen ze wel eens. Als je iets zo lang gedaan hebt, is het misschien ook wel eens tijd voor iets nieuws. Toch heeft Harry wel degelijk ook groepsactiviteiten. Wel vijftien jaar was hij elke week bezig om kinderen van 10 tot 21 jaar te scouten in de gehele regio, om ze teamtennis te laten spelen in het Peelrandteam. Dat was ook een van de redenen dat hij niet mee kon met excursies, omdat de competitiedagen altijd de gehele zondag in beslag namen en omdat als zij uit moesten spelen, het in heel Nederland en België was. Verder was hij ook bij de vereniging Park Hoeven een aantal jaren actief als voorzitter van de technische commissie. Jullie zien, hij is altijd veel met mensen bezig geweest, daarom vindt hij het zo lekker om in kleine groepjes vogels te gaan kijken. Harry is gemakkelijk in de omgang en toen ik hem enige dagen na ons interview weer tegenkwam, was hij met verschillende mensen in gesprek, alsof hij iedereen kent. Ik kon hem toen nog even een vergeten vraag stellen: “Wat is je favoriete vogel?” Hij vindt de Goudvink het mooist. Nou is dat ook wel een prachtig beestje, ik heb hem dichtbij gezien met de seniorenwandeling op de maandagochtend, volop in de zon, werkelijk schitterend! Dus dat begrijp ik wel dat hij die kiest.

Goudvink (Pyrrhula pyrrhula) 15,5 – 17,5 cm

De Goudvink is een prachtige, opvallend gekleurde, rustige vogel die een beetje plomp over komt, ze zeggen wel eens dat hij een stierennek heeft. Ze worden vaak in paartjes gezien. De borst en buik van het mannetje zijn dieprood, de rug grijs en de stuit helderwit. Heeft een zwarte kopkap tot en met de ogen, de vleugels zijn zwart met een witte streep en ook de staart is zwart. Het vrouwtje is hetzelfde getekend, maar heeft een roze/grijze borst en buik en is veel minder opvallend. De snavel is zwart, kort en dik, waar ook harde zaden mee gekraakt kunnen worden. Hij heeft bijna geen zang, alleen een zachte weemoedige roep. Vanwege zijn mooie kleuren wordt de Goudvink nogal eens in kooitjes gestopt. Onze goudvinken zijn standvogels, maar er is ook een ondersoort die wel trekt vanuit het noorden: de Noordse Goudvink, deze is groter, helderder rood, lichter grijs en heeft een iets ander geluid. We zien deze vooral in de winter. Ze eten vaak jonge boomknoppen, dus de boomkwekers zijn niet zo blij met de goudvinken. Harry heeft zich vele jaren ingezet voor de nestkastenwerkgroep van onze Vogelwacht, samen met zijn vrouw Irene en dat is toch een heel knappe prestatie. Ook bij het Sovon mogen ze erg blij zijn met hem voor het aanleveren van al die gegevens over al die jaren!

Liesbeth Verkaar

Goudvink (foto Marc Gottenbos)

IVN - Pen... (geef de pen door)

Naar aanleiding van de lezingavond (half januari) over 'Weidevogels in het nauw' heeft de redactie besloten om het artikel uit 'Wijs(t)heden' van 'weidevogel vrijwilliger' Harrie Tielemans uit Boekel en lid van het IVN-Uden (met zijn toestemming) integraal in het Bruujssel over te nemen.

“De pen heb ik gekregen van Ria Adams en ik wil wat vertellen over de Vrijwillige Weidevogel bescherming Boekel-Venhorst. Sinds 1998 is in Boekel een initiatief opgestart om op vrijwillige basis de weidevogels te gaan beschermen. Toen ik nog als koeienboer elk voorjaar over mijn land kuierde zag ik tientallen Kieviten die elk voorjaar terug kwamen uit het zuiden om hier voor hun nageslacht te zorgen. Ik vond dat prachtig om dat te zien. In Boekel maar ook in Venhorst waren best veel percelen waar de Kieviten hun broedsels legden. Daar de Kieviten landbouwgrond gebruiken wat door de boeren gebruikt wordt om hun gewassen te telen, vond ik wel dat we als boerenorganisatie het initiatief konden opstarten om te zorgen dat er zo weinig mogelijk nesten gepreedeerd werden door ploegen, zaaien, oogsten en dergelijke.

Jonge Kievit

Vanuit de agrarische sector is toen een convenant opgesteld in samenwerking met de plaatselijke landbouworganisatie ZLTO en met de natuurverenigingen uit Boekel en Uden. Hierin is afgesproken dat binnen een normale bedrijfsvoering de leefgebieden van de weidevogels beschermd en verbeterd dienen te worden. Dit alles op vrijwillige basis, immers de agrariërs die vrijwillig meedoen zijn gemotiveerd en zijn tevens een stimulans voor de anderen. In de praktijk werken we met vrijwilligers (lopers), die per groepje zelfstandig een bepaalde oppervlakte belopen om de nesten op te zoeken, markeren en registreren. Vooraf hebben zij contact gehad met de desbetreffende boer voor overleg en om een loopvergunning te tekenen.

Lopers

Verleggen van het nest

Op elk bedrijf is een telkaart aanwezig. Hierop worden de nesten genoteerd zodat de boer weet waar de nesten liggen. Hij kan dan rekening houden met landbewerken of de lopers opdracht geven om de nesten even te verleggen tijdens werkzaamheden. (het nest een paar meter verleggen accepteert de Kievit).

Als coördinator onderhoud ik de contacten tussen de lopers, boeren en het bestuur. De lopers zijn allemaal mensen die graag buiten zijn en geïnteresseerd zijn in (weide)vogels. De onderlinge contacten in zo'n groepje zijn door de jaren heen erg hecht geworden.

We werken met een bestuur dat jaarlijks de opstart- en afsluitbijeenkomsten organiseert, toeziet dat alles verloopt zoals afgesproken en het onderlinge contact tussen de lopers stimuleert. Ervaringen worden uitgewisseld, cursussen gegeven, tellingen besproken en toegelicht. De tellingen worden jaarlijks doorgegeven aan het Brabants Landschap om verwerkt te worden in een provinciaal en ook landelijk jaarverslag. Vanuit de provincie is ook begeleiding beschikbaar waar we dankbaar gebruik van maken. Zij bieden bijeenkomsten

aan zodat alle plaatselijke coördinatoren elkaar kunnen ontmoeten voor het uitwisselen van ervaringen. In Noord-Brabant zijn vierenveertig weidevogelgroepen.

Meer informatie zie: www.brabantslandschap.nl/soortbescherming

Les op strobalen

In de maand april wordt de jeugdnatuurwacht en leerlingen van groep zeven van alle basisscholen in Boekel en Venhorst uitgenodigd voor een weidevogelexcursie bij de boer. Gezeten op grote strobalen krijgen ze van een enthousiaste vrijwilliger alles te horen over weidevogels. Daarna mogen ze op de platte kar achter een tractor naar het veld, om met eigen ogen de nesten en/of (soms jonge) Kieviten te aanschouwen. Om een idee te geven wat de omvang is van de weidevogelgroep uit Boekel-Venhorst:

Afgelopen jaar, 2011 stelden 36 agrariërs ruim vierhonderd hectare land ter beschikking waar dertig lopers de agrariërs bijstaan om weidevogels te beschermen en te behouden. Er waren zo'n tachtig legfels waarvan er 65 uitgekomen zijn. Het overgrote deel zijn kievitlegfels, verder een enkel legfel van Scholekster, Wulp, Gele Kwikstaart en Veldleeuwerik.

De kievitstand is sinds een aantal jaren sterk achteruitgegaan. Waar dat aan ligt is onduidelijk; er zijn meerdere factoren. Bijvoorbeeld: Weersomstandigheden kunnen ervoor zorgen dat in een droog voorjaar te weinig insecten in de grond leven, de Kievit haalt met zijn korte snavel de insecten uit de grond. Of er blijven te weinig jonge kuikens in leven omdat er te weinig vluchtgebieden (hoger gewas) in de buurt zijn. De gewaskeuze van de boer kan een reden zijn of er zijn Kraaien die wel een eitje of kuiken lusten. Al met al hoop ik, dat de Kieviten wel een plekje zullen blijven vinden om te broeden in ons mooie kikkerland, het blijft een prachtige vogel.

De Pen geef ik door aan Ton Vogels.

Harrie Tielemans (IVN-Uden)

Op de platte kar het veld in

JeugdVogelwacht

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapekster, Nachtzwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruujssel.

Seizoen 2011/2012

Bomenherkenning en Wintergasten

Op een frisse zaterdagochtend zijn we op stap gegaan. Deze ochtend geen vogel- maar bomenherkenning! We hadden diverse afbeeldingen, waarop allerlei verschillende boomstammen met schors afgebeeld stonden. Deze ochtend gingen we kijken of we deze bomen kunnen vinden. Natuurlijk zochten we door de kale bomen ook vogels, met name de wintergasten. De volgende bomen kwamen die ochtend aan bod:

- Zomereik: met zijn zittend blad. het blad zit als het ware zonder steeltje aan het takje. De eikel heeft een lang steeltje;
- Wintereik: lang steeltje aan het blad. De eikel heeft een kort steeltje;
- Amerikaanse eik: met zijn grote taaie blad, dat moeilijk verteert. Oorspronkelijk aangeplant voor houtproductie, bevat weinig insecten, wordt nu veel gekapt;
- Beuk: solitaire boom, heeft lage, lange takken. Kan niet goed tegen de zon (dunne schors), als je er een beuk tussenuit haalt, kan de boom, die ernaast staat dood gaan;
- Esdoorn: met zijn neusvleugeltjes;
- Lindens en Leilindens;
- Hazelaar: knoppen lijken op bokshandschoenen;
- Vlier: hout laat zich gemakkelijk bewerken. De flierefluiters maken er fluitjes van. Bessen en bloesem worden gebruikt;
- Berk: Bevat veel water, werd aan de rand van een bos aangeplant als brandwering. Te zien langs fietspad richting Schaijk;
- Platanen: met gele vlekken op de stam, die ook een bepaalde functie hebben;
- Acacia;
- Voor de naaldbomen geldt de volgende hint:
 - Spar: Solo, 1 Naald (onze kerstboom).
 - Den: Duo, 2 naalden (Deze passen precies in elkaar, zodat het 1 naald lijkt).
 - Lariks: Legio, meerdere naalden uit 1 punt. Deze naaldboom verliest jaarlijks alle naalden.

Naast deze bomen hadden we ook diverse gallen gevonden: plaatjesgal, appeltjesgal. Bart wist er alles over te vertellen: Sluipwesp legt eitje, boom geeft reactie, er komt bijvoorbeeld een appeltje op het blad, waarin een larve groeit, die zich vol eet en later een gaatje maakt in het appeltje en naar buiten kruipt. Maar natuurlijk hadden we als jeugdvogelwacht ook vogels gehoord of gezien:

Grote Bonte Specht, Groene Specht, Kolganzen in formatie overvliegend, Kuifmees, Houtduif, Gaai, een Kraai (die 'roeit'), Vink en Pimpelmees.

Kuifmees

Wilgen Knotten

Deze activiteit is ons ook wel toevertrouwd; het knotten van wilgen. De wilgen in de kersenboomgaard zijn 'onze' wilgen die we al jaren bijhouden.. Maar de laatste keer was toch al weer drie jaar geleden. De takken van de wilgen waren dan ook flink gegroeid, ze waren nog net met de hand te zagen! Helaas was de opkomst vanwege de voorjaarsvakantie niet zo hoog. Dit betekende dus nog harder werken om ze allemaal geknot te krijgen. Het leukste is natuurlijk in de boom te klimmen, maar niet slim is om de tak onder je voeten weg te zagen. Gelukkig waren er genoeg begeleiders die de jeugd hiermee kon helpen. Helaas kreeg een begeleider een flinke tak op zijn kop...sorry! Al met al waren alle wilgen naast de rondweg geknot. Piet heeft de takken op een grote stapel verzameld, dit is weer goed voor insecten en muizen!

GPS-wandeling

Vele (jeugd)leden kennen de Maashorst op hun duimpje. Lopen met kaarten is overbodig. Maar een route lopen met een GPS-ontvanger is toch anders. We wisten vooraf niet waar we heen zouden gaan, de GPS-ontvanger heeft ons rondgeleid! In twee groepen zijn we uiteen gegaan, de ene groep liep van waypoint één tot en met twaalf, de andere van twaalf tot en met één. Halverwege zouden we elkaar ergens tegenkomen. Tijdens het lopen werden alle vogels genoteerd, met als extra bij elk waypoint ook een vogelsoort. Al direct bij de start hoorden we de Heggenmus zingen, de Vink maakte zijn slag nog niet af. Rondom het bezoekerscentrum de bekende vogels; Ekster, Houtduif, Huismus, Merel, Kauw, Spreeuw, Pimpelmees, Koolmees en Roodborst. In het begrazingsgebied hoorden we een droog lijstergeluid, de Grote Lijster liet zijn zang ook goed horen. Maar ook het lu-lu-lu van de Boomleeuwerik hoorden we, net als het lachend geluid van de Groene Specht.

Halverwege het begrazingsgebied kwamen we elkaar weer tegen, waarbij de meegebrachte koeken er goed in gingen. Onze conclusie was wel dat de tocht van acht kilometer toch een flinke tocht is, waardoor we op het eind van de ochtend flink moesten doorlopen om 'op tijd' bij ons startpunt uit te komen.

Wilgen knotten

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die wel warmlopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maand en hier erg graag tijd voor vrij willen maken? Geef ze de gratis 'Buitengids', die is te downloaden op onze site of laat ze contact opnemen met mij, zodat ze zich op kunnen geven. Een keer vrijblijvend meelopen kan natuurlijk altijd.

Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl. Klik op het plaatje 'Jeugdgroep'.

Peter van de Braak (telefoon: 0413-253586)

Coördinator JeugdVogelwacht

GPS-wandeling

Nieuw in de winkel van de Vogelwacht: **Plaktattoo's**

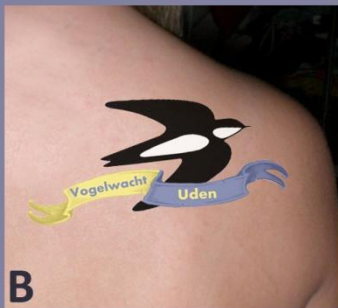
Speciaal voor alle vogelaars die de Vogelwacht een warm hart toedragen, hebben we bij een klein gespecialiseerd bedrijfje plaktattoo's laten maken van het Vogelwachtlogo.

De tattoo's zijn van hoge kwaliteit en blijven zeker twee weken goed zitten.

Er zijn 3 modellen beschikbaar:

Model A € 1,95 per 3 stuks - Model B € 2,25 per 3 stuks - Model C € 2,50 per 3 stuks

*De tattoo's zijn leverbaar vanaf de eerste zondag in april,
maar het is nu al mogelijk een set te reserveren. Let op: de voorraad is beperkt!*

Interne(s)t

Op het internet zijn vele leuke vogelzaken te bewonderen. Deze keer zullen we een aantal filmpjes aanhalen die op YouTube te zien zijn. Hierbij een greep en veel plezier met het kijken.

<http://www.youtube.com/watch?v=gI87joHNWBs&NR> geeft toegang tot enkele beelden van de Boomvalk. Aan rechterzijde staan een heleboel filmpjes meer. Door hier op te klikken open je dit en ga je van het ene mooie filmpje naar het andere nog mooiere filmpje.

<http://www.youtube.com/watch?v=legzXQIFNjs&feature=related> geeft een beeld hoe de Slechtvalk Londen ziet, met spectaculaire jachtaferelen.

In Nederland worden zeldzaamheden door velen bekeken, echter ook in Engeland worden de zeldzaamheden massaal opgezocht door fervente vogelaars. Kijk maar eens op <http://www.youtube.com/watch?v=nIDJYMUL0mc&feature=related>. Een Perzische Roodborst bracht de gemoederen danig aan de kook.

Natuurfilmers maken reclame van hun kunnen. Kijk maar eens op de site van een Britse filmer <http://www.youtube.com/watch?v=BSdoeUp2PX8&feature=related>, mooie beelden, die van mij nog wat langer mogen.

Door een vogelnaam in het zoekvenster aan te geven, krijg je een heleboel te zien. Probeer maar eens Boerenzwaluw en zeker weten dat de volgende film te zien is <http://www.youtube.com/watch?v=aeiyqTvps4>.

Steenuil: <http://www.youtube.com/watch?v=5xeUh62txdY&feature=related>.

Lambert Cox heeft ook vele filmpjes op YouTube staan. De Bosuilen van Gerrit zijn hier ook in beeld, zie <http://www.youtube.com/watch?v=OqzVXwex5rI>.

Uiteraard mag onze mascotte de Oeverzwaluw niet ontbreken, kijk maar eens naar <http://www.youtube.com/watch?v=c1FZZvyFYMM>.

In het jaar van de klauwieren, mag de Grauwe Klauwier niet ontbreken http://www.youtube.com/watch?v=1hIxQXP D4_0.

Probeer maar eens en je zal zien dat er van elke vogel wel een film te zien is.

Jan-Willem Hermans

Beginbeeld van filmpje van Lambert Cox

Wetenswaardigheden...

Wegtrekken of blijven?

De vorstival van afgelopen winter zorgt ervoor dat er van alles gebeurt in de vogelwereld. Niet zozeer de kou zelf, maar de beschikbaarheid van voedsel bepaalt de keuze die vogels maken: wegtrekken of blijven? Vogels reageren divers op de kou. Hieronder een uiteenzetting.

IJsvogel de klos

Blauwe Reigers, Roerdompen en Grote Zilverreigers trekken ook deels weg; een ander deel trekt naar het resterende open water. Ze zijn daar niet helemaal afhankelijk van: deze soorten eten ook muizen en mollen, die ze vinden in graslanden en ruigten. IJsvogels echter trekken nauwelijks weg en zijn de klos als het aanhoudend vriest en er te weinig visrijk, open water is.

Grutto's weer weg

Het voorjaar leek plots dichtbij toen in de laatste dagen van januari de eerste Grutto's opdoken langs de IJssel, in Midden-Delfland en bij Amsterdam. Deze zijn nu weer vertrokken, want de bevroren bodem en het ijs maakt het zoeken van wormen met de lange snavel onmogelijk; bovendien zitten de wormen diep in de grond. In getijdengebieden in Zeeland zitten nog wel Grutto's. Maar dit zijn IJslandse Grutto's (de ondersoort islandica), die een voorkeur hebben voor zout milieu. Ook Kieviten en Goudplevieren zijn grotendeels weggetrokken; als de vorst aanhoudt zullen ook de laatste naar het zuidwesten vertrekken. Als de dooi invalt zullen Kieviten als eerste weer terugkomen; Goudplevieren wachten tot het echt voorjaar wordt.

Kraanvogeltrek

In het oosten van Nederland werden op 31 januari honderden overtrekkende Kraanvogels gezien, afkomstig uit Duitsland. Zij trekken weg naar Frankrijk en wellicht nog verder, naar Spanje. Zo'n vijftienduizend Kraanvogels proberen het de laatste jaren 's winters zo lang mogelijk uit te houden in Duitsland, maar de sneeuwbedekking daar maakt het de Kraanvogels onmogelijk om nu nog voedsel te vinden.

Kraanvogel (foto John Hermans)

Futen naar zee

Door toenemende ijsbedekking van plassen en meren zullen watervogels die afhankelijk zijn van open water, zoals

Futen, Kuif- en Tafeleenden, de komende tijd steeds moeilijker aan voedsel komen. Futen trekken daarom naar zee, waar volop vis beschikbaar is, maar Kuif- en Tafeleenden trekken voor een groot deel weg naar het zuidwesten en westen. Een ander deel zoekt het nog resterende open water op om het daar zo lang mogelijk uit te houden.

Graseters

Watervogels die gras eten, zoals ganzen, zwanen, Meerkoet en Smient, houden het nog wel even uit, zolang het gras onder een niet al te dikke laag sneeuw ligt. Vooral ganzen zijn goed in staat om de sneeuw weg te krabben om bij het gras te komen.

In de tuin

In de tuin is het aan de vogels ook goed te merken dat het winter is. De bessen die er nog waren, worden nu massaal geplunderd door Merels en Koperwieken. En er verschijnen meer vogels in de bebouwing, op zoek naar voedsel: lijsters, mezen, vinken. Met name vinken, die op de grond voedsel zoeken, hebben last van sneeuwbedekking. Andere soorten daarentegen niet, zoals de Sijs en de Appelvink, die leven van zaden die ze in bomen vinden.

Uit: Natuurbericht.nl, Donderdag 2 februari 2012

Appelvink: deze ultieme pittenkraker is dol op Spaanse aak

De Appelvink is een bijzondere zangvogel. Dat komt vooral door zijn megasnavel, die geschikt is om grote zaden en pitten te kraken. De Appelvink is niet zeldzaam, wel onopvallend. Het is nu een goede tijd van het jaar om ze te vinden, want Appelvinken verzamelen zich op plaatsen met veel voedsel. Ze komen ook in tuinen en parken voor, vooral als er Spaanse aak en haagbeuk staat. Een Appelvink is een bijzondere verschijning, een persoonlijkheid. Uitgevoerd in diverse bruintinten en met opvallend wit in de vleugels en de staart dat je vooral ziet als de vogel vliegt.

De toppen van een deel van de slagpennen zijn merkwaardig gekruld en diepblauw van kleur. Maar wat het meest opvalt bij het zien van een Appelvink is zijn kolossale snavel. Deze is van binnen voorzien van lamellen waarmee hij zaden kan klemmen. De kaakspieren en de snavel zijn zo sterk dat hij zeer stevige pitten kan kraken: die van kersen bijvoorbeeld en zelfs die van wilde pruimen! Overigens duurt het kraken van een pruimenpit wel even: een Appelvink kan er lang mee hannesen voor de pit precies goed geklemd in zijn snavel zit en de vogel de benodigde maximale druk kan uitoefenen. Het favoriete

Appelvink (foto Marc Gottenbos)

voedsel van Appelvinken bestaat uit zaden van bomen als Spaanse aak (of veldesdoorn) en haagbeuk. De zaden van de Spaanse aak ('helikoptertjes') zijn zeer olierijk en geven de Appelvinken veel energie. Ze zijn bovendien eenvoudig te kraken: ook Groenlingen, met hun veel kleinere snavels, eten ze. De zaden worden het liefst gegeten als ze nog in de bomen hangen, maar Appelvinken zoeken ze ook op tussen het bladval. Ook pitten van diverse soorten Prunus worden veel gegeten, zoals die van de algemene Amerikaanse vogelkers. Deze worden op de grond gezocht. Soms komen Appelvinken op voertafels met zonnebloempitten.

Appelvinken leven 's winters in groepen tot wel tientallen exemplaren. De meeste Appelvinken vind je in de bosrijke streken van Nederland: ze zijn tamelijk algemeen in villawijken. Ze gedragen zich stilletjes, waarbij ze contact onderhouden met geluiden die lijken op die van Roodborst en Merel en alleen vogelkenners opvallen. In deze tijd beginnen de Appelvinken met zingen. Ook de zang is onopvallend: hij bestaat uit lange, hoge tonen, afgewisseld met scherpe tikken en nog veel andere, gevarieerde geluiden.

De Appelvink is een vogel die met aandacht voor inheemse beplanting van struiken en bomen eenvoudig naar parken en tuinen gelokt kan worden. Hier moet zeker de Spaanse aak genoemd worden, die vaak wordt aangeplant in hagen en parken. Hij verschaft 's winters niet alleen Appelvinken veel voedsel, maar ook Groenlingen, Kepen, Vinken en Huismussen en is ook rijk aan insecten. Bovendien heeft het blad van de Spaanse aak prachtig gele herfstkleuren. Bosjes met Spaanse aak kunnen jaren achtereen 's winters Appelvinken trekken, zelfs wanneer ze in dichte bebouwing staan. Het vergroot de kans dat er Appelvinken in de tuinen komen. En wie wil er geen Appelvink in zijn tuin zien?

Uit: Persbericht Vogelbescherming Nederland, Donderdag 12 januari 2012

Beleef de Lente

Meteorologisch gezien begint de lente op het noordelijk halfrond op 1 maart en op het zuidelijk halfrond 1 september. Deze duurt dan respectievelijk tot 1 juni en 1 december. Vier maanden lang, van 1 maart tot en met 1 juli 2012, kunnen we het broeden van acht vogelsoorten meebeleven! Dag en nacht draaien de camera's van Vogelbescherming Nederland. Kijk mee en beleef het broedseizoen van Ooievaar, Oehoe, Boomklever, Boerenwaluw, Slechtvalk, Steenuil, IJsvogel en Purperreiger. Met non-stop live beelden, elke dag verse filmpjes, deskundige webloghouders en levendige fora. Nieuw: adopteer een vogel en bescherm daarmee de leefgebieden van onze vogels! Kijk op de website van Beleef de lente!

Uit: Persbericht KNNV

Nieuwe natuurwet schiet ernstig tekort

De KNNV heeft haar reactie op de nieuwe Natuurwet aan Minister Bleker (Landbouw) gestuurd. De nieuwe Natuurwet bundelt oude natuurwetten en moet gaan zorgen voor betere afstemming op Europese wetgeving. Het resultaat is dat de uiterst zorgvuldig opgebouwde zorg voor onze natuur wordt opgeofferd aan economische belangen. Voorzitter Kai Waterreus zegt: "110 jaar geleden is de KNNV opgericht om op de bres te staan voor de natuur in ons land. Ging het in 1905 nog om het redden van het Naardermeer, nu is de hele Nederlandse natuur in het geding. Natuur die nu nog strikt beschermd is, wordt met dit wetsvoorstel 'vogelvrij'. Om maar één voorbeeld te noemen: zestig natuurgebieden verliezen hun status als natuurmonument." De KNNV is ook van mening dat van een betere afstemming op Europese regelgeving geen sprake lijkt te zijn. De KNNV roept daarom haar leden en het parlement op er bij de minister op aan te dringen dat het wetsontwerp wordt aangepast. Beschermd elementen in de natuur moeten beschermd blijven.

Uit: Nieuwsbericht KNNV

Nederlandse vogels trekken minder ver door warmer klimaat

"De afgelopen zeventig jaar overwinterden veel Nederlandse trekvogels steeds dichterbij hun broedgebied, zeer waarschijnlijk omdat het warmer is geworden", zegt onderzoeker Marcel Visser van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW).

Het positieve gevolg is dat deze trekvogels zich makkelijker aan kunnen passen aan de veranderende omstandigheden, zoals een lente die eerder begint. Onze winters van nu zijn niet meer zo koud als die van zeventig jaar geleden. En veel van onze trekvogels blijven noordelijker, dichterbij huis. Onderzoeksleider Marcel Visser legt uit: “De reden is dat ze niet meer zo ver hoeven te vliegen voor een geschikte overwinteringplek. Vooral de soorten van droge open gebieden laten dit zien, dan bossoorten, en soorten van natte open gebieden het minst.” Het voordeel van deze kleinere trekafstanden, naast het uitsparen van de vlieggkosten, kan zijn dat de vogels beter in staat zijn om het gemiddeld steeds vroegere begin van de lente in hun broedgebied te voorspellen. Dat is namelijk moeilijker naarmate je verder van je broedgebied overwintert.

Scholekster, Kokmeeuw, Blauwe Kiekendief, Spreeuw... Van in totaal 24 soorten waren er genoeg gegevens. Zij vliegen tot wel vijfhonderd kilometer tussen broed- en overwinteringsgebied. Een door de jaren heen afnemende trekafstand was bij 21 van de 24 soorten zichtbaar. Blauwe Kiekendief, Stormmeeuw, Kerkuil en Merel lieten de grootste verandering zien, variërend van ruim tien tot meer dan honderd kilometer. De onderzoekers hebben alleen ‘korte- en middellange-afstandstrekken’ onder de vogels bekeken, omdat alleen binnen Europa voldoende geringde vogels worden gemeld door het algemene publiek. Van de langeafstandstrekken zoals de Bonte Vliegenvanger en de Kleine Karekiet zijn er niet genoeg betrouwbare terugmeldingen uit Afrika. De getallen voor het onderzoek komen uit de grote database van het Vogeltrekstation, Centrum voor vogeltrek en -demografie. In Nederland zijn zo’n tien miljoen vogels geringd in bijna een eeuw tijd. De onderzoekers gebruikten de gegevens van vogels die zijn geringd tussen 1932 en 2004 en die door het algemene publiek dood teruggevonden werden tijdens de wintermaanden. Dit soort onderzoek is alleen mogelijk dankzij de inspanningen van de vele mensen die de ringen teruggemeld hebben, en de deskundige vrijwilligers die de ringen zorgvuldig hebben aangebracht. Op een vogelring staat een unieke code, die dient als paspoort van de drager. “Ons onderzoek bewijst het nut van ringgegevens, en van de inzet van vrijwilligers en het publiek”, stelt Visser. “Er is geen andere manier om van zoveel vogels gegevens te verzamelen over een zo’n groot gebied.” Het is al met al een bijzondere publicatie, want naast Visser en een onderzoeker van de Rijksuniversiteit Groningen werkten ook twee oud-collega’s mee die al decennia bij het vogelonderzoek betrokken en inmiddels ruimschoots met pensioen waren. Voor Ab Perdeck, trekvogelonderzoeker en oud-hoofd van het Vogeltrekstation, was het 59 jaar na zijn eerste helaas ook zijn laatste artikel. Hij overleed eerder dit jaar onverwacht op 86-jarige leeftijd door een ongeval.

Het NIOO is het onderzoeksinstituut voor ecologie van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW). Het bestaat uit drie centra: voor ecologie van kust en zee, van het zoete water en van het land. Bij het NIOO werken ongeveer 250 mensen. Op het NIOO-Centrum voor Terrestrische Ecologie in Heteren richten de onderzoekers zich op het leven op het land.

Uit: Persbericht NIOO-KNAW

John Hermans

***Bonte Vliegenvanger, een langeafstandstrekker
(foto Marc Gottenbos)***

Werkgroep Stootvogels; '2011, een jaar van verder herstel'

Het lichte herstel van 2010 blijkt zich doorgezet te hebben in 2011. Tenminste dat is als je naar het totaal aantal uitgevlogen jongen kijkt. Qua broedparen is het nagenoeg stabiel. Oorzaken van veranderingen zijn natuurlijk divers en per soort weer anders. Daarbij komt dat ons onderzoeksgebied beperkt is en conclusies zijn aan de hand van dergelijke kleine volumes niet echt verantwoord. Wat we wel kunnen doen, is een vergelijking maken met de landelijke trend en natuurlijk zijn er op landelijk niveau aanwijsbare verbanden te vinden tussen bijvoorbeeld broedresultaten en weertype en broedresultaten en beschikbaarheid van voedsel etc. Ieder jaar is weer een verrassing wat broedresultaat betreft en dat maakt het spannend en leuk.

We proberen uiteraard ons waarnemingsgebied constant te houden en in 2011 betekent dat net als voorgaande jaren: Maashorst-Zuid tot boven de Brobbelbies, wijde omgeving van Mariaheide en Erpse bossen en Volkel-Odiliapeel. Vooral voor Boomvalken hebben we ons gebied zelfs ten zuiden van de Zuid-Willemsvaart uitgebreid en voor die soort is Zijtaart en directe omgeving meegenomen. Het veldwerk is uitgevoerd door zestien personen die vaak groepsgewijs opereren, maar ook zijn diverse gebieden door waarnemers alleen bezocht. Vooral het dekken van de Maashorst-Zuid is de laatste jaren een behoorlijke uitdaging en we kunnen daarom absoluut uitbreiding van onze werkgroep gebruiken. Zoals elk jaar zijn de horsten van de volgende soorten gevolgd: Boomvalk, Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk en Wespendif. De geplaatste Slechtvalkenkast in Veghel wordt vooralsnog alleen in de winter gebruikt. Alle inspanningen hebben uiteindelijk tot de volgende resultaten geleid:

Het totaal

Jaar:	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	61	60	47	47	72	48	63	71	56	54	60	49	61
Eieren	154	135	137	151	231	128	184	210	163	171	217	168	217
Jongen	139	113	128	125	185	114	144	196	139	150	185	143	164
Uitgevlogen	138	105	117	109	180	101	140	173	124	137	166	126	137

Totalen zijn stabiel qua paren, maar er is na twee jaren weer een opgaande lijn als je naar eieren, jongen of uitgevlogen jongen kijkt. Hoe zat het met voedselaanbod in 2011?

De Veldmuis, het hoofdvoedsel van tal van verschillende roofvogels was gemiddeld. Dat zie je vooral terug in de resultaten van de Torenvalk en de Buizerd. De Konijnen doen het in Brabant en Zeeland nog enigszins goed vergeleken met de rest van Nederland, maar een vetpot is het ook met de Konijnen niet. Met de Hazen gaat het in Brabant stukken minder. In heel Brabant zijn géén Hazen als Buizerdprooi gevonden in 2011.

De standvogel-stand is stabiel. Voor de sociale wespen was het een redelijk jaar, vooral de Gewone Wesp deed het goed, de Duitse Wesp daarentegen weer stukken minder. Vertaald naar roofvogels zou je dus gemiddelde resultaten verwachten voor

Torenvalk, Buizerd, Havik, Sperwer en Wespendif. Zie voor de trends per soort de soortbesprekingen hieronder. Regionaal zijn er natuurlijk soms afwijkingen van het landelijk patroon qua voedselaanbod en er zijn veel meer factoren dan alleen beschikbaarheid van voedsel die een rol spelen.

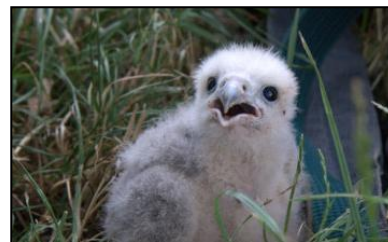
Torenvalk (foto John Hermans)

De resultaten per soort vertonen het volgende beeld:

Boomvalk

Boomvalk	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	6	9	6	2	4	3	3	3	2	1	0	0	2
Eieren	17	17	16	6	8	8	7	5	5	0	0	0	6
Jongen	14	15	16	5	7	8	6	5	5	0	0	0	6
Uitgevlogen	14	11	15	4	5	8	5	5	5	0	0	0	3

Na de topper in 2010 voor wat betreft het aantal Boomvalkbroedsels zijn we in 2011 weer gezakt naar het niveau van 2009. Als bijzonderheid valt nog te vermelden dat een van de jonge Boomvalken uit 2009 (geringd in Veghel) dit jaar een succesvol broedsel met drie jongen had in Breda. Van de zes broedsels zaten er twee in een hoogspanningsmast en de andere vier allemaal in eiken.

*Boomvalken ringen in Zijtaart
op 22 juli 2010 (foto Willy van Lanen)*

Buizerd

Buizerd	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	17	22	11	14	26	18	19	26	21	17	17	16	16
Eieren	22	33	20	20	51	27	29	47	34	27	41	21	36
Jongen	26	30	20	17	41	27	25	44	30	26	31	17	30
Uitgevlogen	26	29	19	16	41	24	23	38	28	29	28	14	25

2011 is zoals vermeld een gemiddeld jaar voor de Buizerd. De legselgrootte en het gemiddeld aantal jongen per nest duidt op een behoorlijk slechte voedselsituatie met gemiddeld iets meer dan 1 ei per nest! Landelijk gezien had de Buizerd gemiddeld 2,5 eieren. Een groot verschil! De Veldmuizenstand was waarschijnlijk op de zandgronden flink lager dan op de andere delen van ons land.

Havik

Havik	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Broedparen	13	14	12	10	15	8	14	14	10	7	8	5
Eieren	28	36	29	25	43	19	28	31	27	23	26	17
Jongen	25	33	29	24	35	19	24	28	23	19	22	15
Uitgevlogen	25	32	28	22	33	18	23	25	21	18	20	14

De Havik blijft jaar na jaar nagenoeg dezelfde territoria bezetten. Er is weinig verloop. Soms veroorzaken externe oorzaken als boskap of storm voor verschuivingen. Een broedgeval op het Melven is onder verdachte omstandigheden mislukt. Het nest met drie eieren was ineens uit elkaar gevallen. Waterdicht bewijs dat dit door kwaadwillende mensen gebeurd is, was helaas niet te vinden.

Sperwer

Sperwer	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	8	8	6	9	12	7	13	13	10	13	19	10	20
Eieren	28	25	24	37	49	22	45	55	41	44	75	46	80
Jongen	25	15	21	34	35	19	38	52	39	38	66	44	58
Uitgevlogen	25	15	18	30	34	15	38	44	36	33	55	39	45

In Brabant startte de Sperwer gemiddeld op 27 april met de eileg. Eerder in dit verlag werd melding gemaakt van een stabiele zangvogelstand. Het aantal broedsels is exact gelijk aan dat van vorig jaar. Het aantal broedparen lijkt zich de laatste vier jaar te stabiliseren. Dit niveau is wel beduidend lager, dan 7 tot 12 jaar geleden. Gemiddeld meer dan drie uitgevlogen jongen per jaar, ook dat is gelukkig weer normaal.

*Sperwerontbijtje (spreeuw) Maria-Heide
5 april 2010 (foto Willy van Lanen)*

Torenvalk

Torenvalk	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	16	4	11	12	15	11	13	13	12	15	16	18	16
Eieren	59	22	48	63	80	50	>72	>68	>55	>67	>82	>84	74
Jongen	49	18	42	45	67	39	51	65	42	59	71	67	54
Uitgevlogen	48	16	37	37	67	36	51	60	34	54	63	59	49

De vijftien Torenvalkenkasten gesponsord door 'Beleef de lente' zijn afgelopen winter geplaatst. Of dat mede heeft geleid tot een goed Torenvalkenjaar 2011 is natuurlijk niet te bewijzen. Feit is dat het hele slechte 2010 werd vervangen door een zeer succesvol 2011. Gemiddeld drie uitgevlogen jongen is niet super, maar hopelijk komt er in 2012 weer een echte ouderwetse muizenpiek.

Wespendief

Wespendief	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Broedparen	1	1	0	0	0	1	1	2	1	2	0	0	0
Eieren	0	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Jongen	0	2	0	0	0	2	0	2	0	3	0	0	0
Uitgevlogen	0	2	0	0	0	2	0	1	0	3	0	0	0

Er werd in 2011 door onze groep één Wespendiefnest ontdekt. We weten niet of er ook daadwerkelijk eieren gelegd zijn, want het nest werd helaas vroegtijdig verlaten. Vanaf de telpost zijn verschillende voedselvluchten en jonge vogels gezien, maar deze zaten niet in het gebied van Vogelwacht Uden.

Samenvattend

In onze regio een gemiddeld jaar voor de roofvogels. Duidelijk beter dan vorig jaar. Benieuwd wat 2012 gaat brengen! Ben je net als wij benieuwd en heb je zin om met ons veldwerk te doen op het gebied van roofvogels, dan horen wij dat graag. We kunnen absoluut hulp gebruiken, dus laat van je horen! Stuur je bericht of vraag naar:

*Juvéniele Wespéndief Maashorst
2 augustus 2010 (foto Marc Gottenbos)*

william.vandervelden@home.nl

Jaar	Nesten	Ei (geteld)	Jong / nest	Uitgevlogen / nest
2011	61	3,6	2,3	2,3
2010	60	3,8	1,9	1,8
2009	47	3	2,7	2,5
2008	47	4,4	2,7	2,3
2007	72	4,2	2,6	2,5
2006	48	4,6	2,4	2,2
2005	63	4,4	2,2	2,2

Namens de Werkgroep Stootvogels,
(Vogelwacht Uden e.o.)

William van der Velden

*Jonge Buizerds net uit het ei gezien door de spiegel waarmee we
in de nesten kijken. Vorstenbosch 16 mei 2010 (Willy van Lanen)*

Literatuur:

- Bijlsma R.G.: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2009. De Takkeling Jaargang 18 (2010), nummer 1.
- Bijlsma R.G.: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2010. De Takkeling Jaargang 19 (2011), nummer 1.
- Bijlsma R.G.: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2011. De Takkeling Jaargang 20 (2012), nummer 1.
- Potters H.: Hoe verhoudt door predatoren veroorzaakte (jongen)sterfte zich tot andere factoren die de afname van de Boomvalk als broedvogel in het westen van Noord-Brabant kunnen verklaren? De Takkeling Jaargang 18 (2010), nummer 2.

Fauna te traag voor klimaatomslag

‘De invloed van klimaatverandering op vogelsoorten in De Maashorst’

Geen enkele soort is van zo’n grote invloed op de aarde als de mens, zo groot zelfs dat deze soort grotendeels verantwoordelijk is voor de recente veranderingen in het klimaat. Bij het gebruik van fossiele brandstoffen zoals olie, gas en kolen komt CO² vrij en de toename van met name dit broeikasgas in de atmosfeer, laat de gemiddelde temperatuur op aarde stijgen. Volgens schattingen stijgt deze gemiddelde temperatuur de komende honderd jaar met 1,4 tot 5,8 graden Celsius.

Dit heeft wereldwijd grote gevolgen:

- Smeltende gletsjers en andere ijsmassa’s laten de zeespiegel met 9 tot 88 centimeter stijgen waardoor het aantal overstromingen in laaggelegen gebieden zal toenemen;
- Door het opschuiven van klimaatzones breiden woestijnen uit, ontdooit permafrost, sterft koraal af en ontstaan er mogelijk meer bosbranden;
- De waterkringloop verandert waardoor er in bepaalde regio’s de hoeveelheid zoet water zal toenemen, maar in andere gebieden zoals de Sahel, Australië en Midden-Amerika het zoetwatertekort juist zal verergeren;
- In grote delen van de wereld zal de landbouwproductie door de droogte afnemen. Terwijl in andere delen, bijvoorbeeld in Nederland, gewassen mogelijk harder gaan groeien doordat het klimaat natter en warmer wordt, en er meer CO² in de lucht zit;
- De tekorten aan water en voedsel zullen een bedreiging vormen voor de mondiale volksgezondheid net als de grotere verspreiding van ziektes zoals malaria.

Ook dichterbij huis zullen de gevolgen van de klimaatverandering te merken zijn, nieuwe soorten zullen De Maashorst gaan bevolken en gangbare soorten verdwijnen. Maar kunnen dieren zich wel zo snel aanpassen?

Verschuivende klimaatzones

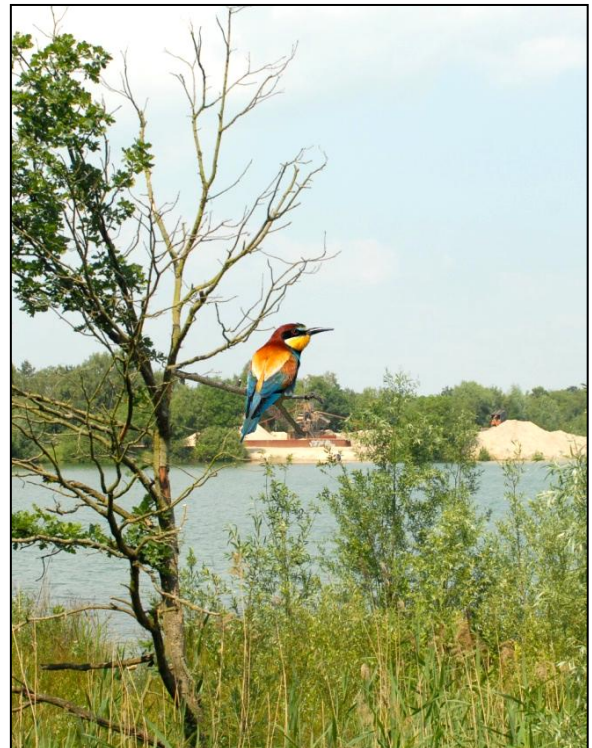
Ook in Nederland zijn inmiddels de veranderingen in het klimaat merkbaar. Volgens Chris van Swaaij van de Vlinderstichting is het klimaat dat we twintig jaar geleden in Maastricht hadden nu verschoven naar ten noorden van Zwolle. Welk effect dit heeft op diersoorten is lang niet altijd bekend, maar juist van vlinders en vogels is dit effect, door jarenlange nauwkeurige tellingen, wel meetbaar. Uit een grote Europese studie in zeven landen, onlangs gepubliceerd in Nature Climate Change, blijkt dat dieren zich slecht aanpassen aan het veranderende klimaat. Vlinders en vogels lukt het niet de naar het noorden verschuivende klimaatzone te volgen. Hierdoor wordt hun leefgebied kleiner en dalen ze in aantal. In de zuidkant van hun verspreidingsgebied wordt het voor veel vogelsoorten te warm: het aanbod van hun gebruikelijke voedselaanbod daalt (bijvoorbeeld door verschuivingen in de piek van het rupsenaanbod) en het broedsucces loopt terug. Maar vogels kunnen zich niet zo snel aanpassen aan deze veranderingen; ze leven relatief lang en keren vaak naar dezelfde broedplek terug. Hierdoor rukken ze minder hard op naar het noorden dan ze in het zuiden uitsterven. Vogels blijken al ruim tweehonderd kilometer achter te lopen bij de opschuivende klimaatzones. Zelfs voor vliegende dieren is dus het opschuiven van de klimaatgrens niet bij te houden, al is het maar omdat de basis van hun voedselketen géén vleugels heeft.

Hogere overlevingskansen in het overwinteringsgebied

Voor een aantal vogelsoorten lijken de klimaatveranderingen juist een gunstig effect op de populatie te hebben. Bij de vogelsoorten die in het najaar naar West-Afrika trekken om daar te overwinteren is gemiddeld genomen nog geen achteruitgang in de broedvogelpopulatie te zien. Er zijn in deze groep zelfs meer soorten die vooruitgaan dan achteruitgaan. Veel soorten van deze groep hebben geprofiteerd van de hogere neerslaghoeveelheid in de laatste vijftien jaar in de gebieden in West-Afrika ten zuiden van de Sahara (onder andere Rietzanger en Grasmus). De soorten die overwinteren in Oost-, Midden- en Zuid-Afrika, zijn als groep wel achteruitgegaan sinds 1990. Voorbeelden zijn Boerenzwaluw, Fluiters, Huiszwaluw, Spotvogel en Zomertortel. Maar ook bij deze groep is het niet zeker of dat het gevolg is van de klimaatverandering, omdat de oorzaken van de trends bij deze soorten niet goed bekend zijn.

Nieuwe broedvogels in De Maashorst

Van een aantal vogelsoorten is al langer bekend dat hun verspreidingsgebied langzaam naar het noorden aan het verschuiven is. De afgelopen tien jaar is het aantal broedparen van de Kleine Zilverreiger gestegen tot ver over de honderd paar, terwijl de soort daarvoor niet in Nederland voorkwam. En ook de Cetti's Zanger, Krooneend en Bijeneter lijken naar het noorden op te rukken. Nu is het verschuiven van het verspreidingsgebied niet de enige voorwaarde voor het vestigen van nieuwe soorten in De Maashorst. En moet natuurlijk ook voldoende geschikt biotoop voorhanden zijn. Dus Kleine Zilverreiger en Cetti's Zanger, die het vooral van natte biotopen moeten hebben, zullen we in De Maashorst niet zo snel kunnen verwelkomen. Een soort die zich wel in het gebied thuis zal voelen én de laatste jaren een duidelijke verschuiving van het broedbiotoop laat zien, is de Middelste Bonte Specht. Het zal vooral een kwestie van tijd zijn voordat we het eerste broedgeval van deze soort in De Maashorst kunnen noteren. Zie ook het artikel over de Middelste Bonte Specht van Jan-Willem Hermans verderop in dit Bruujssel. De veelbesproken vestiging van de Raaf (zie ook het artikel van Leo Ballering) en de Grauwe Klauwier is waarschijnlijk niet toe te schrijven aan de klimaatverandering. Hier is eerder sprake van de ontwikkeling van De Maashorst tot een volwaardig natuurgebied met een grote biodiversiteit. En zeker de aanwezigheid van de grote grazers in het gebied leveren voor deze twee soorten voldoende voedselaanbod op. Zo zijn Raven foeragerend op uitwerpselen van de Schotse Hooglanders waargenomen. En is het bekend dat de Grauwe Klauwier grote (mest)kevers bovenaan zijn prooiënlijst heeft staan.

***Bijeneters in De Maashorst,
utopie of toekomst?***

Vaarwel Matkop

Van een aantal soorten waar Nederland in de onderrand van het verspreidingsgebied ligt, laten de landelijke trends al een duidelijke afname van de broedvogelaantallen zien. Soorten als Brilduiker, Kemphaan, Kramsvogel, Kluut en Sijs zullen wellicht op den duur als broedvogel uit ons land verdwijnen. De Goudhaan en de Matkop zijn ook soorten die moeite hebben met zich aanpassen aan de klimaatveranderingen en het landelijk gezien slecht doen.

De analyse van de aantalsontwikkeling van de Matkop door Leo Ballering in 'Broedvogels van de Maashorst' (2012 in productie) laat eenzelfde beeld zien. De broedpopulatie van de Matkop is in dit gebied de afgelopen veertien jaar gestaag afgenomen met zo'n 70%. Een soort dus die door de toenemende klimaatverandering uit het gebied zou kunnen verdwijnen. De Goudhaantjes in De Maashorst lijken de landelijke trend niet te volgen: deze is sinds 1996 in De Maashorst met 20% gestegen en daarmee lijkt de soort het hier beter te doen dan in de rest van Nederland.

Belang van de Ecologische Hoofd Structuur

Een extra probleem voor soorten die hun biotoop noordwaarts zien verschuiven is de versnippering van geschikte nieuwe leefgebieden. Voor standvogels als Goudhaan en Matkop en ook voor vele insecten met een kleine actieradius is verhuizen erg moeilijk als ze voor het bereiken van nieuwe biotopen, gebieden moeten oversteken die voor hun onleefbaar zijn. Nu het kabinet een streep zet door de Ecologische Hoofd Structuur (EHS) zijn er minder verbindingzones tussen natuurgebieden en wordt het voor veel soorten onmogelijk zich noordwaarts te verplaatsen. Door de toenemende klimaatverandering en uitblijven van de EHS zullen deze soorten gedoemd zijn in hun huidige leefgebied uit te sterven. Als natuurorganisatie zullen we het belang van de voortzetting van de EHS moeten blijven onderstrepen, zowel op lokaal als landelijk niveau. Door middel van regelmatige inventarisaties van De Maashorst zijn de ontwikkelingen van de kwetsbare soorten prima in kaart te brengen en kunnen we beleidsmakers tijdig confronteren met de gevolgen van hun keuzes.

Mignon van den Wittenboer

Bronnen:

- Leo Ballering, Stijn van Gils en Arend Vermaat. 2012. *Broedvogels van De Maashorst. Verslag gebiedsdekkende inventarisatie 2009-2010, in uitvoering, Vogelwacht Uden e.o. onderdeel van Natuur- en Milieuverenigingen De Maashorst.*
- *Fauna te traag voor klimaatomslog* - Brabants Dagblad, 19 januari 2012.
- www.milieucentraal.nl.
- www.SOVON.nl Vogelbalans 2010.
- CBS, PBL, Wageningen UR (2011). *Trekvogels naar Afrika en klimaatverandering, 1990-2009 (indicator 1117, versie 10, 18 januari 2011).* www.compendiumvoordeleefomgeving.nl.

Vogel in de Maashorst...‘de Middelste Bonte Specht’

De Middelste Bonte Specht (Dendrocopus medius) is aan een opmars bezig in Nederland. Enkele jaren geleden moesten we naar het oosten of naar het zuiden om deze soort te bewonderen. Recent zijn de eerste waarnemingen gedaan in de Maashorst.

Op 14 januari 2012 zagen de Osse vogelaars Wim Gremmen, Marjo van Kreijl en Otto Kwak een exemplaar in de Schaijkse bossen. De eerste waarneming van deze soort in de Maashorst! Sinds die tijd is nog geen nieuwe waarneming van deze spechtensoort binnengekomen. Met de veroudering van veel bossen in Nederland en de beschikbaarheid van dode bomen en bladruysen, die dienen als voedsel voor de jongen, kwamen er voor deze soort geschikte bossen. Na Limburg heeft de soort inmiddels ook delen van Twente en Brabant bezet en hopelijk zullen we de soort in de toekomst als broedvogel mogen noteren.

De vogels broeden voornamelijk in weelderige loofbossen met oude eiken, haagbeuken en iepen in combinatie met open plekken. Het voedsel bestaat uit insecten en boomsappen. Hij houdt zich meestal hoog in boomkruinen op en hipt vaak op dikke horizontale takken op zoek naar insecten. De nestholte wordt vaak uitgehakt in een vermolmd rotte boomstam of dikke tak.

De Middelste Bonte Specht is iets kleiner dan de Grote Bonte Specht, maar lijkt beduidend kleiner door de korte, dunne snavel en ronde, lichte kop. Mannetje en vrouwtje zijn bijna gelijk en hebben een rode kruin. Het mannetje heeft een iets fellere rode kleur en die loopt iets verder door naar achteren. Een zwarte snorstreek die niet over de snavel doorloopt (wat wel is bij de Grote Bonte Specht), wit voorhoofd en witte zijkop met opvallend donker oog. Daarnaast witte ovale schouderlekken en lichtrode bijna roze anaalstreek overgaand in een geel getinte buik. De Middelste Bonte Specht roffelt nauwelijks en het geluid begint met ‘kuuk’ wat snel en in een galopperend tempo gezongen wordt.

De broedperiode is in de maand april, waarbij ze een legsel produceren met vier eieren. Het zijn echte standvogels en trekken dus niet weg. De stand wordt op dit moment op zo’n honderd broedparen geschat.

Een soort om dus goed in de gaten te houden. Indien waarnemingen gedaan worden, graag invoeren op www.waarneming.nl en doorgeven aan Peter van de Braak.

Jan-Willem Hermans

Middelste Bonte Specht (foto Carel van der Sanden)

Overleg IVN en Vogelwacht met Gemeente

Op 23 januari hebben de natuurverenigingen IVN en Vogelwacht Uden weer overleg gehad met de Gemeente Uden over diverse onderwerpen. Dit was het eerste overleg waar de nieuwe portefeuillehouder wethouder Marcel Delhez aanwezig was. Het overleg was erg constructief en we hopen dat we dit de komende jaren zo door kunnen zetten Hieronder een greep uit de besproken onderwerpen.

- **Landschapsbeleidsplan**

In 2002 is het Landschapsbeleidsplan van Uden gepresenteerd. Dit plan richt zich in algemene zin op het Udense landschap en op de groene en blauwe landschapselementen in het bijzonder. De natuurverenigingen vinden het belangrijk om dit plan weer eens tegen het licht te houden om de voortgang te bepalen en de activiteiten te continueren, bij te sturen of te prioriteren. Zoals in eerdere overleggen is besproken is het beleidsplan on-hold gezet, omdat er geen geld meer is om de activiteiten te financieren. Dat geld kwam uit het grondbedrijf van de gemeente en daar wordt nu geen winst meer gemaakt. Het beleidsplan blijft echter zoals is vastgesteld en wordt dus alleen uitgesteld. De activiteiten voor de natte ecologische verbindingzones zijn opgenomen in het waterplan en daar is wel budget voor. Dus die kunnen doorgaan. Het IVN en de Vogelwacht (IVN/VWU) vragen of er mogelijkheden zijn voor een andere vorm van financiering. Daar zijn op dit moment geen alternatieven, gezien de bezuinigingen. In Uden Noord zijn er mogelijkheden voor co-financiering vanuit het 'Landschap van allure', De Maashorst is aangemerkt als 'Landschap van allure'. De gemeente heeft een marketingplan aan de stuurgroep Maashorst gepresenteerd. De natuurverenigingen kunnen daar via de stuurgroep op reageren.

- **Gidssoort**

De kommavlinder is vorig jaar gekozen tot gidssoort van Uden. Het actieplan en uitvoeringsprogramma, grotendeels opgesteld door Nico Ettema en Willem Peters, is een aantal keren besproken met de gemeente. Het is nu zo ver dat het naar het college kan voor goedkeuring. Wim Althuizen heeft nog overleg met de provincie of er subsidie beschikbaar is uit het potje 'biodiversiteit'. In maart kan waarschijnlijk de formele aftrap gegeven worden met de nodige publiciteit.

Kommavlinder

- **Landgoed Heikant**

In Volkel wil iemand een landgoed realiseren bij de Meerkensloop. Volgens IVN/VWU kunnen dan delen van de ecologische verbindingzone gerealiseerd worden zonder dat de gemeente dat geld kost en dringen er daarom op aan dat de gemeente meewerkt om het plan op korte termijn goed te keuren en op te nemen in de opgestarte herziening van bestemmingsplan buitengebied. Tijdens het vorig overleg werd gemeld dat de gemeente deze ontwikkeling on-hold gezet heeft tot 2014. Inmiddels is besloten dat de gemeente binnenkort met de eigenaren in overleg gaat.

- **Ecologische verbindingzone de Leijgraaf**

De gemeente heeft zich de afgelopen jaren voortvarend ingezet om de ecologische verbindingzones (EVZ) mede te realiseren. Een klein deel onder het viaduct A50 over de Leijgraaf is echter nog niet ingericht. Dit viaduct is gebouwd van een omvang ten behoeve van de doorgang van een ecologische verbindingzone. Dit heeft enkele miljoenen meer gekost dan een viaduct van een normale afmeting.

IVN/VWU hebben in eerdere overleggen geopperd om stobben neer te leggen onder het viaduct om de illegale activiteiten daar tegen te gaan. Dat moet goedgekeurd worden door RWS en het Waterschap. De gemeente heeft nog geen contact opgenomen met RWS omdat stobben niet beschikbaar zijn. Volgens Marcel Delhez worden de slagbomen regelmatig gerepareerd maar dat heeft weinig effect. Er is ook de nodige aandacht bij de politie. Wim Althuizen gaat overleggen met Waterschap wat mogelijk is en Marcel Delhez zal dit inbrengen in zijn overleg met RWS.

- **Handhaving**

IVN/VWU hebben er regelmatig op gewezen dat nachtelijke activiteiten in Udense natuurgebieden, het wildcrossen en stropen een doorn in het oog zijn. Tot nu toe wordt daar weinig tegen opgetreden. Er is in regionaal verband de nodige aandacht voor handhaving in het buitengebied. Bij het Regionaal Milieu Bedrijf (RMB) zijn extra handhavingsambtenaren aangenomen. Hier wordt nog de nodige publiciteit aan gegeven. Wij krijgen de gegevens van de contactpersoon, zodat wij die rechtstreeks kunnen benaderen.

- **Centrumplan hoek Promenade (Uden)**

Om dat plan te realiseren heeft de gemeente een kapvergunning aangevraagd voor zeventien monumentale bomen en eenendertig niet-monumentale bomen. IVN, VWU en Heemkundekring hebben daar, in samenspraak met de monumentencommissie, bezwaar tegen aangetekend. Naar aanleiding daarvan heeft de gemeente nog eens goed gekeken naar het plan en wordt het plan aangepast zodat er minder bomen gekapt hoeven worden en de cultuurhistorische laanstructuur grotendeels gehandhaafd blijft.

Joep van Lieshout

Naschrift Redactie: Tijdens de laatste algemene jaarvergadering van IVN-Uden is Joep van Lieshout tot de nieuwe voorzitter gekozen. Hij volgt daarmee Aloys Velthuis op.

Voorjaarsexcursie Texel 2012 (nog enkele plaatsen beschikbaar)!

Binnenkort gaan we voor de 19^e keer met een grote groep natuurliefhebbers op vogelreis. Nadat we het afgelopen voorjaar met een enthousiaste groep naar Domburg (Zeeland) zijn geweest, gaan we het komende voorjaar naar het mooie en veelzijdige waddeneiland Texel. Gedurende vier dagen (3 nachten) gaan we met de fiets of auto het eiland verkennen. Deze meerdaagse excursie is een aanrader voor zowel Vogelwachters als IVN-ers. Reeds 40 deelnemers hebben zich aangemeld!

Tijdens het **Hemelvaartweekend van donderdag 17 t/m zondag 20 mei a.s.** hebben we 45 bedden gereserveerd in de splinternieuwe 'Stayokay Texel', gelegen aan de rand van Den Burg. Deze luxe accommodatie is sfeervol ingericht, van waaruit we de diverse natuurgebieden op Texel kunnen bezoeken. Naast vogels wordt er natuurlijk ook naar de aanwezige flora en fauna gekeken!

Er zijn op dit moment nog enkele plaatsen vrij. De totaalkosten bedragen € 180,- per persoon. Het verblijf in Stayokay Texel is op basis van volpension (3x overnachting, 3x ontbijt, 3x lunchpakket en 3x warme maaltijd), reiskosten Uden-Texel v.v. en fietshuur (3 dagen).

Meld je zo snel mogelijk aan bij Peter Noy, bij voorkeur per e-mail; pknoy@hetnet.nl. Bellen kan natuurlijk ook, telefoon 0413-251691. Aanvullende informatie wordt zo spoedig mogelijk toegezonden!

Midwintertelling in de Maashorst

Zaterdag 18 februari verzamelden zich zestien leden van de Vogelwacht voor de eerste wintertelling van de Maashorst. Ondanks de weersvoorspelling was het prima vogelweer. Deze telling is begonnen omdat we vrij goed weten wat er 's zomers en in het najaar aan vogels rondvliegt, maar voor de winter is dat niet echt duidelijk. Sinds een paar jaar lopen er wel weer PTT-tellingen (Punt Transect Telling, red.), die ook de Maashorst aandoen, maar dan kom je maar in een deel van het gebied. Daarom is deze telling georganiseerd. De Maashorst is in een aantal deelgebieden opgedeeld en elk gebied is door twee of drie vogelaars doorkruist.

In totaal zijn er 54 soorten geteld, tezamen 2.315 vogels. Talrijk waren de Kramsvogel (506), Spreeuw (336), Koolmees (213), Vink (206), Houtduif (147). Ook de 43 Buizerds mogen genoemd worden. Veel Kramsvogels dus, maar niet in elk gebied. Leuk waren de drie Blauwe Kiekendieven (2 vrouwen en 1 man), de Grote Zilverreiger en de Raaf. Een andere Grote Zilverreiger werd nog overvliegend gezien en een Witgat gehoord. Deze hebben we niet meegeteld, want die hebben niet echt binding met de Maashorst. Dit gebeurt bij SOVON-tellingen zoals de MUS-telling ook zo. In de onderstaande tabel staan alle gegevens.

	Totaal	Brobbelbies	Grensweg	Menzel	Slabroek	Zevenhuis	Kanonsberg	Hofmans
Soorten	54	29	25	28	31	32	20	26
Aantal	2.315	420	612	226	529	223	143	162
Grote Zilverreiger	1			1				
Blauwe Reiger	1			1				
Grauwe Gans	10				10			
Nijlgans	9				9			
Wilde Eend	28				14			14
Blauwe Kiekendief	3			1		1		1
Sperwer	1			1				
Buizerd	43	10	8	6	6	4	4	5
Torenvalk	2		1	1				
Kievit	2	2						
Kokmeeuw	11			11				
Stormmeeuw	16	2			14			
Holenduif	86	5	5	21	14	20	3	18
Houtduif	147	21	33	29	48	7	4	5
Groene Specht	5		2	1	2			
Zwarte Specht	7		1	1	2	1		2
Grote Bonte Specht	39	1	5	1	8	8	6	10
Kleine Bonte Specht	1					1		
Veldleeuwerik	10	9					1	
Graspieper	1							1
Witte Kwikstaart	1	1						
Winterkoning	6	1			1	1	3	
Heggenmus	8	2			4	2		
Roodborst	12		1	4	1	3	1	2

	Totaal	Brobbelbies	Grensweg	Menzel	Slabroek	Zevenhuis	Kanonsberg	Hofmans
Merel	76	21	13	14	17	5	1	5
Kramsvogel	506	79	325		51	50		1
Zanglijster	1					1		
Koperwiek	1					1		
Grote Lijster	5	2				2		1
Goudhaan	14				2	1	6	5
Staartmees	18	2	7	1		2		6
Matkop	7			3	1	2	1	
Kuifmees	16	1	2		2	5	3	3
Zwarte Mees	2	1				1		
Pimpelmees	86	12	5	10	23	11	14	11
Koolmees	213	30	55	23	33	16	35	21
Boomklever	19	2	7		5	1	2	2
Boomkruiper	17	3	1		2	6	5	
Klaapekster	2		1					1
Gaai	45	10	4	10	4	3	5	9
Ekster	17		4	2	7			4
Kauw	40		2	4	11		23	
Zwarte Kraai	112	52	18	4	24	10	2	2
Raaf	1					1		
Spreeuw	336	89	92	11	110	31		3
Huismus	58	19		21	3	15		
Ringmus	26	13	4	4				5
Vink	206	21	15	34	91	5	23	17
Groenling	21	3	1	5	9	3		
Sijs	2	2						
Kneu	1						1	
Goudvink	2			1	1			
Geelgors	7	4				3		
Rietgors	8							8

Na afloop werd er nog even van de koffie en versnaperingen (bedankt Lies!) genoten en het voornemen genomen om deze telling vaker uit te voeren. De combinatie van een ervaren teller met minder ervaren tellers erbij pakte ook prima uit.

Dick Slaa, Wim van Lanen, Theo Vos, Wil Verbossen, Lies Schoenmakers, Leo Ballering, Deniece Laane, Vera Slaa, Liesbeth en Ramon Verkaar, Mignon van den Wittenboer, Ria de Vent, John Hermans, Fred Klotz en Ton Smits worden bedankt voor hun bijdrage aan deze geslaagde telling. Graag tot een volgende keer!

Arend Vermaat

Kramsvogel (foto John Hermans)

Op stap in De Maashorst met vogelaar Jos van der Wijst

‘Van Tapuit en Geelgors tot Bepijster’

MAASHORST - In de zomer trekken veel mensen in de regio eropuit. Bijvoorbeeld om te fietsen of te wandelen in De Maashorst. Er is echter veel meer te beleven in het Brabantse natuurgebied. Redacteur Paul Verstegen ging een ochtend met Jos van der Wijst op pad om vogels te spotten. De Zeelandse vogelaar weet veel en vol passie te vertellen over de flora en fauna in De Maashorst. Enkele dagen voor de boswandeling stuurt Jos een mailtje waarin hij aanraadt om goede schoenen aan te trekken en een verrekijker mee te nemen. De vogelaar geeft tevens aan welke dieren we mogelijk tegen kunnen komen. 'Met een beetje geluk zien we het paartje Raven dat recent in De Maashorst is neergestreken', schrijft hij. 'Verder hebben we een kleine kans op Tapuiten en Bepijsters, die zijn op trek.'

Vogelencyclopedia

We ontmoeten elkaar op de afgesproken tijd op de parkeerplaats aan de Weversweg in Zeeland, om vanaf daar het natuurgebied in te lopen. Gewapend met een grote verrekijker, fototoestel, telens, PDA met een vogelencyclopedia en een rugzak vol extra attributen gaat Jos op stap. Vooral over de PDA is hij erg te spreken. "Alles past in dit kleine apparaatje", vertelt de Zeelander, terwijl hij demonstratief het kleine computertje omhoog houdt. "Dit scheelt heel veel sjouwen met boeken. Als ik een bijzondere vogel tegenkom dan geef ik de precieze locatie aan op de PDA. Zodra ik thuis ben sluit ik het apparaat aan op de computer en worden de gegevens doorgestuurd naar www.waarneming.nl." Vervolgens begint Jos enthousiast te vertellen over het paartje Raven dat recentelijk gespot is op De Maashorst. "Raven waren bijna uitgestorven in Nederland. Zo'n vijftien jaar geleden hebben ze zich gevestigd op de Veluwe. Sindsdien zitten ze daar. Dit is een van de eerste paartjes, waarschijnlijk nog een stel jonkies, dat het aandurft om verder te kijken. Dat is echt heel bijzonder, daarom hoop ik ze vandaag ook te zien." Bij elke donkere grote vogel die overvliegt tuurt Jos door zijn verrekijker en telens, maar keer op keer blijken het gewoon Kraaien te zijn. "Een Raaf is veel groter dan een Kraai", weet Jos.

Viijde symfonie

Al pratend lopen we door de groene natuur. Af en toe houdt Jos ineens op met praten en brengt zijn verrekijker in de aanslag. "Daar, langs die struik, daar zit een Tapuit", geeft hij mij

Jos van der Wijst

kijkinstructies. "De Tapuit broedt hier niet, maar is een trekvogel die op weg is naar Scandinavië. In Nederland komt hij slechts sporadisch voor. Hier moet ik even melding van maken." Nadat de locatie van de Tapuit is doorgegeven lopen we verder. Plotseling houdt Jos zijn pas in, maant mij tot stilte en legt zijn hand achter zijn oor. "Ik hoor een Geelgors. Het mannetje zingt de vijfde symfonie van Beethoven, luister, pam-pam-pam-paaam", doet hij het vogeltje na. "De Geelgors is een mooi beestje, een struweelvogel. Hij zoekt meestal de randen van een open gebied op."

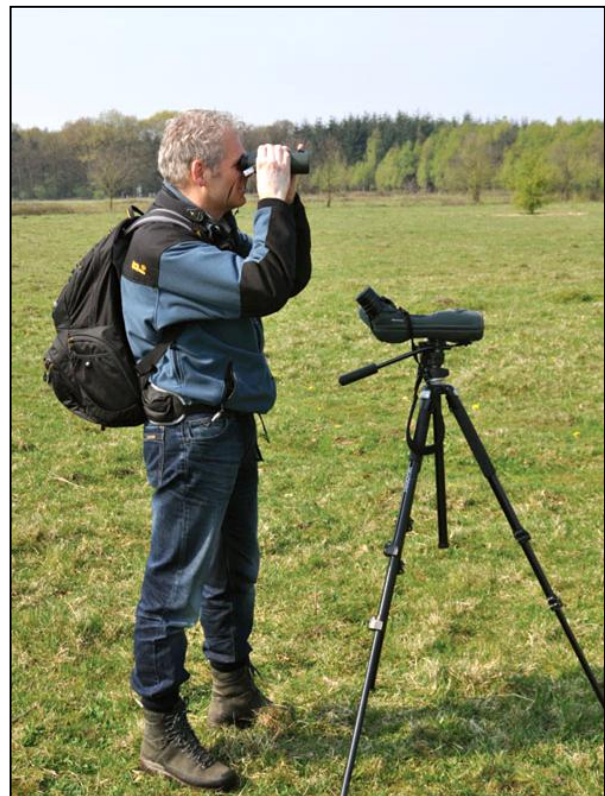
'Heel gaaf'

We zetten de wandeling voort. Na enige tijd sluipt Jos ineens heel behoedzaam verder. In de boom verderop zit een vogel die wij op de rug kijken. “Dat lijkt wel een Beflijster”, zegt hij. “Het geluid klopt, de vleugels kloppen. Hij moet alleen even zijn borst laten zien.” Jos weet bijna zeker dat het om de Beflijster gaat, maar voordat hij definitieve bevestiging krijgt vliegt de vogel een eindje weg. Na een korte zoektocht spotten we de vogel achter het struikgewas. “Ja, het is hem”, glundert Jos. “Dit is echt heel gaaf. Een Beflijster lijkt op een Merel. Het enige verschil is de witte band op de borst. De Beflijster is op trektocht naar de bergen. Het is een heel schuw beestje, daarom verschuilt hij zich ook constant achter de struiken.” Ondertussen blijft Jos ook uitkijken naar de Raven die zouden zijn neergestreken op De Maashorst, maar het vermoeden bestaat dat het paartje alleen heel vroeg in de ochtend en laat in de avond tevoorschijn komt. We komen diverse andere vogelaars tegen die deze theorie bevestigen. Bij een ontmoeting met een andere vogelaar gaat het gesprek meteen over de Raven. Verder meldt iedereen welke vogels hij die dag al gezien heeft. Vooral de Beflijster die wij gezien hebben valt in de smaak. Veel vogelaars togen dan ook richting de spotplek na aanwijzingen van Jos.

Op de valreep

Op de terugweg naar de auto, als we de spullen al staan in te laden, wordt Jos ineens afgeleid als hij een Groene Specht hoort. Met zijn verrekijker loopt hij het bos in op zoek naar de vogel. Dan slaakt hij een kreet. “Wauw, op de valreep. Ik zag ineens een Rode Wouw overvliegen. Dat is een roofvogel, groter dan een Buizerd.” De Groene Specht weet Jos echter niet meer te vinden. Terugkijkend op de dag heb ik volgens Jos veel geluk gehad omdat ik zowel Tapuiten als een Beflijster heb gespot. Naast de zingende Geelgors zijn we ook nog enkele Veldleeuweriken en een Rode Wouw tegengekomen. Het is jammer dat Jos en ik de twee Raven niet gezien hebben, maar uit de verhalen van de overige vogelaars kunnen we opmaken dat het paartje daadwerkelijk in De Maashorst zit.

Paul Verstegen (journalist & tekstschrijver)

‘Jos van der Wijst ziet ze vliegen’

Klapekstertelling winter 2011 - 2012

Ook deze winter is er weer meegeteld voor de Nationale Klapekstertelling. In twee weekenden wordt de hele Maashorst uitgekamd om te ontdekken hoeveel Klapeksters er deze winter in onze omgeving verblijven. En beide weekenden waren zeer succesvol. Het eerste telweekend viel op 17 en 18 december jl. Er zijn toen drie groepen op pad gegaan om elk een deel van de Maashorst te tellen. Ook onze Osse collega's tellen een deel (Kanonsberg, Munse Heide en Herperduin), zij hadden hun telling de dag er na gepland. Dat is natuurlijk een beetje lastig, gelijk tellen is het beste om te voorkomen dat er dieren dubbel geteld worden. Maar met gezond verstand valt er meestal wel uit te komen. Dit eerste telweekend leverde een recordaantal van zes Klapeksters op. Daarmee stond de Maashorst bij de eerste telling in de top van de overwinteringsgebieden van Nederland. De tweede telling viel in het weekend van 14 en 15 januari. Ook dit was een succes want ook deze keer werden er zes Klapeksters geteld. Dit keer hadden de Osse tellers een flinke bijdrage, maar ze hadden een nog veel mooiere waarneming, namelijk de eerste Middelste Bonte Specht voor de Maashorst (zie verslag elders in dit blad). Met zoveel Klapeksters is het natuurlijk niet vreemd dat ze op andere plekken dan anders zitten. De opvallende nieuwe locaties zijn bij de Hofmans Plassen en langs de Karlingerweg.

Klapekster (foto John Hermans)

Dit jaar overwinteren er dus op de Maashorst veel Klapeksters. Op andere plaatsen in Nederland schijnt dat ook zo te zijn, de Biesbosch meldt ook recordaantallen. In het tabelletje staan aantallen van de afgelopen jaren zoals ik ze op Waarneming.nl heb gevonden. Het kan dat het niet klopt met wat er eerder in het Bruujssel heeft gestaan, maar dit was makkelijker te vinden. In december 2009 was het niet helemaal duidelijk of deze twee Klapeksters daadwerkelijk tijdens de telling zijn geteld of erna (of ervoor). Wel is er toen op het Herperduin een Klapekster waargenomen, vandaar die +1. De totalen van 2011-12 zijn nog niet bekend, het aantal van 534 is misschien veel te hoog, vandaar dat vraagteken.

	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12
December	5	3	2+1	1	6
Januari	3	2	2	3	6
Nederland	328	252	110	134	534?

Op de rand van ons werkgebied ligt het Wijboschbroek. Daar is de laatste jaren een overwinterende Klapekster gezien. Dit jaar helaas niet. Op het nieuwe deel van de 'Bedafse Bergen' is en in december en in januari ook gecontroleerd, maar is er geen enkele vogel aangetroffen. Dat er bij beide tellingen zoveel Klapeksters in het gebied aanwezig zijn, is een aanwijzing dat de omstandigheden op de Maashorst gunstig zijn om hier te overwinteren.

Voedselaanbod zal er dus genoeg zijn, anders hadden ze wel een andere plek gezocht. De koudeperiode was nog niet begonnen tijdens de tweede telling, maar ook nu (half februari) nog worden er Klapeksters op de Maashorst gemeld.

Arend Vermaat (zelf beide keren helaas niet aanwezig)

Bronnen: Waarneming.nl, Klapekstertellingen diverse jaren en onze eigen gegevens.

Voorjaar in de Maashorst

Onder een stralend voorjaarszonnetje hebben zo'n 75 natuurliefhebbers op zondag 11 maart genoten van de publiekswandeling door de Udense Maashorst. De in groten getale opgekomen deelnemers hadden er duidelijk zin in en werden die ochtend van harte welkom geheten door voorzitter Jan-Willem Hermans.

In vijf groepen van vijftien deelnemers werd een groot deel van het begrazingsgebied doorkruist. In de omgeving van het Natuurcentrum Slabroek werden de eerste vogels gespot: Houtduif,

Geelgors (foto John Hermans)

Huismus, Koolmees, Pimpelmees en Roodborst. Jan-Willem wees de mensen op een Groenling die boven in de top van een boom zijn 'gezziep' ten gehore bracht. Verderop in het begrazingsgebied aangekomen, ontdekte de groep een Geelgors. Zijn bekende melodietje, wat ook wel 'de vijfde symfonie van Beethoven' wordt genoemd, was duidelijk hoorbaar. Het gonsde die morgen van de prachtige voorjaarsgeluiden. Veel vogels zijn in deze tijd druk bezig om hun mooiste liedje ten gehore te brengen. Zo hoorden we de Boomleeuwerik met zijn verreikende jubelzang 'lu, lu, lu'. Een belangrijk kenmerk is zijn korte staart. Ook de Merel en Zanglijster lieten zich niet onbetuigd. Het publiek reageerde enthousiast en stelde veel vragen. De vele aanwezige Vogelwachters gaven dankbaar antwoord. Een in onze groep aanwezige 'paardenfluisteraar' kon het hoofd van een paard op zijn schouder leggen. Dit tot hilariteit van het publiek. Daardoor miste ik helaas drie Putters die even in een plasje neerstreken om zich te laven aan het heldere water. Even verderop ontdekten we een Klapexster, die op een van zijn uitkijkposten het begrazingsgebied overzag. Ook enkele Roodborsttapuiten werden gespot.

Bezoekers uit Delft

Dat de deelnemers aan zo'n publiekswandeling uit Uden en verre omgeving komen was al bekend. Deze ochtend liep er zelfs een stel uit Delft mee. Op mijn vraag vanwaar zo ver uit de buurt, antwoordden ze dat ze dit weekend een camping in Zeeland hadden geboekt en het hen wel leuk leek om met deze publiekswandeling mee te lopen. Nou, ze hebben ervan genoten! Intussen was de zonkracht al wat sterker geworden en konden de winterjassen wat losser. Achteraan in het begrazingsgebied aangekomen, moest je uitkijken dat je niet op de bruine en groene kikkers stapte. Door de thermiek lieten de roofvogels zich nu ook beter zien. Soorten als Buizerd, Havik en Sperwer werden aan de scorelijst toegevoegd.

**Boomleeuwerik
(foto John Hermans)**

Na zo'n drie uur wandelen (slenteren voor Vogelwachtbegrippen) kwam de groep weer aan bij het Natuurcentrum Slabroek. Onder het genot van een goede bak koffie of thee met appelgebak werden hier de belevenissen van de verschillende groepen uitgewisseld. Kortom, weer een schitterende natuurbeleving meegemaakt, samen met een grote groep enthousiast publiek. Daar doe je het per slot van rekening voor! Zondag 15 april aanstaande is de volgende publiekswandeling in de Maashorst (en tevens laatste van dit voorjaar). Het vertrek is om 9 uur vanaf het grote parkeerterrein van het Natuurcentrum Slabroek te Nistelrode. Zijn jullie er dan ook weer bij?

Peter Noy

Kievit in de gevarenzone

Voor een volle zaal heeft Marco Renes, gebiedsmedewerker van het Brabant Landschap, donderdag 19 januari jl. een vurig pleidooi gehouden voor het behoud van onze Brabantse weidevogels. Met name soorten als de kievit, scholekster en veldleeuwerik gaan de laatste jaren sterk in aantal achteruit. Diverse oorzaken van achteruitgang, maar ook de wijze waarop men deze vogels kan beschermen, werden op deze informatieve bijeenkomst toegelicht.

Marco Renes

Zo'n kleine honderd aanwezigen waren getuige van het trieste verhaal van de achteruitgang van de weidevogelstand in Nederland, waarbij de aandacht met name uitging naar Noord-Brabant.

Marco Renes: "De voornaamste reden van deze achteruitgang is de intensivering van de

Volle zaal in de Groenhoeve

landbouw, maar ook het oprukken van de bebouwing en de verdergaande verdroging spelen daarbij een rol." Het 'Coördinatiepunt Landschapsbeheer' stuurt, met steun van de Provincie, tientallen weidevogelgroepen aan. Het afgelopen jaar hebben zevenhonderd aangesloten vrijwilligers op driehonderd agrarische bedrijven er aan bijgedragen dat zeventig procent van de nesten zijn uitgekomen. Volgens Renes een mooi resultaat. "Ook worden er beheersovereenkomsten met agrariërs afgesloten waarbij afspraken worden gemaakt over onder andere het maaibeheer. Wanneer in het broedseizoen later wordt gemaaid, scheelt dit duizenden slachtoffers onder de pasgeboren weidevogels."

Achteruitgang van de Kievit

Renes sluit de avond af met een aandoenlijk levensverhaal van onze kievit; vanaf baltsen, paren, eieren leggen tot en met het 'uitvliegen' van de jongen. De destrasteuze terugloop van deze mooie en voor iedereen herkenbare weidevogel moet een halt worden toegeroepen. "Met een zorgvuldig afgestemd beheer zijn er zeker kansen voor de weidevogels. Hierbij is een goede samenwerking tussen agrariërs en natuurbeheerders onontbeerlijk", besluit Renes.

Voor meer informatie of contactgegevens, kijk op: www.brabantslandschap.nl of via info@vogelwachtuden.nl.

Kievit in de gevarenzone (foto Willy van Lanen)

Peter Noy

Dialezing 'eigen werk'

Op donderdag 16 februari 2012 was het weer zover, de tweede diapresentatie van eigen werk. Het programma zag er veelbelovend uit en dat bleek de nodige mensen te trekken. De zaal is vol en de mensen die niet geweest zijn, hebben een mooie en gezellige avond gemist. Jammer dat ons gebouw veel te klein is voor alle leden van Vogelwacht en IVN. Aan deze aflevering heb ik persoonlijk erg veel plezier beleefd, ik heb presentaties uit het niets zien groeien. De deelnemers hebben zelf achter de computer gezeten en hun presentatie gemaakt zoals ze die graag wilden hebben. Er was alleen een ondersteuning nodig om met het programma om te gaan om wat presentatieadviezen te geven. Er werden vier presentaties getoond.

Kramsvogel
(foto Lambert Verkuijlen)

De eerste was een presentatie van een oude rot in het vak, Carel van der Sanden. Hij begon met zijn presentatie met de naam: 'Het loopt, kruipt, vliegt en kriebelt'. Deze korte presentatie ging over alles wat klein is en beweegt. Vogels, vliegen, libellen, kikkers enzovoort kwamen langs en we konden ons verbazen over de schoonheid van de natuur die in kleine dingen te zien is. Daarna was het de beurt aan Dick Slaa die zijn vakantie met ons wilde delen in de vorm van zijn serie met de titel 'De Galapagos Archipel'. Dick is gewend om een fotoboek te maken van zijn vakanties. Hem heb ik geadviseerd om daar een keer een diapresentatie van te maken. Het resultaat hebben we allemaal kunnen bewonderen. Prachtige beelden van bijzondere dieren passeerden de revue. We hebben de reis meebeleefd en een goede indruk gekregen van de unieke natuur. Een kleine spelbreker was de computer die vond dat hij een pauze nodig had, maar ook dat was weer snel verholpen. Zelf waren we hierna ook aan een pauze toe.

Na de pauze was de beurt aan Lambert Verkuijlen, die zijn serie de titel gaf 'Vogelleven in nestkasten en opnames van ons mooie Nederland'. Hij liet beelden zien van de meerdaagse excursies van de Vogelwacht naar Zeeland en Overijssel als onderdeel van ons mooie Nederland. Hij bracht ook het werk binnen de werkgroep nestkasten in beeld en richtte zich vooral op het vogelleven in nestkasten. Fascinerend om te zien hoe de oudere vogels hun jongen groot brengen en hoe dat klein grut in een kleine nestkast past. Carel van der Sanden was weer de laatste in de rij. We gingen met hem naar Gambia in zijn presentatie 'Gambia 2011'. Hij nam ons mee door dit Afrikaanse land met zijn prachtige natuur. De presentatie duurde niet langer dan vijftien minuten, maar was zo boeiend, dat die veel langer leek.

De deelnemers aan deze dia-avond hebben hun beste beentje voorgezet en kunnen met veel voldoening terugkijken op deze avond. Wij mochten hun presentaties zien, maar ze zijn het dan ook waard om ook aan anderen getoond te worden. Ik vond het heel leuk om samen met de deelnemers naar de avond toe te werken en hopelijk kunnen we dit nog vele jaren doen. De onderwerpen in de natuur zijn onuitputtelijk en we hebben gemerkt, dat er steeds meer talent in onze Vogelwacht is om die in beeld te brengen.

Boomklever (foto Lambert Verkuijlen)

Graag tot de volgende dialezing 'eigen werk'!

Jacques Raats

SOVON Jongerendag

Gezocht! Jong vogeltalent (Vrijdagavond &) zaterdag 21 april 2012

Zijn vogels jouw passie? Kom dan naar de landelijke vogelaarsdag voor jongeren in Beek-Ubbergen (bij Nijmegen). Toegang is helemaal gratis.

Wie?

Iedereen van 14 jaar tot 25 die:

- vogelonderzoek van dichtbij wil meemaken
- met ervaren onderzoekers het veld in wil
- meer wil weten over vogels ringen en vogelgeluiden wil herkennen
- andere jonge vogelaars wil ontmoeten
- eerste keus in stage- en afstudeeropdrachten wil hebben

Wat?

- Vogelexcursies; op zoek naar de vijf spechtensoorten (waaronder de middelste bonte specht) en kortsnavelboomkruiper
- Live vogels ringen; oog in oog met een grote bonte specht of appelvink
- Vogellezingen (van klauwierien tot beveronderzoek)
- Test je vogelkennis in de Mystery Bird Quiz met leuke prijzen
- 'Groene' stageplek nodig? Kom langs!
- avondprogramma met nachtbeestenexcursie

Gratis, maar geef je wel op!

Deelname is helemaal gratis, dus ook het kamperen, eten en drinken. Je kunt je aanmelden via www.sovon.nl/jongerendag. Er is kampeergelegenheid op fietsafstand (wel je fiets meenemen of een fiets huren!)

Meer info en aanmelden op www.sovon.nl/jongerendag

Deze vogelaarsdag wordt georganiseerd door SOVON Vogelonderzoek Nederland in samenwerking met Waarneming.nl, DBA, Vogelbescherming, WRN, Vogeltrekstation, KNNV en beide jeugdbonden (NJV en JNM).

VLU verjongt Hoevens Buske

De werkgroep Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (VLU) heeft zaterdag 10 december 2011 met twintig vrijwilligers het eikenhakhoutbosje aan de Artillerieweg opgeknapt door delen te dunnen en delen af te zetten. Op deze manier kan het bosje van eik, berk, vuilboom en lijsterbes weer uit groeien tot een heus vogelbosje. Hiermee is de revitalisering van het zogenaamde 'Hoevens Buske' gestart. Volgens woordvoerder Ernest de Groot zijn dichte hakhoutbosjes met struweel waardevol voor meerdere diersoorten: "Door zo'n bosje elke tien tot vijftien jaar terug te snoeien behoud je een dichte structuur van bomen en struiken. Dit is van belang voor vogels, insecten en kleine zoogdieren". Volgens coördinator Willem Peters was de buurt betrokken: "De gemeente was al enkele dagen aan het zagen. Diverse buurtbewoners kwamen een kijkje nemen".

Natuurbosje Groenhoeve

De vrijwilligers hebben het dikke hout gekort. Dit is grotendeels in de buurt verkocht. De takken zijn gestapeld in een houtril. Deze ril moet als een haag dienen waarin vogels kunnen nestelen, een egel of pad zijn winterslaap kan houden. Het Buske wordt in het voorjaar opnieuw ingeplant met jonge bomen en struiken zodat het weer snel is dicht gegroeid. Volgend jaar gaat het VLU verder, samen met de Groenhoeve en de gemeente, om ook de rest te verjongen en om de afrastering en het wandelpad op te knappen. Zonlicht op de bosbodem is van essentieel belang voor de verjonging. Daarom is aan de zuidzijde gestart met het werk. Het bos binnen de poort krijgt een educatief karakter, maar moet wel lijken op het groen buiten het hekwerk, zegt projectleider Willem Peters. Op de Kinderboerderij wordt het publiek door nieuwsbrieven op de hoogte gehouden van het werk wat over twee seizoenen uitgesmeerd wordt.

Dit seizoen staan er tien werkochtenden gepland op diverse terreinen. De VLU zorgt voor gereedschap, koffie en thee. Iedereen is van harte welkom om een keer mee te helpen. Het is gezond, leerzaam en gezellig. Voor nadere informatie en haardhout kun je terecht bij Willem Peters (0413-252529) of Ernest de Groot (0413-251370).

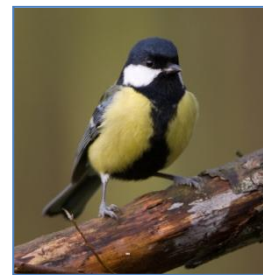
Namens Werkgroep Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (VLU)

Ernest de Groot (subcoördinator, voorlichting/PR)

Vogelwacht - Winkel

Kijk eens goed in de winkel van de Vogelwacht. Mogelijk kunt u iemand verrassen met één van de onderstaande cadeaus en/of praktische middelen. U steunt daarmee tevens het werk van Vogelwacht Uden e.o. Zoals u ziet, is het aantal artikelen afgenomen, heeft u nog ideeën?

Meer willen weten over vogels? De winkel kan u daarbij helpen:

• Atlas van de vogeltrek.....	€ 20,00
• 1-2-3 Natuurgidsen Vogels	€ 10,00
• Arendsoog	€ 12,00
• Creatief vogels fotograferen.....	€ 17,00
• De dwergganzen van Anjum	€ 17,00
• De jonge sporenonderzoeker	€ 10,00
• De kiekendieven van Oldambt	€ 19,00
• Dieren fotograferen	€ 17,00
• Erfvogels in beeld.....	€ 3,50
• Handboek vogels kijken	€ 18,00
• Herkenning van roofvogels in het veld	€ 12,00
• IJsvogels	€ 15,00
• Kerkuilen	€ 13,00
• Nesten in beeld	€ 3,50
• Kraaienbende.....	€ 11,00
• Living on the edge.....	€ 50,00
• Langs Weinddupper en Schrijverke	UITVERKOCHT
• Mus.....	€ 12,00
• Nieuwe zakgids Vogels	€ 10,00
• Tuinvogels in beeld	€ 3,50
• Uilen van Europa.....	€ 35,00
• Veldgids Roofvogels	€ 25,00
• Veldkijker.....	€ 12,00
• Vogels in en rond de tuin	€ 10,00
• Vogels, lichaamsbouw en gedrag.....	€ 24,99
• Vogels over de vloer	€ 17,00
• Vogels van Europa ANWB (nieuwe druk)	€ 25,00
• Vogels van maand tot maand	€ 11,50
• Vogels voor elke dag.....	€ 10,00
• Vogels zien en horen	€ 10,00
• Vogelsporen	€ 20,00

CD's en DVD's

• Cd's met vroege vogelzang 3 Nico de Haan, vogels van plas en moeras	€ 10,00
• DVD Herken onze Uilen	€ 11,00
• DVD Onze weidevogels.....	€ 17,00
• DVD Onze zwanen en wilde ganzen.....	€ 17,00
• DVD Onze eenden	€ 17,00

Verrekijkers:

- Bresser Hunter 8x40 € 30,00
- Outdoor / Olivon Club 10x42 € 109,00
- Optisan Cobra 10x42 € 65,00
- Riemenstelsel voor kijker of fototoestel (Harness) € 12,00

Andere artikelen:

- Vogelwacht Uden sticker € 0,00
- Mooie geborduurde Vogelwachtsticker (geel/blauw embleem) € 1,00
- Vogelwachtspeeldje (een 'must' voor leden) € 5,00
- Riemenstelsel voor kijker of fototoestel (harnes) € 12,00
- Voederhuis € 10,00
- Verjaardagskalender € 5,00

Coördinator Vogelwacht-Winkel:

Jacques Raats, Maasstraat 65 te Veghel

Telefoon: 0413-369388 (voor afspraak van tevoren even bellen)

Kijk ook eens op www.vogelwachtuden.nl en klik op 'algemeen', daar vind je de winkel.

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel
tel. 0495-494890
h.rooijmans1@chello.nl

SWAROVSKI

Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.

Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,...50,...60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?

Vogelwacht Uden e.o. (en omgeving) is een zelfstandige vereniging die zich actief inzet voor alle, in de vrije natuur, levende vogels. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Directe bescherming van vogels en hun biotoop.
- Het behouden en creëren van nestgelegenheid voor vogels.
- Belangstelling kweken voor vogels bij een groot publiek.
- Deelname aan landelijke en provinciale activiteiten m.b.t. vogelstudie en inventarisatie.

Om de doelstellingen te realiseren worden tal van activiteiten georganiseerd, waaronder:

- Publiekswandelingen zowel in het Udense Maashorstgebied als de omliggende dorpen.
- Excursies naar waardevolle natuurgebieden in Nederland en ook daarbuiten.
- Film- en dia-avonden in het eigen clubgebouw, de Groenhoeve.
- Vogelcursussen voor leden en niet-leden.
- Houden van lezingen voor scholen, verenigingen en instanties.
- Geven van voorlichting op tentoonstellingen en open zondagen.
- Verzorgen van publicaties in diverse media en tijdschriften.

Naast de hierboven genoemde educatieve middelen verleent Vogelwacht Uden ook daadwerkelijke hulp aan de vogels door middel van:

- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten (zang-, stootvogels en uilen).
- Herstel en beheer van kleinschalige natuurgebieden in Uden en omgeving.
- Beheer en onderhoud van de kunstmatige oeverwaluwenwand op het Hemelrijk.
- Het plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels.
- Wintervoeding aan vogels in nood (in geval van strenge en langdurige vorst).

Andere activiteiten van de Vogelwacht zijn:

- Het inventariseren van diverse (broed)vogelsoorten in het Maashorstgebied.
- Het opstellen van beleidsplannen en aanbevelingen ten aanzien van Gemeentes en Overheden om zodoende voor de belangen van de natuur en in het bijzonder de vogels op te komen.
- Ten behoeve van Vogelwacht Uden, I.V.N.-Uden en de Kinderboerderij het exploiteren en onderhouden van het gezamenlijke onderkomen, de Groenhoeve.
- Het plaatsen van schuil- en observatiehutten.
- In samenwerking met het I.V.N.-Uden actief deelnemen aan het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (V.L.U.). Het behouden en herstellen van kleine landschapselementen in Uden e.o.
- Het samenstellen en uitgeven van een eigen verenigingsblad "Het Bruujsel".

Vogelwacht Uden werkt samen met provinciale en landelijke organisaties op het gebied van:

- Inventarisaties, waaronder het Broedvogel Monitoring Project (B.M.P.), wintervogeltellingen en de Vogeltrek-teldag in de Maashorst.
- Het ringen en registreren van o.a. stootvogels, kerkuilen en zangvogels.
- Controle op de naleving van de (nieuwe) Vogelwet.

Wilt u actief meedoen of een financiële bijdrage geven?

- De jaarcontributie bedraagt € 14,- per persoon.
- Gezinsleden betalen € 6,-.
- Het éénmalig inschrijfgeld bedraagt € 2,50.
- Per adres ontvangt men ieder kwartaal "Het Bruujsel".

Kerkuil

Voor inlichtingen en lidmaatschap:

- Secretariaat: José Escher, Kruisstraat 13 - 5388 CH NISTELRODE.
Telefoon: 0412-650180 of E-mail: secretariaat@vogelwachtuden.nl

Website Vogelwacht Uden: www.vogelwachtuden.nl

Clubgebouw: De Groenhoeve, Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij). Telefoon: 0413-250047.

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

Nobru Technisch Personeel B.V.
Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73
5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610
Fax: 0413-243615
E-mail: info@nobru.nl
Internet: www.nobru.nl

premium honden & katten voeders,

ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!

www.4feedt.nl

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 30,40
20 kg Superieur Krokante brok:	€ 27,00
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 28,70
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 35,80
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 24,70
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 25,20

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

Kijk eerst op www.4feedt.nl voor de openingstijden!!

Meer informatie en VOORDELIG on-line shoppen (> 1.000 artikelen):

www.4feedt.nl

Of vraag een folder aan: 0413 - 266 398

 De Kleuter
tuincentrum

Uw tuinvakman

Alle tuinartikelen, tuinontwerp,
aanleg en onderhoud van tuinen

Tuincentrum De Kleuter
Goorkensweg 1 - UDEN

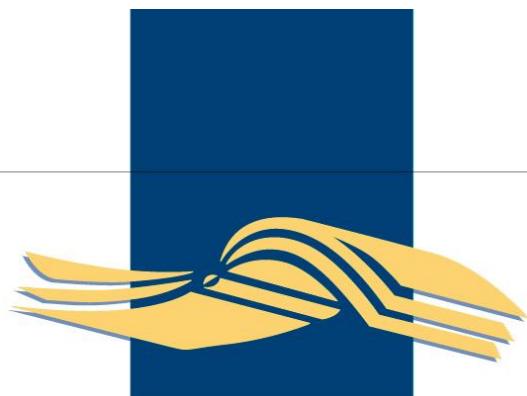
Telefoon: (0413)261078

Fax: (0413)252323

E-mail: info@dekleuter.nl

Internet: www.dekleuter.nl

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN

Telefoon: 0413-260907

Internet: www.libris.nl

E-mail: bertheijden@libris.nl

Gordijnen
vloerbedekking
binnenzonwering
raamdecoraties
enz.

Neringstraat Oost 7-9
5401 GM Uden
Tel.: 0413-250510
Fax.: 0413-247210

www.vloerenraam.nl

Een huiscollectie Impressions;
een collectie met veel keus en
kwaliteit, speciaal voor u
geselecteerd en vervaardigd.
WELKOM

'De Bloemenkelder'

Botermarkt 7
5404 NV UDEN

Tel.: 0413-267988
Fax: 0413-257584

Onderdeel van The Florist Bloemen en Planten

Voor meer informatie:
www.theflorist.nl

Botermarkt 7, 5404 NV Uden, Tel.: 0413 - 26 79 88

Thuis in wonen

Atriensis B.V.
Insulindelaan 124
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriensis.nl
Webite: www.atriensis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

**Slagerij
Frans Knobbout**

Drossaard 12
5403 ET UDEN
tel: 0413-267354

*Wij bieden u met zekerheid het
beste rundvlees uit Nederland*

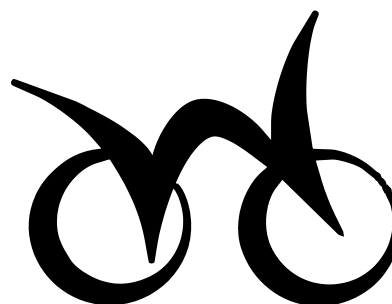
COCK ULAND de fietsenwinkel

**Drossaard 47
5403 ES Uden
Tel. 0413-267088**

**Duifhuizerweg 8 Tel. 0413 363785
5406 TB Uden Fax 0413 342047**

*Voor al uw agrarisch
loonwerk*

**wim de wilt
tweewielers**

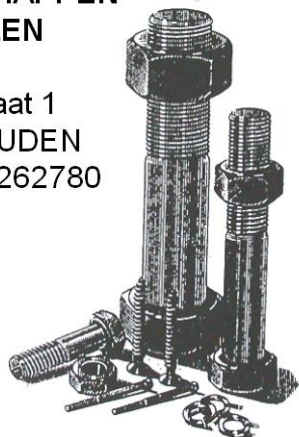
**Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN**

**Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com**

snijders metaal

IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel.: 0413 - 262780

de Bruin

verzekeringen

**Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen**

Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl

HONDEN WASSERETTE IN ZEELAND

UNIEK IN DEZE REGIO!
DE HONDENWASSERETTE, DE PERFECTE
OPLOSSING VOOR IEDERE HONDENBEZITTER.
UW HOND WASSEN MET SHAMPOO,
ANTIVLOOIEN/TEKEN BEHANDELING EN
DAARNA DROOGFÖHNEN.
ALLES IN ÉÉN MOEITE EN GEEN ROMMEL
EN NATTIGHEID IN UW BADKAMER.
U KUNT 7 DAGEN PER WEEK TERECHT.

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117
5411 CK Zeeland Nbr
Tel (0486) 45 21 15 www.tonnywillemsen.nl

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117 - 5411 CK Zeeland Nbr - Tel (0486) 45 21 15 - www.tonnywillemsen.nl

- Verkoop van tuin- en parkmachines
- Tuingeredschap
- Berekening benodigdheden
- Reparatie van tuin- en parkmachines
- Slijpen van houtbewerking-gereedschap,
- Veetondeuses scharen, messen, etc.
- Levering en verkoop Shell/campinggas
- Levering en verkoop petroleum/gasolie
- 24uur Tamoil tankservice
- Altijd tanken via de betaalautomaat met 'n
bank/giro- of andere betaalcard

Graag tot ziens!

Openingstijden: Ma gesloten | Di t/m Do 8.00 - 18.00 uur | Vrij 8.00 - 20.00 uur | Za 9.00 - 16.00 uur

Hallo **JUMBO**

'DE BESTE SUPERMARKT VAN BRABANT'

Jumbo, Roland de Laak
Drossaard 14-18
5403 ET UDEN
Telefoon: 0413-267837

Foto de Vakman

**Echte foto speciaalzaak met
internet prijzen**

Marktstraat 10 - Uden
Telefoon: 0413-263695
E-mail: verkoop@fotodevakman.nl

foto+de
vakman
uden
wijken

Marktstraat 10
5401 GH Uden
Spoorstraat 16
6602 AZ Wijchen

**Deskundig advies
lage prijzen**

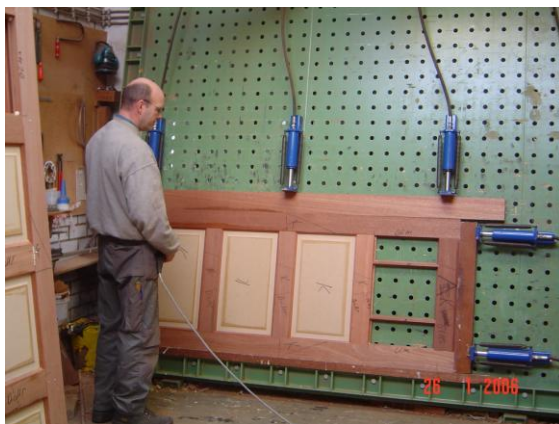
www.fotodevakman.nl

voor wie goedkoop een camera wil kopen....

Hans van den Heuvel Machinale Timmerwerken

*Voor al uw binnen- en
buitendeuren*

Leurke 2A
5427 EE BOEKEL
Tel.: 0492-323861
Fax: 0492-324013
Website: www.heuveldeur.nl

JAN PEERENBOOM

Aannemingsbedrijf
Jan Peerenboom B.V.
Volkelseweg 6
5405 NA Uden
tel: (0413) 26 37 40